T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

SİYASAL TERCİHLERDE SEÇMENLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER, AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZGE GÜRLEVİK

DANIŞMAN
DR.ÖĞR. ÜYESİ MURAT YILDIZ

AKSARAY 2019

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

SİYASAL TERCİHLERDE SEÇMENLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER, AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZGE GÜRLEVİK

DANIŞMAN

DR.ÖĞR. ÜYESİ MURAT YILDIZ

AKSARAY 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren .....(….) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Özge

Soyadı : GÜRLEVİK

Bölümü : Kamu Yönetimi

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Siyasal Tercihlerde Seçmenleri Etkileyen Faktörler, Aksaray İli Örneği

İngilizce Adı : Factors Affecting Voters in Political Preferences, The Case of Aksaray Province

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Özge GÜRLEVİK

İmza: ……..

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

JÜRİ ONAY SAYFASI

Özge Gürlevik tarafından hazırlanan "Siyasal Tercihlerde Seçmenleri Etkileyen Faktörler, Aksaray İli Örneği" başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Aksaray Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Murat YILDIZ

Kamu Yönetimi / Aksaray Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÜNDOĞMUŞ

Kamu Yönetimi / Şırnak Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Bülent ESKİN

Kamu Yönetimi / Aksaray Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 13/06/2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 11/07/2019...tarih ve 2019/28-3... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Öğrencinin
Adı Soyadı Özge GÜRLEVİK
İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU
İmza

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde çok kıymetli zamanını, ilgi ve desteğini esirgemeyen engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, Saygıdeğer Danışman Hocam Dr. Öğr. Üyesi Murat YILDIZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışma sürecinde kızlarım 2015 d.'lu Fatmanur Ela GÜRLEVİK ile 2018 d.'lu Deniz Gökçe GÜRLEVİK'in bakımına destek veren Sevgili Eşim Uğur GÜRLEVİK'e sevgilerimle çok teşekkür ederim.

Anket uygulama sürecinde katılımcıların temininde emeği geçen Sevgili Annem Hediye ALTIN'a çok teşekkür ederim

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASAL TERCİHLERDE SEÇMENLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER, AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Özge GÜRLEVİK, Aksaray 2019

ÖZET

Bireylerin belirli amaçlar doğrultusunda siyasal sisteme dâhil olabilmeleri, beklenti ve isteklerini gerçekleştirebilmeleri siyasal katılım yoluyla mümkün olmaktadır. Son yıllarda siyasal katılım, siyasal katılımda etkili olan faktörlere yönelik çalışmalarda büyük artış gözlenmektedir. Doğuştan gelen ve yaşanılan toplumdan alınan özellikler sonucunda ortaya çıkan siyasal tercihler, seçmen davranışlarında etkili olan faktörlerin analiz edilmesinin önemini ortaya çıkarmaktadır.

Demokratik bir devlet için önemli bir konu olan siyasal katılım ve seçmen davranışlarını inceleyen bu çalışmada Aksaray ilinde seçmenleri etkileyen siyasal faktörlere yönelik çalışma yapılmış siyasal katılım düzeyleri, oy verme davranışını etkileyen unsurlar, geçmiş dönemlerde politik tercih eğilimleri ve siyasal yönelimleri genel ve yerel seçimler olmak üzere incelenmiştir. Aksaray'da yaşayan seçmenlerin politik tercihlerine yönelik oy verme kararlarını etkileyen konulara ait saptamalara sahip olması araştırmacı ve akademik çevreler için literatüre katkı sağlamakla birlikte Aksaray da politika yapan liderlere ve siyasal kurumlara da faydalı olacaktır. Aksaray'ın sosyopolitik fotoğrafının çıkarılmasını amaçlayan bu çalışmada Aksaray da siyasal tercihleri etkileyen faktörleri incelemek adına anket uygulaması yapılmıştır. Anket analizleri sonucunda araştırmaya katılan bireylerin siyasal tercihlerini etkileyen faktörler arasında olumlu bulduğu ilk 3 madde adayın dürüstlüğü, adayların çalışkan becerikli ve iş bitirici nitelikte olması, adayların devlet ve ülke meselelerini bilmesi olarak saptanmıştır. Bununla birlikte siyasi görüş, yerel medya ve çevresel faktörler de bireyi siyasi yönden etkileyerek siyasal davranışlarına yansıyan unsurlar olarak belirlenmiştir.

Bilim Kodu:111611

Anahtar Kelimeler: Siyasal Katılım, Aksaray, Siyasal Tercih

Sayfa Adedi:114

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Murat YILDIZ

AKSARAY UNIVERSITY

SOCIAL SCIENCES INSTITUTE

FACTORS AFFECTING THE ELECTIONS IN POLITICAL PREFERENCES

Postgraduate Thesis

Özge GÜRLEVİK, Aksaray 2019

ABSTRACT

It is possible for individuals to be included in the political system for certain purposes and to realize their expectations and aspirations through political participation. Political participation, which has gained importance in the elections, and the factors affecting the political participation have been increasing in recent years. The political preferences that arise as a result of the characteristics of the innate and lived society reveal the importance of analyzing the factors that affect the voter behavior.

In this study examining political participation and voter behavior which is an important issue for a democratic state, the political factors affecting the voters in Aksaray province are examined in terms of political participation levels, factors affecting voting behavior, political preference tendencies in the past and general and local elections. The fact that the voters living in Aksaray have the determinants of the issues affecting the voting decisions regarding their political preferences will contribute to the literature for the researcher and academic circles, but it will also be beneficial for the political leaders and political institutions in Aksaray. In this study, which aims to produce a sociopolitical photograph of Aksaray, a survey was conducted to examine the factors affecting political preferences in Aksaray. As a result of the survey analysis, the first three items found to be positive among the factors affecting the political preferences of the individuals participating in the research were found to be honesty of the candidate, diligent skillful and completion of the candidates, and knowledge of the state and country issues of the candidates. However, political opinion, local media and environmental factors have been identified as factors that affect the individual's political behavior by affecting them politically.

Science Code: 111611

Key Worlds: Political Participation, Aksaray, Political Choice

Page Number:114

Supervısor: Assistant Professor Murat YILDIZ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU ..... **i**

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI ..... **ii**

JÜRİ ONAY SAYFASI ..... **iii**

TEŞEKKÜR ..... **iv**

ÖZET ..... **v**

ABSTRACT ..... **vi**

İÇİNDEKİLER ..... **vii**

TABLO LİSTESİ ..... **x**

ŞEKİL LİSTESİ ..... **xiii**

KISALTMALAR ..... **xiv**

GİRİŞ **1**

A. Araştırmanın Problemi **2**

B. Araştırmanın Amacı **3**

C. Alt Problemler **3**

D. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi **4**

E. Varsayımlar **4**

F. Sınırlılıklar **5**

BİRİNCİ BÖLÜM **6**

SİYASET VE SİYASAL KATILIM 6

1.1. Siyaset Kavramı ve Demokrasi 6

1.2. Siyasal Katılım 10

1.3. Siyasal Katılımın Türleri 13

1.3.1. Oy Kullanma Yolu İle Katılım 13

1.3.2. Kampanya Etkinlikleri İle Katılım 15

1.3.3. Bireysel Temas Yoluyla Katılım 16

1.3.4. Topluluk Düzeyinde Katılım 17

1.3.5. Olağan ve Olağandışı Siyasal Katılım 18

1.4. Siyasal Katılımın Boyutları 22

1.5. Siyasal Katılımı Etkileyen Unsurlar 25

1.5.1. Psikolojik Etmenler 27

1.5.2. Sosyo-Ekonomik Etmenler 29

1.5.2.1. Yaş 30

1.5.2.2. Cinsiyet 32

1.5.2.3. Eğitim 33

1.5.2.4. Gelir Düzeyi 35

1.5.2.5. Meslek 35

1.5.2.6. Yerleşim Yeri 37

1.5.2.7. Aile 38

1.5.2.8. Sosyal Çevre 40

1.5.3. Kültürel Faktörler 40

1.5.3.1. İdeoloji 42

1.5.3.2. Din 42

1.5.4. Siyasal Faktörler 43

İKİNCİ BÖLÜM 46

AKSARAY'IN COĞRAFİ, SOSYAL VE SİYASAL YAPISI 46

2.1. Aksaray İline İlişkin Genel Bilgiler 46

2.2. Aksaray İli'nin Tarihi 47

2.3. Coğrafik Özellikleri 47

2.3.1. Nüfus Yapısı 48

2.3.2. Nüfus Artışı ve Nüfus Hareketleri 50

2.3.3. Göçler 52

2.3.4. Ekonomik Durum 54

2.4. Aksaray'ın Siyasal Yapısı 56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 69

YÖNTEM 69

3.1. Araştırmanın Modeli 69

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi 69

3.3. Veri Toplama Aracı 75

3.4. Verilerin Çözümlenmesi 76

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 78

BULGULAR VE YORUMLAR 78

4.1. Hipotez Testleri 87

SONUÇ VE TARTIŞMA 96

KAYNAKÇA 101

Ek 1. Anket Formu 110

EK 2. Madde-Toplam İstatistikleri 113

ÖZGEÇMİŞ 114

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1. Bireylerin Siyasal Hayata Katılım Biçimleri 20
Tablo 2.1. Aksaray İlinin Yıllık Nüfus Artış Hızı 48
Tablo 2.2. Yıllara Göre Aksaray Nüfusu 49
Tablo 2.3. Aksaray İlinin Nüfus Yoğunluğu 49
Tabol 2.4. Aksaray Merkez ve Merkez İlçe Nüfusları 50
Tablo 2.5. Aksaray İli Göç Durumu 52
Tablo 2.6. Niğde İli Tek Parti Dönemi Milletvekili Sayıları 57
Tablo 2.7. Niğde İli Aksaray İlçesi Genel Seçim Katılım Verileri 1961-1987 58
Tablo 2.8. Niğde İli Aksaray İlçesi Genel Seçim Sonuçları 1961-1987 59
Tablo 2.9. Aksaray İli Genel Seçim Katılım Verileri 1991-2011 60
Tablo 2.10. Aksaray İli Genel Seçim Sonuçları 1991-2011 61
Tablo 2.11. Aksaray İli Genel Seçim Katılım Verileri 2015-2018 62
Tablo 2.12. Aksaray İli Genel Seçim Sonuçları 2015-2018 62
Tablo 2.13. Aksaray İli Yerel Seçim Katılım Verileri 1994-2014 63
Tablo 2.14. Aksaray İli Yerel Seçim Sonuçları 1994-2014 64
Tablo 2.15. 1950-1977 Yılları Arası Seçim Çevresine Göre Milletvekili Genel Seçim Sonuçları 66
Tablo 2.16. 1983-2007 Yılları Arası Seçim Çevresine Göre Milletvekili Genel Seçim Sonuçları 67
Tablo 2.17. Aksaray İli Seçim Çevresi 68
Tablo 3.1. Cinsiyet Dağılımlarına İlişkin Frekans Tablosu 70
Tablo 3.2. Yaş Dağılımlarına İlişkin Frekans Tablosu 71
Tablo 3.3. Eğitim Durumu Dağılımlarına İlişkin Frekans Tablosu 72
Tablo 3.4. Gelir Düzeyi Dağılımlarına İlişkin Frekans Tablosu 73
Tablo 3.5. Meslek Dağılımlarına İlişkin Frekans Tablosu 74
Tablo 3.6. Aksaray'da Yaşama Yılına İlişkin Frekans Tablosu 75

Tablo 4.1. Siyasetle İlgilenme Düzeyine İlişkin Frekans Tablosu 78
Tablo 4.2. Siyasal Tercihinde En Etkili Faktöre İlişkin Frekans Tablosu 79
Tablo 4.3. Oy Vermede En Büyük Etkene İlişkin Frekans Tablosu.....79
Tablo 4.4. Siyasal Açıdan Kişinin Kendini Tanımlamasına İlişkin Frekans Tablosu 80
Tablo 4.5. Tercihi Etkileyen Yerel Medyaya İlişkin Frekans Tablosu.....81
Tablo 4.6. 2018 Genel Seçimlerinde Oy Kullanma Durumuna İlişkin Frekans Tablosu .81
Tablo 4.7. 2018 Genel Seçimlerinde Oy Kullanmama Nedenlerine İlişkin Frekans Tablosu.....82
Tablo 4.8. 2018 Genel Seçimlerinde Oy Kullanan Katılımcıların Hangi Partiye Oy Verdiklerine İlişkin Frekans Tablosu.....82
Tablo 4.9. 2018 Genel Seçimlerinde Oy Kullanan Katılımcıların Partiye Oy Verme Nedenlerine İlişkin Frekans Tablosu 83
Tablo 4.10. 2018 Genel Seçimlerinde Oy Kullanan Katılımcıların Bugün seçim olsa yine aynı partiye oy vermelerine İlişkin Frekans Tablosu.....83
Tablo 4.11. 2018 Genel Seçimlerinde Oy Kullanan Katılımcıların Oy Verdikleri Partinin Değerlerine Uygunluk Durumlarına İlişkin Frekans Tablosu 84
Tablo 4.12. Seçim Dönemlerinde En Çok Etkilenen Araca İlişkin Frekans Tablosu.....85
Tablo 4.13. Siyasal Tercihi Etkileyen Faktörler Ölçeğine İlişkin Frekans Dağılımları ve Betimsel İstatistikler 86
Tablo 4.14. Cinsiyete Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin T Testi Sonuçları88
Tablo 4.15. Yaşa Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları....88
Tablo 4.16. Eğitim Durumuna Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları 89
Tablo 4.17. Gelir Düzeyine Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları 89
Tablo 4.18. Meslek Grubuna Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları 90
Tablo 4.19. Aksaray'da Yaşama Yılına Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları.....90
Tablo 4.20. Siyasetle İlgilenme Düzeyine Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları.....91
Tablo 4.21. Siyasi Görüşünü Etkileyen Etkenlere Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları.....91

Tablo 4.22. Siyasal Açıdan Kişinin Kendini Tanımlamasına Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları 92
Tablo 4.23. Tercihi Etkileyen Yerel Medyaya Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları.....93
Tablo 4.24. 2018 Genel Seçimlerde Oy Kullanma Durumuna Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin T Testi Sonuçları 94
Tablo 4.25. Oy Verilen Partiye Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları 94

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1. Milbarth Siyasal Katılım Piramidi.....12
Şekil 3.1. Cinsiyet Dağılımları.....70
Şekil 3.2. Yaş Dağılımları.....71
Şekil 3.3. Eğitim Durumu Dağılımları.....72
Şekil 3.4. Aylık Gelir Dağılımları.....73
Şekil 3.5. Meslek Dağılımları.....74
Şekil 3.6. Aksaray'da Yaşama Yılı Dağılımları.....75

KISALTMALAR

AP	Adalet Partisi
AK Parti	Adalet ve Kalkınma Partisi
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ANAP	Anavatan Partisi
BAĞ.	Bağımsız
BDP	Barış ve Demokrasi Partisi
BTP	Bağımsız Türkiye Partisi
BBP	Büyük Birlik Partisi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
CGP	Cumhuriyetçi Güven Partisi
CKMP	Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
CMP	Cumhuriyetçi Millet Partisi
Çev.	Çeviren
DP	Demokrat Parti
DSP	Demokratik Sol Parti
DTP	Demokratik Toplum Partisi
D.İ.E.	Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DYP	Doğru Yol Partisi
EP	Emek Partisi
E.T.	Erişim Tarihi
FP	Fazilet Partisi
GP	Güven Partisi
HEPAR	Hak ve Eşitlik Partisi
HAK-PAR	Hak ve Özgürlük Partisi
HYP	Halkın Yükselişi Partisi

HP	Hürriyet Partisi (1957), Halkçı Parti (1983)
İP	İşçi Partisi
LDP	Liberal Demokrat Parti
M.Ö.	Milattan Önce
MP	Millet Partisi
MDP	Milliyetçi Demokrasi Partisi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MSP	Milli Selamet Partisi
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
ÖDP	Özgürlük ve Dayanışma Partisi
RP	Refah Partisi
SP	Saadet Partisi
S.D.	Serbestlik Derecesi
SODEP	Sosyal Demokrasi Partisi
SPSS	Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi
SHP	Sosyal Demokrat Halkçı Parti
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SSK	Sosyal Sigortalar Kurumu
TV	Televizyon
TESAV	Toplumsal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı
TL	Türk Lirası
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDH	Türkiye Demokrasi Hareketi
TÜSES	Türkiye Ekonomik, Sosyal ve Siyasal Araştırma Vakfı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
İSKUR	Türkiye İs Kurumu
TKP	Türkiye Komünist Partisi
TODAİE	Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi
TP	Türkiye Partisi
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
vd.	Ve Diğerleri
vb.	Ve Benzeri
YTP	Yeni Türkiye Partisi

YSK	Yüksek Seçim Kurulu

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın niteliklerinin düzenlenmesi için, araştırmanın problem cümlesi, araştırmanın amacı, önemi ve gerekçesi, alt problemler ve sınırlılıklara yer verilmiştir. Ayrıca literatür taraması ve konunun kavramsal çerçevesi tartışılarak farklı boyutlarıyla konunun tanıtılması amaçlanmıştır.

Bireylerin topluluk halinde yaşaması, diğer insanlarla etkileşim halinde olmayı gerektirmektedir. Bireylerin etkileşimleri sonucunda kolektif ihtiyaçların karşılanması ve bir arada yaşam için düzen oluşturulmasına gerek duyulmuştur. Topluluk halinde yaşamak bir düzen ve bir otorite ihtiyacı hissedilmesine neden olmuştur. Otorite ihtiyacı beraberinde devlet kavramı ve devletin içinde iş bölümü, yetki paylaşımı gerekliliği, kurumsallaşma siyaset ve siyasal katılım kavramlarını getirmektedir. Devletin özünü oluşturan temel nokta siyasal iktidardaki gücün yönetilenlerden gelmesidir. Yönetilenlerin ise siyasal sisteme katılması modern dönemde oy kullanma şeklindedir. Siyasal katılımın uygulama biçimi olan oy kullanma vatandaş olma bilincinin getirdiği en belirgin sorumluluktur.

İnsanların siyasal sisteme katılımı onları toplumun üyesi haline getirmekle beraber toplumsal demokratik yapıya dâhil olmalarını da sağlamaktadır. Bu bireyin toplumsal bir yapıya ait olmasıyla birlikte, kendi mutluluğu, huzuru, güveni göz önüne alarak bütün toplum adına amaçlarını ve beklentilerini gerçekleştirebilmenin adımıdır. Siyasal katılımın gerekliliği oy kullanma davranışı her davranışta olduğu gibi insana özgü bir durumdur. Her bireyin kendine özel nitelikleri vardır. Bireyin kendine has özellikleri günlük hayattaki tercihlerini etkilemektedir. Bu durum siyasal kararlarına, politik tutumlarına da yansımakta ve siyasal tercihlerinde etkili olmaktadır. Bireylerin beklentileri, değerleri, inançları, kişilik özellikleri, kültürel değerleri, ideolojileri vb. birçok faktör siyasal katılma sürecinde insanları etki altına almaktadır.

Aksaray ilinde yaşayan bireylerin toplumsal ve siyasal hayatlarına yönelik farklı şartlara göre politik tutumları ve siyasal eğilimlerinin değişebileceği düşünülmektedir. Bir şehrin siyasal ve kültürel değerlerini doğru analiz edip, burada yaşamlarını sürdürenlerin

hâlihazırdaki siyasal tercihlerini ortaya çıkarmak ve iyi yorumlamak için ilk olarak geçmişten günümüze inceleme yapmak gerekir. Bu kapsamda, Aksaray'da ortaya çıkan siyasal eylemler, politik katılım düzeyleri ve bu eğilimlere yön veren tutumlara genel olarak yer verilmiştir. Aksaray'da yıllarca devam eden hızlı nüfus hareketlerinin, göç ve lojistik ulaşım yapısının şehrin toplumsal yapısını belirlediği düşünülmektedir. Bundan dolayı iktisadi, kültürel ve siyasal olarak heterojen yapı oluşmuş, dokusu farklılaşmıştır. Bazı siyasal grupların benzer nitelikleri olmasına rağmen, farklılaşan grup dinamiği de söz konusudur. Sosyal, siyasal ve kültürel değişimlere yönelik olarak, Aksaray'da yaşayan vatandaşların siyasal tutumlarının nasıl oluştuğunun, hem politik liderler, siyasal baskı grupları, hem de propaganda yöntemleri bakımından değerli olacağını düşünülmektedir.

Bu çalışmanın konusu siyasal tercihlerde demografik, psikolojik, siyasal, ekonomik sosyo-kültürel faktörlerin siyasal tercihleri nasıl etkilediği ve bu durumun seçim sonuçlarına nasıl yansıdığıdır. Siyasal tercihleri belirleyen faktörlerin ne olduğu sorusu üzerine çalışmayla ilgili literatür taranmış, alan araştırması için Aksaray ili seçilmiş, nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır.Verilerin anket yoluyla toplanması ve tartışılması şeklinde sürdürülmüştür.

Araştırmanın amacı; Aksaray ilinde ikamet eden seçmenlerin siyasal tercihlerini belirleyen faktörlerin analiz edilmesi ve bu faktörlerin seçim sonuçlarına ne ölçüde etki ettiğini incelemektir. Çalışma 4 bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümün de araştırmanın önemi üzerinde durulmuş, ikinci bölümde siyaset, demokrasi, siyasal katılım süreci gibi seçmenlerin tercihlerine etki eden faktörler teorik olarak ele alınmıştır. Üçüncü bölümde Aksaray ilinin sosyal yapısı, siyasal yapısı, genel seçimler ve 1989'dan günümüze kadar olan yerel seçimler değerlendirilmiştir. Dördüncü bölümde ise Aksaray ilinde yaşayan seçmenlerin siyasal tercihlerinde etkili olan faktörlerin alan araştırmasının verilerine göre analizi ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışmanın son bölümünde ise elde edilen verilerle literatür karşılaştırılması yapılarak değerlendirme, sonuç, tartışma kısmı düzenlenmiştir

A. Araştırmanın Problemi

Sosyalleşme süreci seçmen davranışlarını etkileyen bir unsur olarak görülmüştür. Politik sosyalleşmenin unsurları ise kişinin sosyal etkileşime girdiği yakınları, liderler, baskı grupları ve medya olarak karşımıza çıkar. Politik eğilimleri belirleyen bu unsurlar seçmenlerin tavırlarını ve eğilimlerini yönlendirmektedir. Dünyada ve Türkiye'de seçmen davranışlarına dönük birçok araştırma yapılmıştır. Demokrasilerde siyasal katılım mevcut

siyasal sistemin devamlılığı ve dönüşümü yönünde belirleyici etki yapma potansiyeline sahip tüm vatandaşlık görevlerini temsil eder. Oy kullanma ve katılım düzeyleri yurttaşların politik düzen içindeki konumlarını, tercihlerini ve tavırlarını yönlendiren yapıya sahiptir. Siyasal katılım kavramı devlet içindeki bürokratik ve siyasal işlere yurttaşların ilgi, bilgi ve tutumlarının tümünü kapsamaktadır.

Bu çerçevede araştırma; Aksaray ilinde seçmen davranışlarını etkileyen siyasal faktörleri incelemek üzere tasarlanmıştır. Bu kapsamda Aksaray ilinde oy kullanan seçmenlerin siyasal katılım düzeyleri, oy verme davranışını etkileyen unsurlar, geçmiş dönemlerde politik tercih eğilimleri ve siyasal yönelimleri genel ve yerel seçimler olmak üzere incelenmeye çalışılmıştır.

B. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada Aksaray ilinin politik sosyalleşme düzeyini, seçmen davranışlarını etkileyen siyasal faktörler, Aksaray'da yaşayan seçmenlerin yerel ve genel seçimlerde siyasal eğilimlerini inceleyerek Aksaray'ın sosyo-politik görünümünün ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Ayrıca Aksaray ilinin siyasal eğilimleri için olgusal gerçeklere ulaşılarak Aksaray'da yaşayan seçmen portföyüne, siyasal propaganda biçimi bakımından hangi politik eylemle yakınlaşması gerektiği hususunda, araştırmanın sınırları çerçevesinde doğru hedeflerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

C. Alt Problemler

Aksaray ili İç Anadolu Bölgesi'nde ulaşım ağının merkezinde yer alan lojistik ve transferin yoğun olduğu bir şehir niteliğindedir. Akdeniz ve İç Anadolu Bölgesi'nin bağlantı noktasında yer alması ve başkent Ankara'ya yakınlığı şehrin jeopolitik önemini arttırmaktadır. Çağdaş, demokratik, gelişmiş toplumlarda seçmenler, farklı siyasal katılım yöntemlerine başvurmakta ve düzenli periyodlarla yapılan seçimlere, değişik siyasal partiler içinden yönelimlerini belirleyerek, ülkede politika üretecek kişileri seçmektedirler. Birey, bu süreçte, pek çok etkenden etkilenmekte ve davranışlarını bu doğrultuda belirlemektedir. Bu amaçla araştırma da şu hipotezler oluşturulmuş olup, şu sorulara cevap aranmaktadır.

H1: Aksaray da yaşayan seçmenlerin politik davranış eğilimi ve politik katılım düzeyleri oldukça yüksektir.

H2: Aksaray da yaşayan seçmenlerin politik eğilimlerini belirleme de ideolojik tutum oldukça etkilidir, belirleyicidir.

H3: Aksaray da yaşayan seçmenlerin siyasal davranışlarını etkilemede parti adayının başarısı ve taşıdığı özellikler belirleyici konumdadır.

H4: Aksaray da yaşayan seçmenlerin çevreye dayalı oy verme davranışı gözlenmektedir.

H5: Aksaray da yaşayan seçmenlerin propaganda, miting ve medya çalışmalarından etkilendiği gözlenmektedir.

H6: Seçmenlerin, siyasal tercihlerini etkileyen unsurlar arasında parti lideri ve parti projeleri belirleyici konumdadır.

H7: Seçmenlerin, siyasal tercihlerini etkileyen unsurlar demografik özelliklere göre farklılık göstermemektedir.

H8: Aksaray da yaşayan seçmenlerin bulunduğu bölgede hâkim olan siyasi görüş siyasal tercihlerde belirleyici konumdadır.

H9: Aksaray da yerel seçimlerde demokratik katılım genel seçimlere göre daha yüksektir.

D. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Bu çalışmanın inceleme konusu, Aksaray'da yaşayan seçmen davranışlarını etkileyen politik faktörlerdir. Seçim; günümüz siyasal süreçlerinin en başında yer alan demokratik bir olgudur. Seçim olgusu bireylerin yönetimin icraatlarını onaylama veya reddetme sürecini içermektedir. Türkiye'de seçmen eğilimlerine yön veren unsurlara dönük çalışmalarda son yıllarda büyük artış gösterdiği söylenebilir. Ancak Aksaray'da yaşayan seçmen davranışına ilişkin araştırma bulunmaması, çalışmayı önemli kılmaktadır. Araştırmanın özellikle Aksaray'da yaşayan seçmenlerin politik tercihlerine yönelik oy verme eğilimlerini etkileyen konulara ait saptamalara sahip olması literatüre önemli bir katkı sunması beklenmektedir. Çalışmanın akademisyenlere ve akademik topluluğa katkı sağlamasının yanı sıra Aksaray'da politika yapan liderlere ve siyasal kurumlara faydalı olması öngörülmektedir. Çalışmanın amacı, Aksaray'da yaşayan seçmenlerin politik eğilimlerinde hangi faktörleri dikkate aldıklarının saptanması ve bu konuların ekonomik, demografik ve siyasal özelliklere göre ne ölçüde değişim gösterdiğinin belirlenmesidir.

E. Varsayımlar

Bu çalışmaya katılan bireylerin verilen anketlere samimi, doğru ve yansız cevap verdikleri varsayılmıştır.

Araştırma örnekleminin evreni temsil ettiği kabul edilmektedir.

Veri toplama aracı olarak kullanılan yöntemlerin istenilen bilgiyi elde etmede güvenilir ve geçerli olduğu varsayılmaktadır.

F. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sonucunda ulaşılan veriler, bulguların incelenmesinde başvurulan yöntemler örnekleme bağlı olarak değişiklik gösterebileceğinden bu araştırmanın bulguları, verilerin alındığı örneklem ile sınırlıdır. Çalışma sürecinde ortaya çıkan bulgular ortak niteliklere sahip seçmenlere genelleme yapılabilir. Araştırma bulguları örneklem grubuna anketin uygulandığı dönem için geçerlidir. Araştırma bulguları Aksaray'da yaşayan seçmenlerin politik katılım düzeyleri ve oy verme davranışını etkileyen siyasal faktörler ile sınırlıdır. Bu araştırmada anket yöntemiyle ulaşılan örneklemin politik eğilimlerini belirleyen, ülke genelinde yapılan araştırmalara karşın temsil gücü Aksaray'da yaşayan seçmenlerden oluşmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SİYASET VE SİYASAL KATILIM

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi ve alanyazın taraması yapılmıştır. Bu kapsamda siyaset, demokrasi ve siyasal kültür kavramları ele alınmıştır. Ayrıca siyasal katılma kavramı, siyasal katılmanın boyutları, siyasal katılma biçimleri üzerinde durulmuştur.

1.1. Siyaset Kavramı ve Demokrasi

Siyaset kavramı pek çok kavramla bağlantılı bir terimdir. Siyasetle bağlantılı olan kavramlardan demokrasi ve siyasal kültür politik tartışmalarda önemli bir yere sahiptir. Bu açıdan aşağıda ilk olarak siyaset, demokrasi ve siyasal kültür kavramları ele alınacaktır. Daha sonra ise siyasal katılma kavramı üzerinde durulacaktır. Demokrasinin olmazsa olmazlarından birisi de siyasal yaşama katılımları artırmaktır. Bireylerin kendi istekleri çerçevesinde siyasal katılma gerçekleşmeli, fakat kurum ve kuruluşlar da seçmenleri bu yönde teşvik etmelidirler. Seçmenler ne kadar fazla siyasi faaliyetlerin içerisinde aktif olarak yer alırlarsa, demokrasinin işleyişine katkı sağlamış olur. Fakat seçmenlerin, siyasal yaşama katılma düzeyleri üzerinde, sosyal, kültürel, ekonomik birçok unsurun etkili olduğu unutulmamalıdır.

Politika batı dillerinde Siyaset kelimesinin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Politika kelimesinin kökü, polis (Eski Yunan'daki şehir devletleri), polites (Eski Yunan vatandaşları), politeia (siyasal rejim, devlet yapısı ve anayasa anlamında), politica (devlet yapısını, egemenlik hakkını ilgilendiren ve vatandaşlık hakkına ilişkin herşey) ve politike (politika sanatı anlamında) kelimeleriyle aynı kökten gelmektedir. Politika, Polis/devletin yönetimi ile ilgili işler ve devleti ilgilendiren faaliyetler anlamını taşımaktadır (Dursun, 2012: 3). Antik çağların ilk demokrasi örneklerinden olan Antik Yunan kültürü siyasete birçok konuda olduğu gibi isim konusunda da ilham kaynağı olmuştur. Antik Yunan'da

şehir yönetimleri polis devletler biçimindedir. Polis devletler aynı zamanda bir siyasî modelin adıdır. Bu sistem içinde, tüm vatandaşların şehir işlerine duyarlı olması beklenmekte ve bunu yapmayanlar ilgisizlikle, hatta ahmak olmakla itham edilmekteydi. Esasen Antik Yunan'daki politika, bugünkü demokratik politikanın aksine herkesi kapsama, yarışmacı ve çoğulcu olma özelliklerine sahip değildi. Polisin tüm yaşayanları değil, yalnızca, sayıları genel nüfus içinde hayli küçük bir yüzdeye tekabül eden vatandaşlar politika yapma ayrıcalığına sahipti. Antik Yunan'da değerlerde çoğulculuk da yoktu; bütün vatandaşların sitenin ortak değerlerine tam olarak inanmaları ve bağlı olmaları beklenirdi ve bunu yapmayanlara iyi gözle bakılmazdı. Ayrıca, kamusal sorumluluk alma rekabete değil, rotasyona bağlanmıştı. Büyük bir ihtimalle, büyük Antik Yunan filozofu Aristo'nun siyaseti en yüce ve en anlamlı insan faaliyeti olarak tasvir ve takdim etmesinin ardında da bu kolektif ruh yatmaktaydı (Yayla, 2003: 1). Geçmiş dönemde yaşayan topluluklarda da yaşanan problemleri çözmek, ortaya çıkan karmaşayı önleyerek çözüme kavuşturmak önemli bir ihtiyaçtır. Bu anlamda politika zorunluluk halini almakla birlikte yaşanılan dönem şartlarının yansımalarını taşımaktadır.

Yapılan bir araştırmada belirtildiği gibi (Öztekin, 2007: 1) günümüzde siyaset ya da politika denildiğinde akla iki türlü tanımlama gelir. Birincisi; büyük toplumsal örgütler ve siyasal partiler açısından yapılan tanımdır. Buna göre politika, siyasi iktidarın elde edilmesine yönelik eylemlerin tümü olarak belirtilmiştir. Bu anlamdaki siyasetin başlıca amacı özellikle de siyasi partiler açısından siyasi iktidarı elde etmek ya da en azından bu iktidara ortak olmaktır. İkincisi ise; bir örgütün ya da üst yöneticisinin önemli konularda benimsediği tutum ya da genel yönelimin, devlet işlerinde izlediği yol ve yöntemi uygulamaktır. Bu tanımlardan hareket ederek siyasetin bir güç savaşı olduğu ve toplumdaki sorunları çözmeye talip grubun bir parçası olma mücadelesi olduğunu söyleyebiliriz. Dursun (2012: 3) tarafından yapılan bir çalışmada yapılan açıklamaya baktığımızda, günlük dilde farklı anlamlarda kullanılan siyaset kelimesi köken olarak Arapçadan Türkçe 'ye geçen bir kelimedir. Arapça 'da "siyasa" şeklinde kullanılmaktadır. Sâsa kökünden gelen ve anlam olarak; eğitmek, yönetmek ve yetiştirmek anlamına gelen siyasa, etimolojik olarak ise İbranice at anlamına gelen süs kelimesine dayanmaktadır. Orijinal olarak bu kelime önce göçebe Arap toplumlarda hayvanların özellikle de develerin ve atların terbiye edilmesi ve yetiştirilmesi için kullanılmış, atları yetiştiren, eğiten, tımar eden ve bakan kişiye de seyis adı verilmiştir.

Siyaset; en yalın anlamıyla, vatandaşların devleti yönetme sanatıdır. İnsanlar, devletin yönetimine sahip oldukları bilgi ve tecrübe birikimlerine uygun olarak geliştirdikleri modellerle talip olurlar (Demirtaş, 2010: 10). Siyaset kavramı; otorite kurma, toplumun yönlendirilmesi, kamu yönetimi ve politik hedeflerin organize edilmesi, dayanışma-paylaşma- anlaşma ile politik tercihlerin, kararların belirlenmesi, hükümetin ele geçirilmesi, gücü elde etme savaşı, meşru güç üzerinden kaynakların, kavramların ve iletişim öğelerinin paylaşılması gibi tanımlarla açıklanmaktadır (Akdoğan, 2008: 9). Tanımlardan da anlaşılacağı üzere toplumun düzen ve ahenginin sağlanmasında siyasetin rolü oldukça önemli ve gereklidir.

Siyasetin geniş bir tanımında ise gücün ve kaynakların dağıtımındaki siyasetin işlevine işaret edilir. Bu tanıma göre siyaset, özel bir alana (hükümet, devlet ya da kamusal alan) uygulanmaktan öte sosyal ilişkilerin bütün alanında ve insanın olduğu her yerde iş başında olan bir faaliyet olarak kabul edilir. Siyaset bütün kolektif faaliyetlerin merkezinde yer alır; gayri resmi, resmi, kamusal, özel tüm gruplarda, toplumlarda ve kurumlarda politika sosyal etkileşimin her düzeyinde bulunur. Milletler ve küresel düzeyde olduğu gibi aile içinde ve küçük arkadaş gruplarında da yer alabilir (Çona, 2009: 9). Görüldüğü üzere siyaset farklı kavramlarla ve farklı ifadelerle tanımlanmaya çalışılmaktadır. Ayrıca farklı düşünürlerin siyaset tanımlamalarından bazıları ise aşağıdaki gibidir;

Heywood (2014:2)'a göre en geniş anlamda siyaset, "*İnsanların hayatlarını düzenleyen genel kuralları yapmak, korumak ve değiştirmek için gerçekleştirdikleri faaliyetlerdir*". David Easton'a göre, "Si*yaset değer ve imkânların iktidar tarafından dağıtılmasıdır"* (Aktaran; Akdoğan, 2008: 9). V. Van Dyke ise siyaseti, "*Kamuyu ilgilendiren sorunlarda kendi tercihlerini kabul ettirmek, bu tercihleri uygulatmak, başkalarının tercihlerinin gerçekleşmesini engellemek üzere çeşitli aktörlerin yürüttükleri bir mücadeledir*" şeklindeki tanımı özünde siyasetin bir iktidarı ele geçirme mücadelesi olduğu fikri yatmaktadır (Aktaran; Dursun, 2012: 5). Fichter (1990: 116)'e göre ise siyaset, "*Kamu düzenini sağlama ve genel yönelimi gerçekleştirme görevini yerine getiren bir temel kurumdur*" (Aktaran; Aydın, 2002: 19). Kapani'ye göre; (2006: 20) *''Siyasetin özü toplumdaki değerlerin dağıtımı ile ilgili bir görüş ve çıkar çatışması, bir iktidar mücadelesidir''*. Lord Butler siyaseti "Mümkün olanın sanatıdır" diye tanımlarken, bir başka İngiliz devlet adamı olan Benjamin d'Israeli, politikayı "İnsanları aldatma yoluyla yönetme sanatı" olarak adlandırmıştır (Çevik, 2010: 33). Eski Yunan'dan günümüze, Batı

fikir akımı içinde evrensel bir gerçek olduğu düşünülen politikanın, çeşitli zamanlarda, değişik kişiler tarafından farklı tanımlarının yapıldığı görülmektedir.

Siyaset, her toplumda var olan çatışma halinin giderilmesi uğraşısı olarak kabul edilmektedir. Bu politik anlaşma etkinliği ise gücün meşru biçimde, iktidar yoluyla kullanılması şeklinde tezahür eder. Siyasetin yapılabilmesi için 3 ana faktör olan politikacılar, gazeteciler ve kamuoyu yoklamaları aracılığıyla tutarsız söylemlerinin değiştirildiği kamuoyu alanının var olmasıdır (Kılıçaslan, 2008: 9). Çağımızda siyaset yaşamın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Bu da siyasetin olduğu her yerde yukarıdaki aktörler aracılığı ile güç savaşlarının da olduğu gerçeğini gösterir.Siyaset, devlet kurumları etrafında dönen bir sosyal örgütlenme sisteminde gerçekleşen olaylar bütünüdür. Kamu görevlileri ve siyasetçiler gibi kısıtlı bir grup tarafından gerçekleştirilen siyaset, yasama meclislerinde, hükümet dairelerinde, bakanlar kurulunda ve bu kapsamdaki yerlerde yürütülür. Dolayısıyla insanların, kurumların ve sosyal faaliyetlerin çoğu siyasetin "dışında" kabul edilmektedir. İş çevreleri, cemaat toplulukları, aileler okullar, diğer eğitim kurumları ve diğerleri bu anlamda "siyasi olmayandır; çünkü bunlar "ülkenin yönetimi" işine dâhil değildirler (Heywood, 2014: 5).

Siyasetin özünde karşılıklı rekabetin olması, toplumun bu tarafların birinde yer alması ve tarafların hedefleri olan iktidarı elde etmek için ortak belirlenmiş yasalar çerçevesinde yarışması yer alır. Siyasal rekabet, karşılıklı mücadele, muhalefet yoksa politik mücadelede yoktur. İlkeler, tek taraflı belirlenen değerler, sistemler, ideolojiler özetle tek tarafın olduğu ve tek taraflı adalet kurgulaması siyasete değil despotizme işaret eder (Çevik, 2010: 32). Bu tür rejimlerde toplumun yararı geri plandadır. Siyaset ve politika adına yapılan her şey tek bir odağın etrafında gerçekleşir, onun yarar ve çıkarına uygun yapılır.

Siyaset aynı zamanda bilimsel bir tartışma alanı olmasının yanında, politik mücadelenin sürekli incelenmesidir. Bu kapsamda politika, mücadele ve dayanışma kavramlarıyla kaotik bir ilişki içerir (Heywood, 2014: 2). Siyaset aynı zamanda akademik bir konu olmasından ötürü bilimsel ve sosyolojik açısından da ele alınmaktadır. Siyaset bilimi seçimler, siyasal rejimler, parlamento ve devlet gibi siyasetin kurumsallaşmış yapılarını ele alırken, siyaset sosyolojisi bu tür kurumların içinde bulunduğu toplumun kültürel, yapısal vb. nitelikleri ile siyaseti ilişkilendirmeyi öngörmüştür (Vergin, 2008: 18). Bu farklı ve

kapsamlı özellikleri nedeniyle siyaset üzerine yazılmış birçok akademik yazı, makale ve kuramsal fikir günümüze kadar insanlık tarihi boyunca yaşatılmıştır.

1.2. Siyasal Katılım

Toplumu ilgilendiren tüm olaylarla değişik sınıfsal temellere ve farklı siyasal görüşlere dayanan siyasal partiler, dernekler, bağımsız medya kuruluşları ve olabildiği ölçüde nüfusunun geniş kesimlerini kapsayan diğer toplum üyeleri dolaylı veya dolaysız bir şekilde siyasetle ilgilenmek ve siyasi durumları etkilemek suretiyle aktif rol oynamaktadırlar. Yönetilenler siyasetin nesneleri değil özneleri olarak bilinmektedir. Devlet gücünün milli iradeye dayandırılması fikrinin yaygınlaşması ile beraber daha geniş kitlelerinin siyasette ön plana çıktıkları görülmektedir. Bu durum ise siyasal katılımı ifade etmektedir (Karımı, 2017: 5). Bu bölümde siyasal katılım kavramının tanımı, siyasal katılmanın yolları, siyasal katılmanın boyutları, siyasal katılmayı etkileyen unsurlar ve siyasal katılma biçimleri üzerinde durulacaktır.

Siyasal katılıma geçmeden önce yalın olarak katılım kavramının incelenmesi konunun anlaşılmasına yarar sağlayacaktır. Nitekim insanlık tarihi boyunca hemen her dönemde yaşanan ve popüler konular arasında yer alan katılım, en genel tanımı ile iş, iştirak, iletişim ve/veya müşterek hareket etme yoluyla belirli veya belirsiz bir toplumsal duruma müdahil olma sürecidir (TDK, 2018). Katılım, düşünce ya da icraat aşamasında olan bir eyleme, olguya veya fikre katılmak, mevcut olan bir şeyi, durumu ve görüşü paylaşmaktır. Başka bir ifadeyle katılım, "herhangi bir şeyden pay almak, bir şeyin veya durumun içine girmek, bir şeyin ortağı olmak, beraber yapmak, birlikte organize etmek, yönetişmek" manası ile ifade edilmekte ve günlük hayatta kullanılmaktadır (Kaypak, 2011: 136). Tanımlardan da anlaşılacağı gibi katılım, birlikte çalışan veya hareket etmek zorunda olan insanların başvurmaktan kaçamadıkları bir olgudur. Bu açıdan değerlendirdiğimizde katılım, hayatın hemen her alanında yaşanmaktadır ki yardımlaşmadan ekonomik faaliyetlere, idare etmekten siyasal yönetimi belirlemeye ve etkilemeye kadar çok çeşitli alanlarda karşımıza çıkmaktadır.

Bu açıklamalar ışığında siyasal katılımı, sosyal, siyasal, yönetsel vb. faaliyetlere iştirak manasına gelen katılım olarak görmek mümkündür. Ancak siyasal katılım farklı bir alanda meydana gelen katılımdan oldukça faklı ve karmaşık anlamlar ifade etmektedir (Aydın, 2017: 5). Siyasi katılım sonucunda halk karar mercilerini etkileyerek bu süreçte etkin bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte karşıt düşünceleri ortaya çıkarıp bunları tartışarak

doğru bilgiyi ortaya çıkarabilmek adına yine siyasal katılımın demokrasi açısından önemi yadsınamayan bir gerçektir ki bu süreçte temel hak ve özgürlüklerin güvencesi de sağlanmış olacaktır.

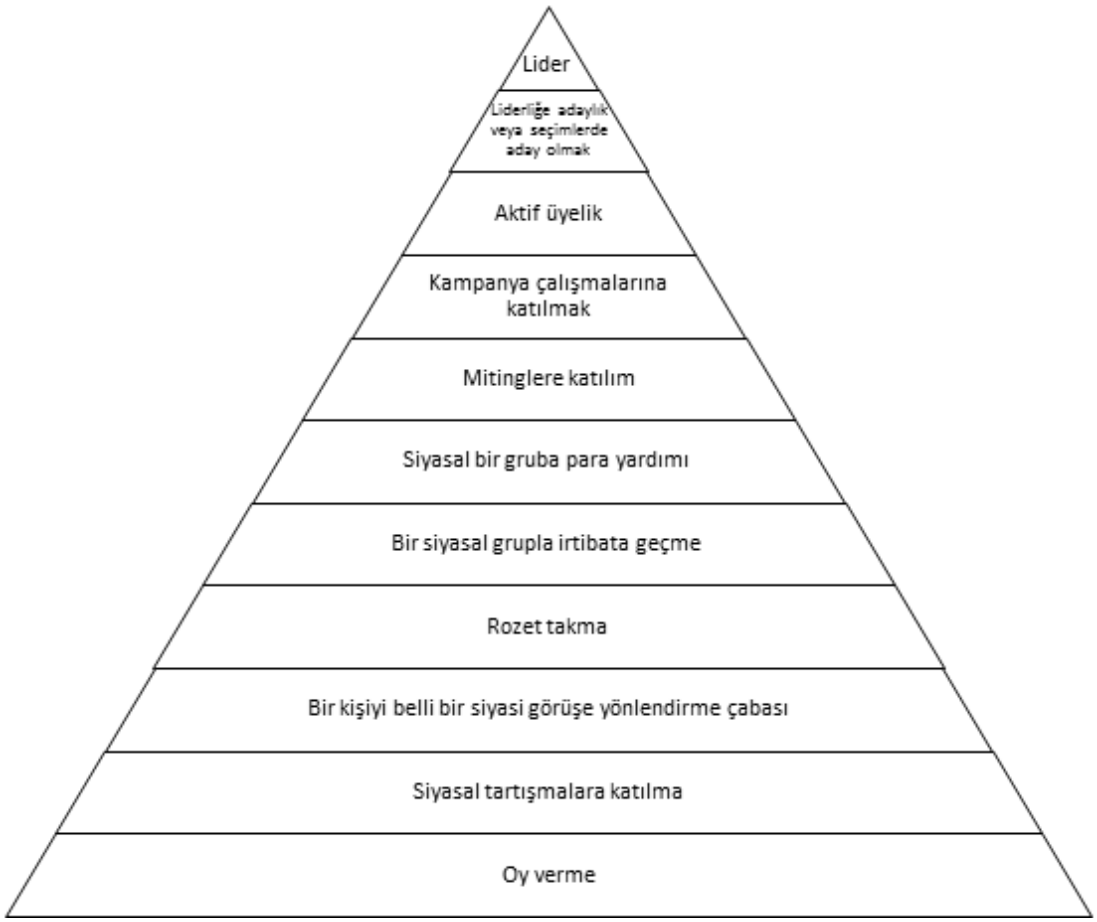
Katılım; "*toplumsal düzenin kuruluşu, yönetimi ve denetimine ilişkin politikaların saptanması, kararların alınması ve uygulanmasına ilişkin politikaların saptanması ve buna ilişkin çabaların eylemli olarak içinde bulunulmasıdır*" (Karaçor, 2009: 126). Katılma meşruluk sorununa ilişkin bir olgudur. Halkın egemen olduğu demokratik toplumlarda halkın kendi kendini yönettiği bir yönetim biçimini otoriter ve totaliter rejimlerden ayıran en önemli fark, iktidarın meşrutiyetinin halkın onayına ve rızasına dayanmasıdır ve tüm yurttaşların doğrudan ya da dolaylı olarak yönetime katılmasıyla sağlanmasıdır (Akgün, 2007: 4). Toplumun tamamını ilgilendiren birçok konuda halkın beklentilerinin alınması ve bu isteklerin gerçekleştirilerek sonuçlanmasıyla ilgili herkese eşit bir şekilde görüş sunma hakkı tanınması siyasal katılımın getirilerindendir.

Siyasal davranış, bireylerin sadece kişisel özelliklerinin ve sosyoekonomik durumlarını bir yansıması değildir. Ayrıca gelirleri, eğitimleri, kişilik özellikleri, meslekleri fark etmeksizin her birey, belirli bir düzen oluşturma eğilimindedir. İçinde bulunulan toplumun yapısı ve siyasal koşulları siyasal davranışın yönünü etkiler. Bu davranış çevre ile karşılıklı etkileşme sonucu ortaya çıkan kendi içinde kapalı olmayan bir işleyişin sonucudur. Siyasal katılmanın meşru olması, toplumun demokrasi ile veya totaliter sistemle yönetilmesi gibi faktörlerin siyasal davranış üzerinde belirleyici etkisi vardır (Tekin, 2009: 4). Buradan yola çıkarsak toplumdaki ekonomik, sosyolojik ve psikolojik olayların tümünün insanların siyasal davranışlarını etkilediği sonucuna varılabilir.

Bireylerin siyasete yakınlık duyması ve siyasal yaşama katılarak siyasal kararlara etkide bulunması anlamına gelen siyasete katılma, halkın siyasal sistemdeki tutum ve davranışları olarak nitelendirilir (Altan, 2011: 315). Çağdaş demokratik rejimlerin ön koşulu siyasal katılmadır. Geleneksel toplumlarda "kulluk" ya da ''tebaa'' rolünü yüklenen birey, demokratik topluluklarda "vatandaş" adını almaktadır. Bireyler demokratik rejim zihniyetinde siyasi yaşamın içinde yer almaktadır. Dolayısıyla bireylerden istenen ilk şey siyasal katılmadır. Böylece demokratik siyasal katılım yoluyla bireyler sahip olduğu diğer haklarını da kullanabilecektir. (Öktem, 2004: 6). Bireye vatandaşlık sıfatı veren demokratik toplumlar, bireye sivil yaşamın içinde katılım hakkı vererek kamuoyunu

etkilemesine destek olur ve bu görevin gerekliliklerini siyasal katılım olmak üzere biçimlendirir.

Siyasal katılıma vasıta olan birimlerin bulunması ve bu birimlerin katılımı kolaylaştırması siyasal katılımın farklı bir yönüdür. Örneğin siyasal katılım, parlamento, siyasal partiler ve hükümet benzeri kamu kurumları aracılığıyla yapılabildiği gibi çeşitli meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları ve sendikalar vasıtasıyla da sağlanabilir. (Altan, 2011: 315). Siyasal sisteme katılım bireylerin ilgi alanları ve dâhil olma istekleriyle başlayıp kitlesel eylemlere kadar gidebilecek bütün davranışları anlatmaktadır.

Şekil 1.1. Milbrath Siyasal Katılım Piramidi

Kaynak: (Milbrath, 1965: 18'den aktaran; Aydın, 2017: 57)

Yukarıdaki şekilden de anlaşılacağı üzere piramidin en üstünde lider sonra sırası ile liderliğe aday olan veya seçimlerde aday olanlar, aktif üyeler ve ''gladyatörler'' denilen kampanya dönemlerinde aktif çalışmalara katılanlar yer almaktadır. Piramidin orta kısmında bulunan mitinglere katılan, bir grupla irtibat içinde olanlar ve para yardımı yapanlar için "geçici katılımcılar" deyimi kullanılmaktadır. Son olarak piramidin alt kısmında "seyirci katılımcı" olarak tanımlanan bir kişiye kendi görüşünü aktarmaya

çalışanlar, rozet takanlar, siyasal tartışma yapanlar ve oy veren kesim yer almaktadır. (Milbrath, 1965: 18'den aktaran; Aydın, 2017: 57).

Siyasal katılma çağdaş bir toplumun siyasal sisteme yönelik tutum ve davranışlarını belirleyen demokratik bir göstergedir. (Kapani, 2006: 144). Siyasal katılma, demokratik yönetimin genel amacı, temel ilkesi ve demokrasiyi sürdürme yöntemidir. Siyasal katılma denildiğinde seçimlerde oy verme, karar sürecine katılma, yönetimde görev alma, yönetimle işbirliği yaparak karar verici konumuna geçme gibi farklı şekillerde karşımıza çıkabilir.(Türeli ve Çağlar, 2010: 17). Siyasal eğilimler üzerine yapılan birçok araştırmaya göre demokrasi şöleni olarak görülen oy kullanma, demokratik yönetimin en belirleyici faktörleridir. Demokratik sistemlerde baskı grupları, siyasal hareketler, sivil toplum kuruluşları benimsedikleri fikir ve hedefleri yaşama uygulamakta rekabet ederler. Siyasal partiler, oy alarak meşruiyet kazanırlar ve sistemin sürdürülmesine katkı sağlar. Demokratik sistemlerde yönetim yetkisinin, meşruiyetin temeli seçimlerdir. Katılımcı demokrasilerde ülke genelinde yapılan seçimlerin amacı, belli dönemde, iktidarı hangi siyasal hareketin kuracağını, hangi grup veya partilerin ise muhalefet olarak kontrol işlevi yapacağını belirlemektir. Fakat hükümet veya muhalefet partisi olmak, sürekli aynı şekilde bu durumun devam edeceği anlamı taşımaz. Çünkü iktidar ve muhalefet partileri, bir sonraki seçimlerde yer değiştirebilirler. Değişiklik, barış içinde, seçimler yoluyla gerçekleşir. Bu durumda çok partili katılımcı demokratik sistemin özü ve erdemi budur (Çetinkuş, 2010: 13). Demokrasinin sürdürülebilirliği ve demokratik yönetimin sağlanabilmesi ancak siyasal katılımla mümkündür. Bu bağlamda siyasal katılım demokrasinin olmazsa olmazlarından biridir.

1.3. Siyasal Katılımın Türleri

Bu bölümde siyasal katılım yolları incelenecek, tanımlamalara yer verilecektir. Hükümetleri etkileyebilmek için ortaya çıkan ve değişik şekillerde meydana gelen politik aksiyon ve davranışlar bazı ölçütlere göre sınıflandırılır. Araştırmacılar farklı politik katılım yöntemleri üzerinde durmuş ve siyasal katılım yollarını aşağıdaki gibi bir sınıflandırmaya tabi tutmuştur. (Dursun, 2004: 233).

1.3.1. Oy Kullanma Yolu İle Katılım

Siyasal sistemde ortak kararların alınmasında halkın katılımının ilk örnekleri Eski Yunan demokrasilerinde görülmüştür fakat eşit ve genel oy hakkının yaygınlaşması Amerikan ve

Fransız devrimlerinin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Aristokrasiye karşı yükselen burjuva sınıfı, bireyi kendi kendine yeterli rasyonel bir varlık olarak gören Aydınlanma felsefesi ve insanı odak noktası olarak alan hümanizm düşüncesi modern anlamdaki siyasal eşitlik fikrinin tarihi felsefi arka planını oluşturdu. Kitlesel düzeyde oy verme hakkı tanıyarak ulusal siyasal partilerin ortaya çıkışını sağlayan ilk batılı ülke Amerika Birleşik Devletleri oldu. 1840 yılındaki başkanlık seçimlerinde siyah olmayan erkekler arasındaki oy verme oranı %80'e ulaştı. Buna karşın, Batı Avrupa'da genel oy haklanın gelişimi daha sancılı oldu. Kıta Avrupa'sındaki ilk seçimler 1848 de Fransa'da demokratik reformlarının ardından yapıldı. Fransa seçimleri, diğer Avrupa ülkelerinde de demokrasi yandaşlarını harekete geçirdi ve uzun mücadeleler sonucunda, güncel anlamı ile "genel ve eşit oy" hakkı tüm Avrupa'da yurttaşlar için dokunulmaz, kutsal bir siyasal hak özelliği kazandı (Akgün, 2007: 21). Oy hakkının kazanımındaki bu sancılı süreçler, bu hakkın ne kadar önemli ve yurttaşlık için ne denli önemli olduğunun bir göstergesi olduğu söylenebilir.

Seçimler öncesinde bireyler oy verip vermemesi noktasında düşünmektedir ve ardından bir politik karara ulaşır. Kararı oy verme yönünde ise bu kez kime, hangi siyasi partiye vereceğini düşünmektedir. Her kişi için veya her zaman için kararlar, bu sırayı izlemeyebilir. Bazen kişi, bir adayı veya bir partiyi tutup desteklediği için, seçimlere katılmaya karar verir. Ayrıca bazı hallerde üçüncü bir karara daha ihtiyaç duyulabilir. Bu da desteklenen partinin veya adayın devamlı mı, geçici mi yoksa süreli mi destekleneceği ile ilgilidir. Bu karar katılmanın şiddeti ve devamlılığı ile ilgili karardır (Öz, 2010: 77). Oy verme davranışına yansıyan bu etkiler siyasal katılma görevini yerine getiren her seçmen için önemli faktörlerdendir.

Yurttaşlarda oy verme davranışı kısa ve uzun dönemli etkileşimlerle meydana gelir. Belirli bir seçime özel olan kısa dönemli etkiler genel oy verme modeli ile ilişkilendirilemez. Kısa dönem etkilere baktığımızda, genellikle iktidarlarla enflasyon, milli gelir, işsizlik gibi ekonomik parametreler arasında irtibat kurarak seçimlere yansıyan, mevcut ekonomik durumdur. Ayrıca parti liderlerinin kişiliği ve toplumdaki yerleri gibi faktörler de kısa dönemli parti etkilerindendir. Çünkü parti liderleri topluma partinin markası olarak lanse edilir. Son olarak da medya halkın yönelimlerini yaptığı taraflı ve tarafsız haberlerle etkileyebilir (Heywood, 2014: 314). Tüm bu faktörler oy verme üzerinde ekonomik, psikolojik, sosyolojik ve ideolojik etkiler olduğunu düşünmemize neden olur. Bu koşullarda oy kullanma ilkel bir politik etkinlik olmanın daha ötesinde mesajları olan ve birey ile ilgili olarak önemli fonksiyonları içeren karmaşık, kapsamlı siyasal bir tutumdur.

Bireysel siyasal katılım ise, yurttaşların vatandaşlık görevleri arasında olan ve tek başına yapılabilen siyasal katılım türüdür. Oy kullanma bu katılım türünün en önemli örneğidir. (Yuva, 2005: 34). Özellikle verilen oyun gizli olması prensibi, bu faaliyetin bireysel yapısını desteklemektedir. Siyasal katılım, herkes için farklı anlam da ifade edebilir. Siyasete hiç katılmadığını söyleyen biri düzenli oy kullanan bir vatandaş olabilir (Sarışahin, 2015: 8). Siyasete katılmak herkes için farklı anlamlar ifade ediyor olsa da oy verme davranışı siyasal katılımın temel taşıdır. Oy kullanma en çok gerçekleştirilen siyasal katılma eylemidir. Oy kullanma, fazla bir çaba gerektirmeyen katılım yollarından biridir. Ancak liderlerin davranışı, seçmen üzerinde baskı yaratır. Oylar da kimin iktidar olacağını belirlediğinden, liderler izledikleri politikaları seçmenin oyunu almak için propaganda yoluyla, ikna etmek amacıyla biçimlendirmektedir. Psikolojik katılma yönelişi açısından bakıldığında oy kullanma davranışı kişinin siyaset ve kamu olayları ile ilgilendiğinin açık bir kanıtıdır. Genelde, vatandaşlar kamu sorunlarına ilişkin oy kullanmaktadırlar. İkinci olarak, farklı yöneliş açısından bakıldığında, oy kullanma, bir partiye duyulan bağlılığın gücünü ortaya koyan en belirgin eğilimdir. Oy kullanmayla topluluk refahına katkıda bulunma ilişkisi açısından bakıldığında da, bu ilişki yok denecek kadar zayıftır (Öz, 2010: 77). Bu unsurların değişim göstermesine bağlı olarak siyasal seçmenlerin aday, parti ve programa verdikleri değere göre yönelimleri farklılaşmaktadır. Siyasal oy kullanmanın seçmen için taşıdığı anlam ülkeden ülkeye değişmekle birlikte, bir partiye duyulan bağlılık ile oy kullanma arasında güçlü, güvenilir bir ilişki olduğu birçok araştırma da ortaya konmuştur.

1.3.2. Kampanya Etkinlikleri İle Katılım

Siyasal partilerin seçim çalışmalarında kampanya etkinlikleri karar verme sırasında yürütüldüğü için, oy kullanma gibi seçim sürecinin bir parçasını oluşturur. Seçmenler bu etkinliklere girerek kendilerinin sahip olduğu tek oyu, kendini aşan biçimde seçim sonucu üzerindeki etkilerini artırabilir. Kampanyalarda daha etkin rol alanlar, genellikle adayların yakın çevresinden veya yoğun ilişkide bulunduğu kişilerden ya da topluluklardan oluşur. Kampanya etkinlikleri kolektif sonuç doğurmaları ve vatandaşları çatışmacı ilişkilere sokmaları bakımından oy kullanmayı andırır, fakat oy kullanmadan daha zor etkinliklerdir çünkü oy kullanmaya göre daha fazla girişim ve çaba gerektirir (Nie ve Verba, 1989: 13). Siyasal katılmada vatandaşlar, her türlü seçimlerde (genel ve yerel) oy verdiği, ideolojisini yansıtan, plan ve projelerini olumlu değerlendirdiği siyasi partinin, seçimi kazanması için daha çok oy alması ve daha çok aday çıkarabilmesi için, siyasi partinin basın, yayın,

dağıtım, propaganda, afiş ve pankart asma gibi çeşitli kampanyalarına katılmaktadır. (Öztekin, 2007: 238). Kampanya süreci boyunca seçmenlere adaylar, partiler, siyasiler, mevcut hükümet kayıtları, siyasî sistem ile ilgili fazlasıyla bilgi sunar. Zira sunulan bu bilgilendirme yolu yabancılaşma ve ilgisizliğe sebep olmadan halkın merak ve ilgisini çekerse eğitime neden olur. Fakat partiler ve adaylar, halkı eğitmek yerine onları etki altına alarak ikna etme yolunu seçtikleri için yanıltma haber sağlama yönünde bir eğilime sahiptirler (Heywood, 2014: 301). Bu durum seçmenlerin karar vermesinde zorluklara neden olmaktadır. Seçmenin bu şartlardaki en önemli görevi bu eksik bilgili, manipüle edilen siyasal çevrede doğru seçimi yapmaktır.

Psikolojik katılma yönelişi açısından bakıldığında kampanya etkinliklerine katılan kişi siyaset ve kamu olayları ile ilgilendiğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Aynı şekilde bir partiye duyulan yakınlık ve bu yakınlığın yoğunluğu açısından da açık net bir ilişkinin var olduğu ortadadır. Topluluğun refahına katkıda bulunma duygusu ile kampanya etkinlikleri arasındaki ilişki açısından baktığımızda ise bu konuda yapılan araştırmalar sonucunda bu ilişki düşük düzeyde de olsa olumlu bir ilişkinin var olduğu tespit edilmiştir (Nie ve Verba, 1989: 25). Buda kişilerin seçim yaparken kısmen de olsa duygusal olduğu gerçeğini bize göstermektedir.

Çoğu uygulamada seçimlerin arifesindeki birkaç haftaya sığdırılan kampanyaların etkinliği ya da diğer bir anlatımla seçmen tercihlerinde etkisi her geçen gün biraz daha sorgulanmaktadır. Her ne kadar siyasetçiler reklam ajanslarından ve kampanyalardan mucizeler bekleseler de seçmenlerin kararına etkisi açısından kampanyaların çok iyi irdelenmesi gerekmektedir (Kılıçaslan, 2008: 31). Sonuç olarak seçim dönemlerinde düzenlenen siyasi toplantı ve miting gibi uzun süreç gerektiren kampanya faaliyetleri katılımı teşvik etmektedir. Siyasal katılım sağlamak isteyen bireyler bu kampanyalara çeşitli şekillerde destek olarak söz konusu siyasal katılımı gerçekleştirmiş olmaktadırlar.

1.3.3. Bireysel Temas Yoluyla Katılım

Bireylerin hür iradesi sonucu verdiği kararlar neticesinde siyasal makam mercilerine seçilecek olan kişileri ya da sözü geçen makamlarda yer alan kişileri etki altına almak amacıyla yaptıkları eylem ve faaliyetler bireysel siyasal katılımdır. Katılımın bireyle ilgili işlevlerine bakıldığında bunların: eşitlik, yönetimi denetleme ve bireysel hakların korunması olduğunu görülmektedir. Eşitlik işlevinde, yurttaşlar seçimler yoluyla ya da parti üyeliği ile eşit bir şekilde siyasal gücün oluşumuna katkıda bulunabilirler. Bireyler

haklarını, ihtiyaçlarını, fikirlerini, çıkarlarını katılım yöntemleriyle siyasal karar alma mercilerine iletebilmektedir (Şahin, 2015: 21). Bu tür katılıma en iyi örnek oy verme eylemidir. Oy verme ile vatandaşlık görevini yapan kişi toplumun bir üyesi olduğunu hissederek kendini eşit bir yurttaş olarak görecektir. Bireysel siyasal katılma, toplumsal siyasal katılımın temeli olarak görülürken; aynı zamanda bir yurttaşlık görevi olarak değerlendirilmektedir (Tokgöz, 1994: 97). Psikolojik katılım duygusu ile kişisel sorunlar ile yetkililere başvurma yolu, kişinin siyaset ve kamu olayları ile ilgilendiğini saptamak gerekirse, bu ilişki durumun içeriğine göre, ortaya çıkmaktadır. Çoğu zaman psikolojik katılım duygusu ile bürokrasiyle temas kurma ilişkisi, zayıf bir ilişkidir. Bürokrasiyle temas kurma yolunun diğer iki yönelişle de yakın ve anlamlı bir ilişkisi yoktur. Yani kişinin bir kamu görevlisi ile temas kurmasının ne siyasal partiye duyulan bağlılıkla ne de toplumun refahına katkıda bulunma duygusuyla olumlu bir ilişkisi yoktur (Nie ve Verba, 1989: 15).

Bu katılma yolu özel bir çıkar veya yarar sağlamasıyla da sonuçlanabilir. Kişinin bir kamu görevlisi ile temas kurması kendi girişimiyle gerçekleşmekte, gündemin ne olacağı, hangi konuların ele alınacağı ilgili vatandaş tarafından saptanmaktadır. Vatandaşın kamu görevlisiyle kurduğu ilişkinin konusu kamuoyunu ilgilendiren bir konu da olabilir. Örneğin: kişi, aksayan bir hizmetten dolayı yerel bir görevliye yakınabilir ki bu hizmetlerin aksaması sadece kendisi ile ilişkili bir husus değildir. Buna karşılık özel, kişisel veya ailesi ile ilgili bir sorundan dolayı da ilişki kurabilir (Nie ve Verba, 1989: 15). Özbudun'a göre(1975:7) bürokrasiyle temas kurmak, askeri bir lideri darbe yapmaya ikna etmekten, belediye görevlisinden çöplerin toplanmasını istemeye kadar uzanan, farklı önem ve dereceleri arz eden eylemleri kapsayabilmektedir. Mahalli yönetimler, belediyeler tarafından oluşturulan meclislere seçilen birey, hayatını sürdürdüğü şehrin, mahallenin veya sokağın düzenlenmesi için isteklerini ifade etmesi, bireysel katılıma en güzel örnektir.

1.3.4. Topluluk Düzeyinde Katılım

Toplumsal siyasal katılım bireysel siyasal katılımdan farklı olarak, açıkça insan iletişimi, grup davranışı ve sosyal faaliyet gerektirir şekilde gerçekleştirilmektedir (Yuva, 2005: 34). Bu noktada, toplumsal siyasal katılma "seçilme" ile bireysel siyasal katılma ise "seçme" hakkıyla özdeşleşebilmektedir (Tokgöz, 1994: 97). Her toplumda siyasal katılımda cinsiyetler arasında az ya da çok farklılıklar söz konusudur. Bu farklılıklar yöreye, topluma

ve gruplara özel olmayıp, dünyanın hemen hemen her yerinde gözlenmektedir (Şahin, 2015: 23).

Siyasal çevreler tarafından düzenli olarak başvurulan ve seçim süreci dışında kalan işbirliği içeren grup etkinlikleri katılma yollarından biridir. Kişi, diğer bireylerle birleşerek siyasal sistemi veya hükümetin eylemlerini etkilemeye yönelmektedir. Bu yolla, vatandaşlar siyasal ve toplumsal sorunları çözmek için bireysel davranmazlar. Böylelikle, seçim zamanı dışında da yönetilenlerin siyasal hayata katılımı sağlanmış olur. Günümüzde bireyler tek başına siyasal iktidar karşısında, hedefine ne kadar kitlenmiş olsa bile siyasal hayatın aktif bir unsuru olacak güce sahip değildir. Toplum hayatının her kesiminde gruplaşmalar, siyasal ve ekonomik talepleri gerçekleştirmek için çaba içerisindedir. En genel düzeyde bu örgüt, bir siyasal parti olabileceği gibi, alt düzeyde meslek kuruluşları ve farklı hedefleri başarmak için örgütlenen kuruluşlar da siyasal katılma aracı olabilirler (Öz, 2010: 79-80).

1.3.5. Olağan ve Olağandışı Siyasal Katılım

Siyasal katılım biçimleri bireylere göre farklılık göstermektedir. Birçok birey kanunların sınırları çerçevesinde kalarak politik katılım sağlamaktadır. Birçoğu ise bu kuralları aşarak hukuki olmayan yöntemlerle siyasal etkinliklerde bulunmaktadır. Siyasal katılmanın biçimleri hususunda politika araştırmacıları tarafından farklı kategorik tanımlamalar yapılmıştır (Çetinkuş, 2010: 18). Bunlardan en çok bilineni, Samuel Barnes ve Max Caase (1979) tarafından kullanılan olağan (conventional) ve olağan dışı (unconventional) siyasal katılım ayırımı olmuştur. Barnes ve Caase beş ülkede (Hollanda, Almanya, İngiltere, ABD ve Avusturya) yapmış oldukları alan araştırmasında bu sınıflandırmayı kullanmışlardır. Barnes ve Caase çalışmasında, olağan katılım biçimleri olarak; siyasal haberleri gazeteden takip etme, arkadaş çevresiyle siyasal konularda tartışma, çevresini kendi partisine oy vermeye ikna etme, siyasi mitinglere katılma, siyasilerle temas kurma, seçim kampanyalarına ve parti faaliyetlerine katılmayı saymışlardır. Olağandışı katılım yöntemleri olarak ise; bir gazeteye yazı yazma, toplu dilekçeye imza atma, şiddet içermeyen barışçıl gösteriler, boykotlar, vergi veya kira ödemeyi reddetme, binaları işgal etme, şiddete başvurma, trafiği kesme, çevreye zarar verme, yasadışı grev, silah veya patlayıcı madde kullanmayı saymışlardır (Barnes ve Caase, 1979'dan Aktaran; Sarışahin, 2015: 38).

Siyasal katılma biçimleri olağan ve olağan dışı siyasal katılım olarak iki temel biçimde olsa da farklı biçimleri de vardır. Olağan ve olağan dışı siyasal katılım türleri arasındaki farklılık tam olarak açıklık kazanmamıştır. Bu gün protesto gösterileri ve buna benzer hareketleri olağan meşru siyasal katılımın bir türü olarak kabul edenler mevcuttur. Siyasal katılımın olağan dışı görünümlerine şiddete başvurma, radikalizm, aktivizm, siyasi terörizm ve protesto eylemleri gösterilebilir. (Taşdelen, 1997: 178). Siyasal katılım fırsatının sağlanmadığı, yetersiz olduğu ya da isteklerine dönüt bulamadıkları rejimlerde kişiler, politik yapıya karşıt olarak tavırlarını hukuki olmayan sıra dışı yöntemlerle sergilemektedirler. Örneğin, işçiler toplu sözleşme hakkını elde edememesi neticesinde, yasal olmayan protesto, yürüyüş ve gösteriler içerisinde yer alarak tepkilerini ortaya koyabilmektedirler.

Tablo 1.1. Bireylerin Siyasal Hayata Katılım Biçimleri

		Bireylerin Siyasal Sisteme Verdikleri (INPUTS)		Bireylerin Siyasal Sistemden Aldıkları (OUTTAKE)
		Katılım Biçimleri	Özellikler	
AKTİF	OLAĞAN DIŞI	Protestocular	Protestolara katılma (%6) Gerektiğinde İsyan Etme (%2) Adaletsiz Kanunları Reddetme (%16) Devletin Bilerek Uyguladığı Yanlış Politikaları protesto (%2 6)	Mevki sağlama Haberleşme imkânları Hizmetler Ekonomik fırsatlar Menfaat Çatışmasının Çözümü Adalet
	OLAĞAN	Toplum Aktivistleri	Yerel problemler için diğer gruplar ile beraber olma(%30) Sivil toplum örgütlerine katılım(%18)	Ulusal Semboller Kimliğin idraki Hükümet protestoları Üstünlüğün idraki
		Partiler ve Kampanyalar İçin Çalışanlar	Partiler ve ya adaylar için çalışırlar(%26). Mitinglere katılım (%19) Seçim adaylarına veya partilere para yardımında bulunma (%13)	Bireyin sistemden kıymete değe bir beklentisi yoktur
		İletişimciler	Politika ilgili bilgilenme (%67) Siyasi tartışmalara katılma(%28)	Eleştirme ve tartışma hakkı
		Toplum Yöneticileri ile İletişimde Olanlar	Devlet ve siyasi parti yöneticileri ile görme(%4)	Bireysel çıkarlar için çözüm yolları arama
PASİF		Oy Kullananlar ve Vatan Severler	Seçimlerde oy kullanma(%63) Ülkelerini sevme(%94)	Kamu Düzeni Güvenlik
İLGİSİZ		En Düşük Düzeyde Pasif Olanlar	Oy kullanmaz, aktivitelere katılmazlar(%2 2) Vatanseverlik duyguları olmaz(%3-5)	

Kaynak: (Milbrath ve Goel, 1965'den aktaran; Yıldız, 2014: 28)

Milbrath ve Goel (1965) yapılan çok sayıdaki çalışmaya dayanarak katılım faaliyetlerinin üç ana başlıkta sınıflandırmıştır. Bunlar, "aktif katılımcılar", "pasif destekleyiciler" ve "ilgisizler" (apathetic) dir. Aktif katılımcılar içinde başta parti kampanyaları içinde yer alanlar, farklı topluluk faaliyetlerine katılanlar, medyayı kullananlar, protestocular ve

yetkililerle görüşenler yer almaktadır. Pasif destekleyicileri 'sadece oy veren' kesim oluşturmaktadırlar. İlgisizler ise ne herhangi bir siyasi konuyla ilgilenirler ne seçime katılır, ne de oy verirler (Milbrath ve Goel, 1965'den aktaran; Çaha vd. 2002: 44).

Politik hayatın uygun gördüğü normlar ve kurallara yaraşır farklı bir deyişle yasalar ile korunan davranışlar olağan siyasal katılım şeklinde ifade edilmektedir (Tatar, 1997: 99). Söz konusu katılma etkinlikleri politik otoritenin yasallığını güçlendirdiği için otorite tarafından desteklenir ve oy kullanmadan politik kampanyalara katılmaya, politika konularında tartışmaktan siyasilerle temas kurmaya kadar içinde birçok etkinliği kapsamaktadır (Sarışahin, 2015: 39). Olağan siyasal katılımın en çok gözlenen biçimi, seçim dönemlerinde oy kullanmaktır. Siyasal katılıma yer vermeyen rejimlerde oy kullanmak, hâlihazırdaki yönetimi onaylamak olduğu için pek işlevsel görünmemektedir. Günümüz çağdaş demokrasilerinde katılımcılık siyasal meşruiyet açısından oldukça önemlidir.

Olağan katılım biçimlerinin geniş bir tabana yayılarak kullanılması, merkezi otoritenin meşruluğunu pekiştirdiği gibi, demokrasinin yerleşmesine de katkı sağlar. Fakat bu tür siyasal katılım yöntemlerinin artarak devam etmesi ve yaygınlaşması, vatandaşların siyasal süreci bu araçlarla etkileyebildikleri inancına sahip olmasına, vazgeçilmez olarak gördükleri ihtiyaçlarının belirli bir düzeyde karşılanabilmesine bağlıdır (Turan, 1997: 71-72).

Vatandaşların siyasal sisteme katılabilmesi için rejime, siyasal aktörlere ve siyasal süreçten kazanımlar elde edebileceğine inanması gerekir (Çaha vd. 2002: 214). Bu durumu David Easton'ın sistem teorisini esas alarak açıklayacak olursak; vatandaşlar siyasal sürece beklentilerini özgür bir şekilde girdi olarak sunabilmeli ve bu girdiler yöneticiler üzerinde belli bir etki yaratabilmelidir. Yöneticiler de siyasal mekanizma içerisinde bu girdileri göz önünde bulundurarak gerekli tedbirleri alacaklar ve uygun yasalar, icraatlar (çıktılar) ortaya koyabileceklerdir. Bu yasalar veya icra atlardan vatandaşın duyacağı memnuniyet/memnuniyetsizlik sisteme tekrar girdi olarak aktarılacaktır. İşte bu girdi-çıktı ilişkisi içerisinde, vatandaşların istekleri sisteme sağlıklı bir şekilde iletilemiyorsa ya da iletildiği halde siyasi karar alıcılar tarafından dikkate alınmıyor ve memnuniyetsizlik yaratıcı çıktılar olarak sisteme geri dönüşüm yapıyorsa, vatandaşların siyasal sürece ve aktörlere karşı olan güveni azalacak, vatandaşlarda olağan katılım biçimlerini kullanmaya karşı isteksizlik oluşacaktır. Siyasal süreçten, seçimlerde oy kullanarak, çevresini kendi

inandığı partiye oy vermeye ikna ederek ya da siyasilerle temas kurma gibi olağan katılım yöntemleriyle bir kazanım elde edemeyeceğini düşünen vatandaşlar, barışçıl veya yasadışı gösterilere katılma, toplu dilekçe verme, kamu binalarının işgali, silahlı eylemler gibi olağandışı siyasal katılım yöntemlerine başvurma yoluna gideceklerdir (Sarışahin, 2015: 40).

1.4. Siyasal Katılımın Boyutları

Toplumdaki bireylerin hepsi siyasete karşı aynı ilgi düzeyinde değildir ve siyasete aynı alakayı, yakınlığı göstermez. Kimisi gece gündüz siyasetle uğraşırken, kimi insanlar da politik sorunlara tamamen ilgisiz veya kayıtsızdır. Amerikalı siyaset bilimci Robert Dahl, siyasal katılmanın düzeylerini, ilgi, önemseme, bilgi ve eylem olarak sıralamıştır. İlgi, siyasal olayları izlemeyi; önemseme, siyasal olaylara önem vermeyi; bilgi, olaylar ve sorunlar hakkında bilgi sahibi olmayı, eylem ise siyasal olaylara aktif bir şekilde karışmayı ifade etmektedir. Bu dört boyut birbiriyle ilgisi olmayan tutumlar olmayıp gerçekleşen birçok araştırma, bunlar arasında yakın bir bağlantı olduğunu ortaya koymuştur (Kapani, 2006: 131).

Bir siyasal davranış biçimi olarak vatandaşların, siyasal ve toplumsal olaylar karşısında gösterdikleri çeşitli ve değişik davranış biçimlerine siyasal katılma denilmektedir. Bu anlamda, hemen her toplumda insanların siyasal olaylara karşı gösterdikleri davranışlar çeşitlilik göstermektedir (Öztekin, 2007: 237). Nitekim siyasal katılımın iki ana mecrada ortaya çıktığı söylenebilir. Bunlardan ilki toplumu oluşturan bireylerin, toplum üzerinde bir güce iktidarı kullanacak şekilde yerel ve ulusal düzeydeki yetki aktarımında yani devleti idare edecek yöneticilerin seçiminde, ikincisi ise yöneten kesimin ortaya koyduğu kararlara ve karar alma süreçlerine halkın dâhil edilmesinde veya halkın dâhil olmasındadır (Dursun, 2004: 234). Tüm bu açıklamalar kapsamında siyasal katılımın boyutlarını aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür.

Siyasete katılmanın boyutlarından birisi, vatandaşların politikacılarla olan ilişkilerinin düzeyidir. Bu anlamda politikacılardan anlaşılması gereken, politikayı profesyonel meslek edinen parlamenterler, her türlü siyasi partilerin lider kadrosu, il ve ilçe yöneticileri, yerel yönetimlerin seçimle gelen yöneticileri olmalıdır (Öztekin, 2007: 238). Siyasal katılmanın bir başka boyutu ise seçimlerde oy kullanmaktır. Siyasal katılma genel anlamda siyasal otoritenin alacağı veya almış olduğu kararlara karşı vatandaşların bir takım eylemlerde (Parti faaliyetlerine katılma, gösteri ve mitinglere iştirak etme vb.) bulunmasıdır. Özel

manada ise oy verme eylemidir. İradi bir biçimde oy verme eyleminde bulunan kişi, hem oy verme şeklinde bir karar almış, hem de hangi parti veya adaya oy vermesi gerektiği konusunda bir tercihte bulunarak iki kararı içeren bir eylemde bulunmuş olmaktadır (Uluç, 2007: 40).

Siyasal katılma bir başka boyutu siyasal literatürün izlenmesidir. İnsanların kendisini, çevresini, bulunduğu coğrafyayı ve dünyayı ilgilendiren sorunlarla ilgilenmesi de bir siyasal katılım türüdür. Birey, etrafında olan biten olayları takip ederek bir takım fikirler edinir ve bu doğrultuda siyasi fikir ve kanaatlerini şekillendirir. Siyasal tercih haklarını da buna göre kullanır. Bazı insanlar siyasete ilgi göstermeyebilir ya da az ilgili olabilir, bazıları ise aşırı derecede ilgi gösterebilir. Siyasal konularda radyo, televizyon, gazete, internet gibi kaynaklardan siyasi olayları takip eden insanlar, siyasal kültür ve siyasal bilinç konusunda diğerlerinden ayrılacak ve kendini yönetecek insanların seçimini de ona göre yapacaktır. İzlenen bu yol, gelişmiş bir demokrasi adına önem teşkil etmektedir (Güler, 2015: 18).

Siyasete katılmanın bir başka boyutu da siyasi tartışmalara katılmaktır. İnsanlar, önce kendi ailesi içinde, sonra okulda, işyerlerinde, üyesi oldukları mesleki örgütlerde günlük ve güncel siyasal, ekonomik, toplumsal olayları tartışırlar. Bu tartışmalarda yer alabilmek için de yeterli düzeylerde toplumsal ve siyasal bilgi gereklidir.

Bazı insanlar, geldikleri aile yapıları, eğitimin düzeyi ve çeşidi, biraz da psikolojik yapılan nedeniyle bu tür siyasal tartışmalara hiç katılmadıkları gibi, siyasete ilgi de duymazlar. Oysa her vatandaş, önce kendi ailesi içinde, yakın aile çevresinde, okulda, işyerinde ve üyesi bulunduğu örgüt toplantılarında mesleği, ülkesi, bölgesi, hatta dünyadaki siyasal ve toplumsal olaylarla ilgili olarak az da olsa bilgi sahibi olmalı, bir şeyler düşünebilmeli, düşündüklerini de söyleyebilmelidir. Aksi halde, toplumun çoğunluğu siyasal ve toplumsal olaylardan habersiz olursa, haberli olduğu halde düşündüklerini gerekli ve uygun ortamlarda dile getirmez ya da getiremezse, bu tür toplumlarda çok daha bilgisiz ve bilinçsiz insanlar ülkeyi diledikleri gibi yönetirler (Öztekin, 2007: 239). Ergenlikle başlayan kimlik kazanma süreci siyasal konulara ilgiyi artırarak bireyin anlam dünyasını zenginleştirir.

Siyasal katılımın önemli boyutlarından biri ise bireyin bizzat bir olayın parçası olması veya içinde olmasıdır. Örnek olarak bir siyasi partide aktif üye olmak hatta yöneticilik yapmak verilebilir (Söğütlü, 2010: 90-96). Bireyler, siyasal örgütler olarak adlandırılan sendikalara,

siyasal partilere, derneklere katılarak, siyasal katılımın en etkin biçimlerinden birini gerçekleştirebilirler. Tabi bu boyuttaki siyasal katılımın gerçekleştirilebilmesi için, o ülkede örgütlenme özgürlüğünün olması gerekmektedir. Bu örgütlere katılan bireyler, üyesi oldukları bu grupların amaçları doğrultusunda hareket ederek, siyasal ve toplumsal olaylarda daha aktif rol alırlar. Aslında, bireylerin siyasal faaliyetlerde bulunan örgütlere katılabilme özgürlüğü, bu örgütlerde faaliyetlerini rahatça sürdürme özgürlüğü, o ülkedeki demokrasinin ne kadar üst düzeyde olduğunun bir göstergesidir (Güler, 2015: 19). Buradan şöyle bir değerlendirme yapılabilir. Sadece eğitim, ekonomik kalkınma tek başına demokratik değerleri kazandırmamaktadır. Dikkat edilecek husus ise topluma verilen eğitimin niteliğidir. Demokratik kazanımları özümsememiş bir eğitim anlayışı otoriter anlayışı çözmemekte, tersine güçlendirmektedir.

İnsanların bireysel ve örgütsel olarak her türlü siyasal eylemlere katılması siyasi katılmanın başka bir boyutudur ve bu boyut bir önceki başlıktaki siyasal örgütlere üye olmakla yakından ilgilidir. Siyasal örgütlere üye olmayan ya da olamayan insanlar da eylemlere katılabilseler de etkili bir faaliyet olabilmesi adına örgüt üyelerinin katılımı ve desteği ile kitlesel düzeylerde olması gerekmektedir.(Öztekin, 2007: 240). Katılımcıların izleme faaliyetlerine bakıldığında radyo, dergi, gazete, açık oturumları takip etme, parti kongrelerine ve mitinglere dinleyici olarak katılma, özel temaslarla siyaseti ilgilendiren konuları takip etmeyi kapsar. Bütün bu faaliyetlerin ortak özelliği, siyasi hayattan kopmamak ve siyasetten haberdar olmaktır. Son olarak, siyasi olayların içine fiilen katılmak sureti ile yapılan, siyasi dernek veya siyasi partilere üye olmak, mitinglerde aktif bir şekilde rol almak ve gösteri yürüyüş gibi etkinlikler siyasi olaylar hakkında tavır takınma faaliyetleri içinde yer alır. (Yıldız, 2014: 29).

Siyasete katılmanın en zararsız fakat yerine göre en etkili bir başka boyutu insanların doğrudan ya da dolaylı olarak, siyasal partilere, öteki siyasal örgütlere ya da kamu kurum ve kuruluşlarına ayni ve nakdi bağışta bulunmalarıdır. Bağışta bulunarak siyasete katılmanın az da olsa kendine özgü sakıncaları vardır. Özellikle siyasi karar makamlarına yapılacak çeşitli bağışlar, çok çeşitli tepkiler alabilir. Siyasal partilere vatandaşların bireysel olarak yapacakları bağışlar en az ilgi çekeni ve en az tepki alanıdır. Bazı insanlar, üyesi oldukları ya da görüşlerini savundukları siyasi partilere doğrudan para yardımı yapabildikleri gibi, seçim zamanlarında bina, araç, gereç yardımı ile destek de sağlayabilirler. Bu tür siyasal katılma daha çok geleneksel toplumlarda ekonomik durumu güçlü vatandaşlar için geçerlidir. Siyasi partilere büyük ölçüde maddi yardımda bulunan

insanlar, çoğu zaman destekledikleri siyasi partinin seçimi kazanıp siyasi iktidarı ele geçirmesi durumunda yaptıkları yardımların karşılığını fazlası ile geri alabilmektedirler (Öztekin, 2007: 242-243).

1.5. Siyasal Katılımı Etkileyen Unsurlar

Siyasal katılma çeşitli unsurlardan etkilenmektedir. Bu faktörler genel olarak psikolojik faktörler, sosyo-ekonomik faktörler, kültürel faktörler ve siyasal faktörler şeklinde görülmektedir. Aksaray'da yaşayanların seçmen davranışını, siyasal katılımlarını etkileyen ve yönlendiren pek çok faktör mevcuttur. Bunlar; psikolojik etmenler (aidiyet duygusu, yakınlık duyma vb.), siyasal ürün (siyasi parti ideolojisi, lideri ve adayları vb.), ve referans gruplarının (bireyin düşüncelerini, tutumlarını, davranışlarını ve değer yargılarını doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen bir insan topluluğu) etkileri olarak sayılabilir. (Aydın ve Özbek, 2004: 140-155). Literatürde seçmenlerin oy tercihi üzerinde etkili olan faktörler genelde üç yaklaşım ile açıklanmaktadır. Bunlar rasyonel tercih, sosyolojik ve psikolojik yaklaşımdır.

Sosyolojik yaklaşım seçmenlerin tercihine sosyo ekonomik statü, coğrafya, mensup olunan topluluk, din gibi faktörlerin üzerine vurgu yapan yaklaşımdır.1940'larda Amerika'da Colombia Üniversite'sindeki bir grup araştırmacı tarafından başlatıldığı için Colombia Ekolü olarak da bilinir. Bu yaklaşım seçmen temelinde ve sosyal bölünmüşlük doğrultusunda sosyal kimliklerin seçimlerdeki siyasal tercihlere yansımasından ileriye gidememesini belirtir(Akgün 2002:15).

Sosyolojik yaklaşımlardan şu genellemeler yapılabilir(Kalender, 2000:55).

- Sosyal özellikler parti tercihini belirlemektedir.
- Beraber yaşayan veya çalışan bireylerin aynı yönde oy kullanması muhtemeldir. Bu sebeple oy verme bir grup deneyimidir.
- Oy vermede ailenin büyük etkisi vardır. Eşler arasında oy tercihleri büyük ölçüde benzeşmekte çocuklar ve büyükler arasında da eşler kadar büyük olmayan bir benzeşme görülmektedir
- Dine bağlılık sosyoekonomik statü, ikamet özellikleri oy vermede önemli bir role sahiptir.
- İlgi düzeyi karar vermede etkili bir faktördür. Bu doğrultuda yüksek ilgili bireyler daha çabuk karar verebilmektedir.

- Bireyler ait oldukları grup doğrultusunda hareket eder.

Psikolojik yaklaşım partiye duyulan bağlılığın seçmenlerde oy tercihini etkilediğini söyleyen bu yaklaşım 1950'lerde Michigan Üniversitesinde bir grup araştırmacı tarafından yayınlanan Amerikan Seçmeni isimli eser bu alana dikkat çekerek yeni bir yol başlatmıştır. Bu sebeple Michigan Ekolü de denilmektedir. Aile ve çevrenin etkisi ile siyasal sosyalleşme süreci yaşanıp bu sürecin parti tercihinde etkili olacağı vurgulanmaktadır (Akgün, 2007:28).

Bu yaklaşımın açıkladığı temel ilkeler şunlardır (Kalender,2000:57).

- Seçmenlerin çoğu oy vermeyi planladığı partiden başka bir partiye de önceden gelen ailedeki sosyalleşme kaynaklı bir bağlılık kaynağı hissetmektedir.
- Seçmenlerin çoğu hayat boyu aynı partiye bağlı kalır. Bu durumun değişmesi ise bağlılığın zayıflığından kaynaklanır.
- Belirli bir partiye bağlı olan seçmenin seçime katılma olasılığı ve bağlı olduğu partiyi seçmesi daha yüksektir.
- Belirli bir partiye bağlı olan seçmen bağlılığına uygun diğer partileri algılayıp değerlendirmesi olasıdır.
- Partiye bağlılık ve oy verme durumunda tutarsızlık yaşanması halinde geçici olarak konunun şekline göre sonuçlanır fakat daha sonraki seçimlerde parti bağlılığına göre oy verme devam edecektir.

Rasyonel tercih yurttaşların seçimlerde kişisel menfaatlerine uygun gördükleri partiye oy verdiklerini savunan bu yaklaşımına göre seçmen her secimde farklı oy verme davranışı sergileyebilir(Akgün 2002:27).Bu yaklaşımı savunanlara göre seçmenin oy vermede en önemli kıstası, ılımlı seviyede seyreden enflasyon oranları ve büyüme seviyesi olsa da kişisel kazanç ya da çıkarlarında aidiyet ve psikolojik etkenlerden bağımsız olarak etkili olduğunu savunurlar (Yıldırım, 2014: 17). Rasyonel tercih yaklaşımında ön planda olan bireydir ve birey kendi çıkarları doğrultusunda bir tercihte bulunurken sosyalleşme ikinci planda kalmaktadır (Heywood,2014:313).

Rasyonel Tercih yaklaşımının varsayımları şu şekildedir (Kalender, 2000:63).

1. Oy veren seçmen, mevcut iktidar ile muhalefette olan ve iktidara aday olan siyasi parti ya da partilerin vaatleri ve icraatlarını göz önene alarak rasyonel bir biçimde karar verecektir.

2. Mevcut iktidar ve muhalefet partileri seçmen için aynı konumda ise seçmen iktidarın politikalarını ve icraatlarını başarılı buluyorsa istikrarın devamı için iktidar partisine oy verirken, tam tersi durumda yönünü muhalefet partisine çevirecektir. Bunların dışında farklı politikalar, siyasal olaylar ve platformlar oluşmuş ise seçmen çekimser kalacaktır.
3. İki partili siyasal seçimlerde seçmen kendine yakın olan partiye oy verirken, çok partili seçimlerde seçmenin kararı daha farklı olabilmektedir. Oy vermek istediği partinin kazanma olasılığı var ise bu partiye yönelecektir. Şayet oy vermek istediği partinin kazanma olasılığı düşükse önünde birkaç seçenek vardır. Bunlardan ilki kazanmasını istemediği partinin en güçlü rakibi olan partiyi desteklemek, bir diğer seçeneği uzun vadeli düşünerek seçilemeyeceğini bilse de kendi partisini destekleyip daha sonraki seçimler için partisine olan desteğini sürdürmek, son olarak da seçimlerde çekimser kalmaktır.

1.5.1. Psikolojik Etmenler

Siyasal davranış ele alınırken araştırmalarda belirtildiği gibi, bir eylemin meydana gelmesinde çevresel faktörlere ek olarak bireysel psikolojik faktörlerin de etkisi bulunmaktadır. Yapılan araştırmalarda (Dursun, 2004: 245) bir davranış ve eylem olarak siyasal katılımda bireyin taşıdığı girişkenlik ve etkinlik duygusu genelde katılımı uyarıcı yönde etki eden değişkenlerden yabancılaşma duygusu ise uzaklaştırıcı, katılmayla azaltıcı yönde etki eder. Aynı nitelikteki sosyo-ekonomik etkenlerin bulunduğu bir ortamda bulunan bireylerin aynı siyasal katılmayı göstermedikleri gözlenmektedir. Çevresel faktörlerden olan sosyo-ekonomik etkenlerin bütün bireylerde aynı etkiyi yarattıkları söylenemez. Zira davranışın veya eylemin gerçekleşmesinde çevresel etkenlerin yanında psikolojik faktörlerin de belirleyici bir rolü vardır, şeklinde ortaya konan tespit oldukça önemlidir.

Psikolojik etmenlerin başında, etkinlik duygusu gelmektedir. Kişinin kendi eylem ve faaliyetleri ile çevresine etki edebileceği ve olayların akışını değiştirebileceği inancı etkinlik duygusunu tanımlamaktadır (Kapani, 2002: 133). Bu inancın bireyde yüksek oranda bulunması, bireyi siyasal katılım faaliyetlerine daha çok iterken; tersine bir durumda ise siyasal hayattan uzaklaştırmaktadır. Yani siyasal katılım, siyasal etkinlik duygusunun zayıf ya da güçlü oluşuna göre artma ya da azalma göstermektedir (Arslan, 2012: 26). Kişisel etkenlik duygusunun özel bir hali sayılan siyasal etkenlik duygusu, siyasal katılmanın açıklanmasında kullanılabilir. Eğer siyasal etkenlik duygusunun

tespitinde bir ölçek kullanılacaksa, insanların kendilerini siyasal yollarla netice alabilecek güçte görüp görmediklerine ve siyasal yolları kullanmaya hazır olup olmadıklarına dayanan bir ölçüte bağlı olmalıdır. Nitekim siyasal bakımdan kendini etkin gören kişi, siyasal sistemin eylemlerini ve kararlarını etkileyebileceğine inanır. Diğer taraftan, etkenlik duygusu sadece siyasal katılmayı artırmakla kalmaz, aynı zamanda siyasal katılmada etkenlik duygusunu ortaya çıkarabilmektedir (Öz, 2010: 83). Etkinlik hissinin yanında teşebbüs duygusu ve ruhu da siyasal katılmada önemlidir. Bazı bireyler daha müteşebbis ve aktif özelliklere sahipken, kimisi tam tersine daha içe kapalı ve çekingendirler. Bunlar içerisinden müteşebbis bir ruha sahip olanların siyasal hayata daha çok katılma eğilimine sahip oldukları, katılmadan çekinmedikleri ve daha risk yüklendikleri gözlenmektedir (Dursun, 2004: 245).

Siyasal ilgi, kişinin ülkesindeki siyasal hayata, siyasal faaliyetlere ve siyasal gelişmelere karşı duygu ve tutumunu ifade etmektedir. Siyasal ilgi aynı zamanda; siyasal alanın yapısını, işleyişini ve siyasal kararların alınma biçimlerini sürekli ve düzenli olarak izlemeyi anlatan ve siyasal olayları anlamayı kolaylaştıran bir kavramdır. Siyasal ilgi derinleştikçe siyasal katılımda da bir artış gözlemlenmekte ve birey daha karmaşık katılma biçimlerine yönelmektedir. Örneğin, oy verme davranışı, çok yoğun bir siyasal ilgiyi gerektirmez, ancak bürokratik yapıyı anlama ve işleyişine müdahale etme düşüncesi yoğun bir siyasal ilgi gerektirir. Siyasal ilgiyi büyüten ve geliştiren, çoğaltan faktörlerin başında şehir hayatı, kitle iletişim araçlarını takip etmek ve sosyo-ekonomik statü kabul edilmektedir (Şahin, 2015: 40-41). Siyasal etkinlik hem siyasal ilgi hem de siyasal bilgiyi belirlemede önemli bir dürtüdür. Bu sebeple siyasal sistemin bireylerin yaşamları üzerinde önemli etkileri bulunacağına inanan bireyler sistemle ilgili gelişmeleri yakından takip etmektedirler. Bu konuda, gelir düzeyinin yüksekliği yanında iyi bir eğitim almış olan ve saygın bir mesleği bulunan bireylerin toplumdaki bu saygın sosyo-ekonomik statüleri kullanarak, çevrelerini etkileyebileceklerini düşündükleri için, çeşitli toplumsal etkinlik yanında siyasal yaşama katılmaları durumunda, siyasal alanda da etkin bir rol oynayabileceklerine olan inançlarının onları siyasal katılıma yönelteceği ifade edilebilir (Altındal, 2007: 53).

Orta sınıfa mensup olanlar daha çok siyasal katılımda bulunmakta ve daha güçlü siyasal etkinlik duygusuna sahip olmaktadırlar. Onların siyasal katılımları etkinlik duygularını arttırmakta, etkinlik duyguları da katılımı arttırmaktadır. Dolayısıyla bireyin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşullar ile psikolojik dürtüler karşılıklı etkileşim halindedir.

Ne sosyo-ekonomik koşullar, ne de psikolojik yönelimler tek başlarına siyasal katılımı belirlemektedirler. Bunun yanında bireyin etkinlik duygusu politik konular ile ilgili özel durumuyla bağlantılıdır. Sosyo-ekonomik statüsü yüksek olmasına karşın, eğer kişinin etkinlik duygusu güçlü değilse, kişi siyasette aktif olmayabilir, yine sosyo-ekonomik statüsü düşük bir kişi eğer güçlü bir etkinlik duygusuna sahipse siyasette daha aktif olabilir (Uluç, 2007: 69-70).

Bireylerin, siyasi iktidardan beklentilerinin karşılanmaması, seçim öncesinde verilen sözlerin karşılığını bulamaması, siyasete bakışlarını etkilemekte, umutsuz bir tavır sergileyen birey, siyasete de uzak durmaktadır (Gücük, 2006: 14). Bunun yanı sıra, sosyal olarak aktif olma çabası siyasal katılımı etkilemektedir. Çünkü siyasal katılım, sosyal ilişkilerin oldukça yoğun kullanıldığı bir alandır. Kişinin ruhsal yapısı ve karakteristik özellikleri de siyasal katılım isteğini tetikleyebilmektedir. Cesaretli olmak, iyi ifade gücüne sahip olmak, meraklı olmak, aktif yani girişken olmak gibi özellikler, siyasal katılımı olumlu yönde etkileyebilmektedir. Örneğin bireyin etkinlik duygusu, vatandaşlık görevi algısı, siyasal ilgisi, duyarlılığa sahip olması siyasal katılımı olumlu etkilemektedir (Arslan, 2012: 27).

Toplumda bazı bireyler, bireysel ilişkilerini diğer kişilerle en az düzeyde tutmakta, sorunlar ve olaylar karşısında ya hiç tepki vermemekte ya da tepkilerini ortaya koymamaktadırlar. Bunun altında toplumda etkin olabilmek için yeterli güçlerinin bulunmadığına inanmaları yatmaktadır. Bu kişiler toplumun isteklerini karşılama ve sorunlarının çözümüne yardımcı olma beceri ve isteklerinin kaybolduğuna inanmaktadırlar. Bu durum siyaset dışılık (cynicism), siyasal yabancılaşma ve kuralsızlık-kural dışılık (anomy) olarak üç alt başlıkta ele alınır. Bu tutumları sergileyen kişilerin aktif siyasal katılıma eğilimleri oldukça azdır (Altındal, 2007: 53). Birey, politik tartışmalara yabancılaştığı durumda başkalarıyla bağlantısını koparmakta ve siyasal sistem birey için bir anlam ifade edemez, gerçek ihtiyaçlarına cevap vermez hale gelir.

1.5.2. Sosyo-Ekonomik Etmenler

Siyasal düşüncelerin, kurumların ve örgütlenmelerin toplumlardaki yeri sosyo-ekonomik gelişmelerden bağımsız değildir ve sosyo-ekonomik faktörlere bağımlı olarak değiştiği gözlemlenir. Tarım toplumundan başlayıp sanayi toplumuna ve devamında bilgi toplumuna geçişte ortaya çıkan üretim ilişkilerindeki değişmeler siyasal kurumlarda, düşüncelerde ve örgütlenmelerde de hatırı sayılır değişikliklere neden olmuştur. Tarıma dayalı yarı-kapalı geleneksel toplumdan, endüstriye dayalı açık çağdaş topluma geçildikçe, oy vermedeki

yöresel ve bölgesel etkiler azalmakta, grup, aile, dernek gibi toplumsal sınıfların etkisi artmaktadır (Kışlalı, 1991:161). Siyasal katlım geleneksel toplumlarda çok sınırlı sayıda olurken, gelişmiş toplumların ise katılım olanaklarının geliştiği, yurttaşların topluluklar halinde ya da bireysel olarak siyasal hayata ve süreçlere katılabildikleri, siyasal karar almada etkili oldukları söylenebilir. Sosyal ve ekonomik açıdan gelişmiş, şehirleşmiş, daha zengin, karmaşıklaşmış, farklılaşmış toplumlarda kırsallık özellikleri daha fazla, azgelişmiş, ekonomik bakımdan daha geri durumdaki toplumlara kıyasla yurttaşların siyasete katılımı daha fazladır (Dursun, 2004: 237).

Siyasal katılmayı belirleyen sosyo-ekonomik etkenlerin hiçbiri tek başına kesin belirleyicilik oluşturmaz. Bu etkenlerin her biri arasında yakın ve iç içe geçmiş bir ilişki söz konusudur. Sosyo-ekonomik faktörler siyasal davranışı etkileyen bir mekanizmayı andırır. Bu mekanizma, iki yönlü işler. İlk olarak sosyo-ekonomik faktörler, kişinin algılamasını, tavır ve ön-yönelimleri değiştirir. İkinci olarak da sosyo ekonomik statünün değişmesiyle, bireyin tabi olduğu dürtüler değişmektedir. Bu iki taraflı değişim sürecinde, sosyo-ekonomik değişkenlerle birlikte ortaya çıkan davranışlar, bunlara göre şekil alır ve bu davranışlar, sosyo-ekonomik etkenlerle kendilerini hissettirirler (Öz, 2010: 85).

1.5.2.1. Yaş

Yaş, siyasal katılım üzerinde etkili olan sosyo-ekonomik faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kalaycıoğlu'na göre (1983: 20), yaşın siyasal bir kaynak olarak görülme nedeninin, "*onun kronolojik veya biyoloji-genetik niteliklerinden ötürü*" olmadığını belirtir. Çünkü farklı yaş gruplarının veya kuşakların farklı toplumsal etkileşimden geçmektedirler. Böylece, "*farklı ulusal ve uluslararası olayların yaşandığı dünyalarda erginliğe eren gruplar olarak siyasal katılma farklılıkları*" göstermektedir. Yapılan başka bir araştırma sonucunu incelediğimizde, bir siyasal davranış biçimi olan siyasete katılmada yaş faktörü karşımıza şöyle bir durum çıkarmaktadır. Nerdeyse tüm toplumlarda özellikle 16-20 yaş arasındaki gençler her düzeyde politikaya fazla ilgi duymamaktadırlar. Bu genel değerlendirme toplum farkı gözetilmeksizin ve daha üst yaş grupları ile karşılaştırıldığında doğrudur. Bunun nedenleri de şöyle saptanmıştır. Bu yaş grubundaki gençler, iş arama, eğitim ve meslek edinme gibi nedenlerle sık sık yer değiştirmektedirler. Henüz bekârdırlar ve belli bir mesleğe sahip olmadıklarından henüz bir yere yerleşememişler ve herhangi bir örgüte üye olmamışlardır (Öztekin, 2007: 235).

Siyasal katılma ve yaş arasındaki ilişki, bireyin bulunduğu yaş gruplarının yaşadıkları çevrede olup biten siyasal gelişmelere karşı gösterdiği tepkiler ve siyasal olayları algılaması ile ilgilidir. Bu ilgi bireyin biyolojik yaşından çok dâhil olduğu kuşak ve yaş grubu ile bağlantılıdır. Bireyin kendi iradesinde olmayan yaş verili bir siyasal kaynaktır. Kişinin onu değiştirmesi, üzerinde bir tasarrufta bulunması mümkün değildir. Deneysel araştırmalar göstermiştir ki belirli yaş grupları belli siyasal katılma eyleminde bulunmaktadır.(Dursun, 2004: 241).

Yapılan araştırmalarda, gençlerin bunalımlı dönemlerde, içeride ve dışarıda çeşitli sorunların gündemde olduğu ortamlarda, yüksek oranda siyasal katılma eğilimi içine girdikleri, bunu izleyen dönemlerde ilgilerinde azalma olduğu görülmektedir. Bu durum, üniversite eğitimi alan gençlerde daha belirgindir. Ayrıca, orta yaş gruplarının katılımı diğer yaş gruplarına göre daha yoğundur (Kışlalı, 2003: 223). Farklı yaş gruplarının katılım düzeylerinde farklılık olduğundan dolayı yapılan araştırmalarda yaş faktörü göz ardı edilmeyecek bir değişkendir. "*20 yaşında komünist olmayanların kalbi, 40'tan sonra dönmeyenin aklı yoktur*" sözü de gençlik ve yetişkinlik arasında siyasi düşüncenin farklı olabileceğini anlatmaktadır. Gençler duygularıyla yönlendirdiği siyasi hayatını daha sonraki dönemlerde hayatın getirdikleri ile siyasi yönelimleri değişmektedir (Türkkahraman, 2000: 31).

Geleneksel katılma yollarına gençler (kampanya ve parti faaliyetlerine katılma, oy verme vb) fazla ilgi göstermezler. Daha ziyade gerek zaman gerek enerji gerektiren (protesto faaliyetleri, eylem, gösteri yürüyüşü, açlık grevi vb.) siyasal katılım yollarına daha büyük yaş gruplarına kıyasla daha fazla eğilim göstermektedir. Genç insan, inandığı şeyin mutlak doğruluğuna inanır. Hayat tecrübesi yaş itibarı ile az olan genç insan, hayatta iyi ile kötü arasındaki çizginin siyah ile beyaz arasındaki fark kadar net ve keskin olduğunu düşünür. Düşük yaş kategorileri içinde yer alanlar arasında, en radikal siyasal görüşlerin yer aldığına kuşku yoktur. Taşıdığı gençlik enerjisi ile inandığı şeye sıkı sıkıya sarılır. Bir an önce onu hayata geçirmek ister. Gençlerin sahip olduğu enerji ve duygusallık, aynı zamanda orta yaşlılardaki aile sorumluluğu, iş ve barınma ihtiyacı gibi sorumluluklarının bulunmayışı, gençleri siyasal katılımın aktif eylemleri içine çekebilmektedir (Uluç, 2007: 73).

1.5.2.2. Cinsiyet

Her toplumda cinsiyetten kaynaklanan rol farklılaşmaları vardır. Bu rol farklılaşması siyasi katılımda da kendisini göstermektedir. Yapılan araştırmalarda kadınların erkeklere oranla siyasete daha az katıldıkları görülmüştür. Kadının eve yönelik aile içi rolü, erkeğin ise ev dışındaki rolü kadınları siyasetten uzaklaştırmış, erkekleri ise daha çok siyasete yakınlaştırmıştır. Kadınları kendi içerisinde tekrar gruplandıracaksak, ev kadınlarının çalışan kadınlara oranla daha az siyasete katılması beklenmektedir (Tatar, 1997: 128-129). Erkeklerde siyasal katılmanın alanını geniş iken kadınlarda bu alan daha dardır. Bunun altında cinsiyetler arasındaki rol farklılaşması yatmaktadır. Hukuki olarak bir farklılaşma olmasa bile sosyolojik bakımdan bu göz ardı edilemez bir gerçektir. Kadınlar aile içi ve eve yönelik roller üstlenirken erkekler ev dışı roller üstlenmektedir. Erkeğin sosyo-ekonomik donanımı ile kadının ki arasında önemli farklılıkların bulunması siyasal eylemlerde bulunabilme açısından kadınların aleyhine bir durum oluşturmaktadır. Kendine yüklenen ev ve aile içi rollerden dolayı kadının siyasal hayata aktif katılımını beklemek pek mümkün görülmemektedir (Dursun, 2004: 242).

Geleneksel toplumlarda kadınlar, modern toplumlardaki kadınlardan siyasete daha az ilgi duymaktadırlar. Sadece oy vermeye katılma açısından bakıldığında ise, bazı geleneksel toplumlarda kadınlar, erkeklerden daha çok oy kullanmaktadırlar. Bunun nedeni de, bu kadınların bilinçli olarak oy vermeye katılmaları anlamında değil, bu toplumlardaki erkeklerin otoritesinden kaynaklandığı ortaya çıkarılmıştır (Öztekin, 2007: 233). Çalışan kadınların, erkeklere göre faal olarak daha az olması, kadınların eğitim düzeyinin genel olarak erkeklere göre düşük olması, kadınların erkeklere oranla dış dünya ile fazla etkileşimde bulunmaması gibi gerçeklerin etkisi altında, kadınların siyasal katılımının da düşük düzeylerde seyrettiği söylenebilir (Çam, 2005: 170-171).

Lane'e (1959) göre toplumda kadına biçilen rol, onların siyasal davranışlarında farklılığa yol açmaktadır. Toplumda "siyaset erkek işidir" şeklindeki algı, kadının siyasi hayata katılımını zorlaştırmakta ve toplumda yadsınmaya sebep olmaktadır. (Lane 1959'dan aktaran; Şahin, 2015: 28). Toplumda siyasetin erkek işi olduğuna yönelik genel bir hüküm vardır. Kadınların siyasi bakımdan erkeklerle eşit olduğu görüşü ortaya çıktıktan sonrada eğitim, meslek gibi sosyo-ekonomik faktörler kadınların siyasi katılımlarını azaltıcı rol oynamışlardır. Kadınların siyasi hayata katılımları ile ilgili hukuki düzenlemeler yeni sayılabilir. Fakat kadınların büyük bir kısmı siyasi tercihlerini eşlerine danışarak

yapmaktadır. Bu da toplumdaki genel yargının kırılamadığını göstermektedir (Teke, 2016: 19).

Toplumun kadına yüklediği rol gereği kadının sosyal yaşam için gerekli olan girişkenlik, eğitim gibi nitelikleri erkeklere nazaran daha kısıtlıdır. Bu durum kadınların siyasal olanaklarının ve becerilerinin erkeklere oranla daha az olduğu düşündürmektedir. Siyasal katılma ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi tanımlayan üç hipotez vardır. İlki, kadın-erkek rollerinin siyasal katılmayı sosyoekonomik statü veya toplumsal statü üzerindeki etkisi yoluyla belirlediği genel olarak erkeklere oranla kadınların daha düşük bir sosyo-ekonomik statüde bulunmaları siyasal yaşama daha az katıldıkları sonucunu doğurmaktadır. İkincisi, daha düşük sosyoekonomik statüleri olan kadınların erkeklere oranla daha az sahip oldukları kitle iletişim araçlarından yararlanma, siyasal bilgi, siyasal ilgi, siyasal etkinlik ve örgütsel üyelik nedeniyle siyasal yasama erkeklere nazaran daha az katıldıkları düşünülebilir. Üçüncü ve son olarak kadınların aile ve eve yönelik bir rol beklentisi olan toplumda, siyasal katılma gibi aile dışı ve toplumunda kadın için uygun görülmeyen davranışları gerektirecek bir yaşama sahip olması daha zordur. Bu durum erkeklere kıyasla siyasal yasama daha az katılmalarını açıklamaktadır.(Kalaycıoğlu, 1983: 19).

1.5.2.3. Eğitim

Siyasal katılım ile eğitim arasında doğru bir orantı vardır ve bunun sonuncunda eğitim düzeyinin artması ile siyasal katılımın artması beklenen bir sonuçtur. Bunun nedenlerine baktığımızda, eğitim düzeyi yüksek bireylerin siyasal katılmanın gerekliliğine inanmaları ve eğitimin siyasal değerlerin aktarılmasında başvurulan önemli bir araç olması gibi faktörlerin etkili olduğu söylenebilir. Toplumda eğitim seviyesi yüksek bireylere güven duygusu bulunmaktadır. Bu nedenle eğitimli bireyler siyasal eğilim göstermeye daha yatkın olmaktadır. Eğitim düzeyi ile seçime katılma paralellik göstermeyebilir ise de diğer siyasal katılma biçimleri de göz önüne alındığında eğitimin uyarıcı bir etkisi göz ardı edilemez (Turan, 1997: 77). Eğitimin sosyo-ekonomik faktörler içerisinde önemli bir yeri bulunmaktadır ve bu sebeple siyasal katılma ile eğitim arasında anlamlı ilişkilerin bulunması şaşırtıcı olmaz. Eğitim düzeyinin artmasına paralel olarak bireylerin siyasal katılmalarının artacağını, yüksek eğitimlilerin daha düşük eğitimlilere oranla daha çok siyasal hayata katılacağını bekleyebiliriz. Siyasal toplumsallaşmaya katkısı olan eğitim aynı zamanda siyasete karşı belli bilgilerin kazanılmasına ve ilgilerin oluşmasında etkisi olmaktadır.(Dursun, 2012: 108).

Eğitim seviyesinin artmasıyla siyaset hakkında bilgilenme olanağı artmaktadır. Böylece birey, toplumu ilgilendiren sorunları daha fazla dikkate alır, siyasi gelişmeleri takip eder, var olan sistemi ve düzenlemeleri sorgular, olayları yorumlar, siyasi fikrine uygun yapılanmalar içine girmekten çekinmez ve bunu bilinçli yapar. Eğitimin, bireylerin siyasal katılma eğilimlerini arttırması normaldir. Fakat eğitim düzeyinin gelir düzeyi ve meslekle bağlantılı olduğu da açıktır. Alt gelir grupları aynı zamanda düşük bir eğitim düzeyinde bulunduklarından, onların siyasete ilgisizliklerinin bu iki etkenin ortak ürünü olduğu söylenebilir (Kışlalı, 2003: 224).

Yapılan birçok çalışmada eğitim ile siyasal katılım arasında doğrudan ve olumlu bir ilişki olduğu gösterilmiştir. 1956 yılında Campell ve Cooper'ın İngiltere'de yapmış oldukları bir araştırmada 1948, 1952 ve 1954 yıllarında seçimlerde ilkokul, lise ve yüksekokul mezunu insanların siyasal seçimlere katılımlarına bakılmış ve araştırmaya göre siyasal seçimlere katılmayanların yüzdelik olarak çoğunluğunu ilkokul mezunu insanlar görülmüştür. 1948'de ilkokul mezunlarının %44'ü, lise mezunlarının %33'ü ve yüksekokul mezunlarının %20'si seçime katılmamıştır. 1952'deki verilerde 1948'e benzer bulunmuştur. Son olaraktan 1954 yılında ilkokul mezunlarının %62'si, lise mezunlarının %53'ü ve yüksekokul mezunlarının %40'ı seçimlerde oy kullanmamıştır. Bu araştırma verilerine göre, eğitim seviyesi arttıkça siyasal katılım paralel olarak artmaktadır. (Campell ve Cooper 1956'dan aktaran; Altındal, 2007: 45).

Eğitimin seviyesindeki artış belli bir siyasal davranış eğiliminden ziyade vatandaşlarda farklı davranış şekillerinin oluşmasını sağlar. Kalaycıoğlu da bu görüşü desteklemekte ve eğitimin kişilerin siyasal katılımını artırdığı gibi, siyasal etkinliğini de güçlendirdiğini savunur. Ona göre eğitimli insanlar; siyasal yaşama katılma konusunda daha duyarlıdırlar ve yurttaşlık bilincine sahiptirler bunun neticesinde siyasal katılmayı bir görev olarak görürler. Siyasal kaynakları etkin kullanabilirler. Eğitimin getirdiği iyi bir gelire ve statüye sahip oldukları için topluma nüfuz etmeleri daha kolay olmaktadır. Eğitimli bireyler daha iyi bilişsel yeteneklere gözlemci özelliklerine sahiptirler. Bu özellik, çevresinde olup bitenlerden daha kolay haberdar olmalarına, siyasal katılmanın daha zor ve karmaşık türlerini kullanabilmelerine olanak sağlar (Kalaycıoğlu, 1983: 26-30). Tüm bu verilerden yola çıkarak bir genelleme yapılırsa, eğitim düzeyi yüksek olan insanlar öğrenmeye, okumaya, bilgi sahibi olmaya daha yatkın olduklarından siyasete aktif olarak katılma hatta sahip oldukları güven duyusu nedeniyle siyasette doğrudan yer almaya daha meyillidirler.

1.5.2.4. Gelir Düzeyi

Gelir düzeyi ile siyasal katılma eğiliminin doğru orantılı olduğu birçok çalışmada ortaya koyulmaktadır. Gelir düzeyi artarken, siyasal katılım da artmakta, gelir düzeyi düştükçe, bu siyasal ilgi azalmaktadır. Eğer yoksul sınıfları temsil edecek siyasal parti, siyasal sistem içinde bulunmuyorsa, bu sistemlerde partilerin yöneticileri yasama ve yürütme organlarının üyeleri üst ve orta gelir düzeyindekilerle sınırlı kalmaktadır (Kışlalı, 2005: 187). İnsanların sosyo-ekonomik olarak ilerlemesi, siyasal katılmanın yoğunluk olarak artmasını ve kalite olarak farklılaşmasını sağlamaktadır. Ekonomik olarak düşük seviyedeki toplumlarda siyasal yaşam, seçkin bir kitlenin katılabildiği ya da bir toprak sahibine maddi ve manevi olarak bağlı yasayanlar etrafında gerçekleşebilmektedir.

Gelir düzeyi ile hayat standarttı arasında bir ilişki vardır ve dolayısıyla siyasi katılım arasında da bir ilişki vardır. Gelir düzeyi yükseldikçe siyasete ilgi artarken, en düşük gelir gruplarına gidilince de siyasete olan ilgi tamamen yok olabilmektedir (Tatar, 1997: 133-134). Bu hipotez her zaman geçerli olmayabilir. Türkiye'de oy verme oranıyla siyasi katılıma bakıldığı zaman, gelir seviyesi düşük olan köylerde oy verme oranının kentlere oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durumda gelir düzeyinin siyasi katılımda çok da belirleyici olmadığı görülmektedir**.** Gelir düzeyi yükseldikçe daha üst seviyedeki katılma türlerine yönelme görülmektedir. Yani gelir seviyesi düşük olanlar oy kullanarak siyasi katılımı gerçekleştirirken, yüksek olanlar parti içinde ya da hükümet içinde bir takım görevlerde bulunmaktadır (Teke, 2016: 20).

Bu bağlamda, siyasal katılımın yoğunluğunu ve zenginliğini, bireyin içinde bulunduğu hayat şartlarının, asgari hayat kalitesinin ve gelir düzeyinin etkilediği kuvvetle muhtemeldir. Sosyo-ekonomik gelişme, örgüt ve dernek gibi grupların artmasını ve yapılara daha çok kişinin katılmasını sağladığı için siyasal katılımı da olumlu yönde etkilemektedir. Bunun yanı sıra, gelişmiş refah düzeyi yüksek ülkelerde, gelir ve yaşam dengesizliklerinin neredeyse tamamen ortadan kalkmasıyla, halkın her düzeyde siyasal katılımının zayıfladığını belirtir. Çünkü halk, bireysel ve örgütsel olarak siyasal, ekonomik ve toplumsal haklara yeterli oranda sahiptir (Yuva, 2005: 44).

1.5.2.5. Meslek

Siyasal katılma üzerinde önemli bir etkiye sahip olan sosyo-ekonomik faktörlerden bir diğeri olan mesleklerin bazılarının siyasal katılmayı artırıcı yönde etkide bulunurken bazılarının kısıtlayıcı yönde etkide bulunmaktadırlar. Hükümetlerin eylemlerinden ve

siyasal kararlarından bazı meslekler daha doğrudan ve yoğun etkilenmektedirler. Bu sebepten ötürü bu meslek sahiplerinin ilgileri sürekli hükümet üzerindedir. Bağımsız olarak sürdürülen meslek mensuplarından daha çok grup olarak sürdürülen mesleklere mensup olanlar siyaset ile ilgilidir. Bunlar arasında birbirini etkileme ve meslek dayanışması daha çoktur. Bağımsız iş yapanlarda dayanışma az ve etkileme düzeyi düşük olduğundan siyasal katılma üzerindeki etkisi de daha sınırlı kalmaktadır (Dursun, 2004: 239). Meslek sahiplerinde aynı gelir düzeyinde olanlar arasında bile, siyasal katılım eğilimi farklı mesleklere göre değişkenlik gösterebilmektedir. En aktif siyasal katılım genellikle serbest meslek gruplarında görülür. Bu arada iş çevresi de siyasal katılma açısından önem taşımaktadır. Aile etkisinin azaldığı durumlarda ve eğitim düzeyinin düşük olduğu kesimlerde, iş çevresinin etkisi artmaktadır (Kışlalı, 2005: 187).

Baykal'a (1970) göre kişinin mesleği siyasal davranışını ve siyasal katılımını şu yollarla etkiyebilir:

> *Belirli meslek grupları kişilere siyasal yetenek ve ustalık sağlayabilir. Bazı meslek gruplarının siyasal yaşam içinde daha aktif görev almaları bu şekilde açıklanabilir.(Avukat, öğretmen, gazeteci vs.) Bunların aksine siyasal ilgiyi yükseltecek işler yapmayanların daha düşük siyasal katılım gösterdiği görülmektedir.(Ev hanımı, hizmet sektörü, küçük esnaf vs.) Bazı meslek grupları, bireyleri belli bir siyasal görüşü olan insanlarla bir araya getirerek siyasal etkileşim içine sokabilir. Buna en iyi örnek maden işçileridir. Bu işçiler meslekleri nedeniyle uzun süreler yerleşim yerlerinden uzakta bir arada kalmakta ve birbirleriyle etkileşim içinde bulunmaktadırlar. Maden kasabalarının (örn. Zonguldak) yüksek oranlarda siyasal katılım gösterme sebeplerinden biri de budur. Bireyin mesleği, hükümetin politikaları ile menfaat ilişkisi içinde olabilir. Bürokratlarda olduğu gibi resmi politikanın oluşturulması ve yürütülmesi sürecinde aktif görev alan bazı meslek gruplarında siyasal olayları zorunlu olarak izlemek durumunda kaldığı görülmüştür. Bu sebepten ötürü bürokratların yüksek oranda siyasal yaşama katıldıkları gözlemlenmektedir. Ayrıca hükümet politikalarını yakından takip etmek durumunda olan iş adamları ve çiftçilerin de yüksek oranda siyasal yaşama katıldıkları görülmektedir. Bazı mesleklerin gerektirdiği özellikler kişiyi siyasal hayata kolayca geçirebilir. (müzakerecilik, tarafların arasını bulma, insanlarla iyi geçinme gibi) Bu sebepten ötürü siyasal alanda en aktif rolü avukatların alması çokta şaşırılacak bir durum değildir. (Baykal 1970'den aktaran; Çadır, 2011: 17).*

Mesleğin siyasal katılıma etkisi tek başına önemli bir etken olmasa da göz ardı edilemeyecek kadar da önemlidir. Çünkü meslek sahibi olmak iyi bir eğitim gerektirir. Meslek statüsü yüksek olan bireyler, hayatlarının büyük bir kısmını kentsel bir çevrede geçirmiş ve iyi bir eğitim almış dar bir topluluğa aittirler. Bu dar grubun üyeleri olmaları hasebiyle devletin üst düzey kademeleri ile yakın bir ilişki halinde olabilir ve onlar ile

ortak zevklere ve kültürlere sahip olabilirler. Dolayısıyla devletin üst kademeleriyle olan ortak paydaları bu bireylere, düşük statüde olanlara kıyasla daha avantajlı ve siyasal katılım derecesi daha yüksek bir durum olarak geri döner (Kalaycıoğlu, 1983: 31).

Yüksek meslek statüsüne sahip bireylerin, meslekleri itibarı ile sahip oldukları etkinlik duygusu ile de daha çok siyasal katılımda bulunmaları beklenen bir durumdur. Meslek statüsü yüksek olan bireyin içinde yaşadığı kentsel ortam, aldığı eğitim, iletişimde olduğu çevrenin siyasetle ilişkileri, kitle iletişim araçlarını takip etme imkânı ve kendisine yakın çalışanlara verdiği emirler gibi faktörlerin tümü göz önünde bulundurulduğunda, statü olarak daha düşük birine göre siyasete daha çok ilgi göstermesi beklenebilecek bir şeydir. Meslek statüsü, gelir ve eğitimden bağımsız değildir. Birbirlerini karşılıklı olarak etkilemektedirler (Uluç, 2007: 79).

1.5.2.6. Yerleşim Yeri

Siyasal katılımda farklılaşma yaratan diğer bir faktör, bireyin içinde bulunduğu yerleşim yeridir. Toplumsal ilişkiler ve toplumsal ortam bireylerin siyasal katılım düzeyini olumlu ya da olumsuz etkileyebilmektedir. Büyük şehirlerde, insanlar birbirini pek tanımazlar; kırsal alandaki gibi siyasal olaylarda akraba ilişkilerine bağımlı değildir. Bu yüzden siyasi tercihlerini genellikle destekledikleri partilerin fikirleriyle şekillendirirler. Küçük yerleşim yerlerinde ağa ve benzeri toplumsal güçlerin altında olduğu için; birey tercihlerinde bağımsız değildir. Çünkü birey, bu toplumsal güçlerin güdümünden çıkmakta zorlanır (Arslan, 2012: 22).

Siyasal katılım ile içinde bulunulan yerleşim yerinin ilişkisine bakılacak olursa, büyük kentlerde siyasal katılma daha bağımsız ve daha bilinçli, kırsal kesimde siyasal katılma ise çoğunlukla bağımlı bir hal almaktadır. Burada eğitim düzeyinin, toplumsal ilişkilerin ve genel olarak toplumsal ortamın da rolü vardır. Küçük yerleşme birimlerindeki aile, aşiret reisi gibi faktörler kişinin özgür, hür iradesi ile yapması gereken siyasal katılımını zorlaştırmaktadır. Bu nedenledir ki kırsal kesimde seçime katılma oranı kentsel kesimlere göre yüksek olmaktadır. Kırsal kesimdeki kitle, çeşitli kişi ya da kurumlarla (kamuoyu önderleri vb.) güdümlü olarak harekete geçirilebilir fakat köydeki toplumsal ekonomik yapıda bu etkiyi değiştirebilmektedir (Kışlalı, 2005: 187).

Metropollerde yaşayanların diğer yerleşim yerlerinde yaşayanlara göre daha yüksek olarak siyasal yaşama katılacakları beklenir. Kentte yaşayanların okur-yazar oranlarının yüksek, kitle iletişim araçlarından yararlanmaları daha yüksek, örgütlerle ilişkisi ve toplu iş

yerlerinde çalışması kırsal kesime göre daha fazladır ve bu faktörler katılmayı teşvik edici niteliktedir (Turan, 1997: 79). Bu konuda hakkında Baykal (1970) şöyle öngörmektedir; köylerde yaşayanların gelir düzeyi, meslek ve eğitim gibi sosyo-ekonomik özelliklerinin, gelir düzeyi yüksek, saygın ve toplumsal statü kazandıran mesleklere kıyasla daha düşük olduğu düşüncesiyle, köyde yaşayanların siyasal faaliyetlere yoğun bir şekilde katılmaları beklenmemelidir. Ayrıca onlar siyasal katılımı ve ilgiyi artıran bir etmen olan kitle iletişim araçlarının daha az etkisi altında kalmaktadırlar.(Baykal, 1970'den aktaran; Altındal, 2007: 47).

Yerleşim yeri diğer sosyo-ekonomik değişkenleri şekillendirmekte buna bağlı olarak yaşanılan yerin toplumsal özelliklerinin farklı oluşu siyasal katılma davranışını da farklılaştırabilmektedir. Siyasal yaşamı kamçılayan bir kültürel çevre oluşturduğu düşünülen kentleşme, modernleşmenin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Bu görüşe göre, kentsel yaşam katılımcı bir kültüre beşiklik etmektedir. Ayrıca kentsel yaşam, geniş eğitim olanaklarıyla ve siyasal olayları takip etme, siyasal olaylara katılma yönleriyle de, kırsal yaşama oranla, daha geniş bir imkân sunmaktadır (Kalaycıoğlu, 1983: 23).

1.5.2.7. Aile

Eğitimin ilk ayağı olan ailenin, çocuğun eğitiminde ve temel davranışlarının oluşumundaki yeri ve önemi oldukça fazladır. Siyasal ilginin yüksek olduğu ailelerde, çocuğun da ailesinin siyasal eğilimlerinden etkilenmesi beklenen bir sonuçtur. Anne baba eğitim düzeyinin yüksek olduğu ailelerde siyasal etkilenme eğitim düzeyi düşük ailelere göre daha belirgindir. Buna karşın özellikle de çocuğun yükseköğrenim yapması halinde, çocuk üzerindeki aile etkisi azalacaktır (Şahin, 2015: 34). Ailenin siyasal toplumsallaşma sürecinde iki etkisi vardır. Birincisi, ailenin doğrudan bilinçli bir biçimde çocuğa kazandırmaya çalıştığı siyasal değer, tutum ve inançlardır. İkincisi ailenin yapısı, anne ve babanın tutumundan çocuğun edindiği izlenimlerdir. Bunlardan birincisi doğrudan öğretim, ikincisi dolaylı etkileme yoluyla siyasal toplumsallaşma adı verilir (Kahraman, 2002: 37).

Bir toplumsallaşma aracı olan aile, çocuğun toplumsallaşma sürecinde, çocuk okula gidene kadar tek başına etkili iken çocuk okula başladıktan sonra bu rolünü diğer aracılarla paylaşmaktadır. Bu süreçten sonra aile ile birlikte toplumsallaşma sürecine katkı sağlayacak diğer kurumlarda okul, arkadaş grubu, öğretmenler hatta kitle iletişim araçlarının da önemli etkisi olacaktır (Akın, 2013: 108-109). Siyasal etkinliklerin içinde yoğun bir çaba gösteren ailelerde çocukların eğilimlerini etkilemesi sıklıkla

gözlenmektedir. Bireylerin eğitim düzeyi arttıkça kök ailelerden etkilenme düzeyleri düşmektedir görüşü yapılan araştırmalarda belirtilmiştir. Bir başka çalışmada belirtildiği gibi (Uluç, 2007: 96), ailede katılımla ilgili ilk tecrübeler, yetişkin olan kişiyi aktif katılıma teşvik edebilir, kişiye politik etkileşim için ustalıklar kazandırabilir ve kişinin politik yeteneklerini arttırabilir. Aynı zamanda anne ve babaya ait kararlara itaat etmenin örnekleri, politik bir özne olarak çocuğun gelecek performansını temin etmede yardımcı olabilir. Siyasal bakımdan yetişkin bir çocuğu, bütün ailelerin aynı düzeyde etkilediğini söylemek zordur. Ailelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyleri de bunda etkilidir. İyi eğitilmiş anne ve babalar çocuklarına verilmesi gereken siyasal bilgileri verebildiklerinden, eğitim düzeyi düşük olan ailelere göre siyasal toplumsallaştırma bakımından daha etkili olmaktadırlar. Oysaki eğitim düzeyi düşük aileler çocuklarına yeterince bilgi aktaramadığından, okul dönemiyle birlikte anne ve babanın çocuk üzerindeki etkisi azalmakta, bu rolü öğretmen ve arkadaş çevresi üstlenmektedir.

"*Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi*" adlı çalışmasında Uysal (1984), aileleri sahip oldukları karar alma ya da katılma eğilimine göre üç farklı gruba ayırmıştır. Bunlardan ilki, katılımsız aile modelidir. Konvansiyonel tarımsal yapının geleneksel aile ilişkilerine has biçimde, aile reisinin elinde her türlü kararı verme yetkisini bulunmaktadır. İkinci grup katılımlı aile modelidir. Bu grup, aile bireylerini ve ailenin tümünü ilgilendiren kararların ailece ortaklaşa alındığı ve tüm bireylere kendini ilgilendiren konularda söz hakkının tanındığı aile biçimidir. Üçüncü grup aile modeli ise ne aile reisinin tek başına karar verme tekeli, ne de birlikte ortak karar almanın belirgin olmadığı bir aile biçimidir (Uysal, 1984'den aktaran; Yıldız, 2014: 37).

Sonuç olarak siyasal katılımı etkileyen faktörlerden biri olan ailenin yapısı siyasal katılımı etkilemektedir. Buna göre, genellikle geniş ailelerin bireyleri çekirdek ailelerin bireylerine göre siyasete daha az katılmakta ve daha az ilgi duymaktadırlar. Çünkü geniş aile bireylerinin aileden aldıkları siyasal kültürleri, onların siyasete katılma eğilimlerini zayıflatmaktadır (Şahin, 2015: 34). Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerden gelen üniversite öğrencilerinin daha fazla olağandışı siyasal katılım biçimine ilgi göstermelerinin sebebi olarak, bu insanların zor toplumsal koşullardan gelmiş olmaları dolayısıyla çevreleri ile daha kolay duygudaşlık kurdukları, toplumda var olan sosyal ve özellikle ekonomik problemlerin hal edilmesi için bir arayış içinde oldukları söylenebilir. Geleneksel ilişkilerin hâkim olduğu yörelerdeki ailelere mensup çocuklar yüksek düzeyde bir eğitimden

geçmemişlerse bunların siyasal tercihlerinde aileleri ile aynı partiyi tuttuğu söylenebilir. Ancak üniversiteye gidenlerin tutumları değişmektedir (Uluç, 2007: 97).

1.5.2.8. Sosyal Çevre

Sosyal çevre, bireyin içerisinde bulunduğu, sosyalleştiği ve yaşadığı alandır. Sosyal çevrede kendisini meydana getiren gruplardan oluşur. Bu anlamda grupların sosyal çevrenin yapı taşları oldukları bir gerçektir. Sosyal çevrenin bireye etkisi de mikro düzeyde gruplar aracılığı ile gerçekleşir (Arslanoğlu, 2003: 90). Kentleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan yeni meslek grupları ve eğitim olanakları siyasal yaşama katılım açısından önem arz etmektedir. Kentleşme ve eğitim ile birey toplumsallaşma sürecine girmiş bunun neticesinde örgütlü yaşama geçilmiştir. Bireyler farklı yollardan siyasal yaşama katılabilirler. Siyasal yaşama doğrudan katılıp yöneticileri etkileyebilecekleri gibi başta siyasal partiler olmak üzere, dernekler, gönüllü kuruluşlar vb. örgütlü topluluklar yoluyla da siyasal hayatın içinde yer alabilirler. (Yıldız, 2014: 48).

Gruplar, davranış hakkında tutum ve düşüncelerin oluşmasında referans noktası haline gelebilirler. Bu çevre içerisindeki normlar, kurallar bir süre sonra kişilerin yaşam biçimlerini kalıcı şekilde etkiler ve bir seçmen olan bireyler çevreyle uyum sağlama amacı ile bilinçli bir şekilde veya bilinçsiz olarak çevre ile aynı davranışı gösterme eğilimine girer. Özellikle siyasal davranış ile ilgili ilk dönem araştırmalarda bu savı destekleyecek sonuçlar ortaya koymaktadır. Bunun nedeni sosyal etki ve uyma davranışıdır. Sosyal etki, bir kişinin başka bir insanın veya insanların yargı, tutum ve fikirlerinin etkisinde kalarak tutum, yargı ve fikirlerinde ortaya çıkan değişikliklerdir. Uyma davranışı ise, bir kişinin kendi düşüncesini ve görüşünü, grubun düşüncesi ve görüşü doğrultusunda değiştirmesi demektir (Güney, 2000: 68-70). Birey önemli bir karar aşamasında belirsizlik yaşadığında çevresindeki kişilerin değerlendirmelerinden etkilenmekte ve eğilimlerini, tercihlerini ona göre düzenlemektedir. Kısacası kişinin sosyal çevresi siyasal katılımında önemli bir etkendir. Özellikle arkadaş çevresi, iş ortamı, boş zaman etkinliklerinde sıkça karşılaşılan sosyal çevre, bireyi siyasal katılım yönünden etkilemektedir.

1.5.3. Kültürel Faktörler

Bireylerin yaşadıkları ortamda, bulundukları eğitim ya da iş çevresinde statülerini belirleyen faktörlerin başında sosyo-kültürel durumları gelmektedir. İnsanların kültürel yapıları ailelerinden gelmekte olup birey yaşadığı dönemler içinde o kültürün bir parçası olarak büyümekte ve daha ileri bir seviyeye taşımaya çalışmaktadır. Ait olduğu tabakayı

iyileştirmeye çalışırken, başka insanların çok daha hızlı iyileştiğini görürse bu hoşnutsuzluk yaratmaktadır. Buna örnek olarak Türkiye'de köyden gelip şehirlerde gecekonduya yerleşenlerin ilk geldiklerinde, mevcut durumlarını köydeki koşullarla kıyaslayarak sağ partilere oy vermeleri, zaman ilerledikçe memnuniyetsizlik yaşayıp sol partilere kayma eğilimi göstermeleri bu çerçevede yorumlanabilir (Kışlalı, 2005: 187). Fakat uzun yıllar önce gecekonduya yerleşmiş insanlar bugün tekrar sağ partilere oy vermektedirler. Bunun iki nedeni olabilir: Birincisi sol partilerin bu kesimleri memnun edecek sosyal politikalar üretememesi ve bu boşluğu sağ partilerin doldurması; ikincisi ise bireylerin siyasi iktidarlardan beklentilerinin alt seviyelerde kalması böylece gecekonduda yaşayanların elindekileri yitirme endişesidir.

Toplumsal kültürün bir alt sistemini siyasal kültür oluşturmaktadır. Siyasal kültür, bir toplumu meydana getiren bireylerin benzer siyasi düşünce, tutum ve davranışa sahip olmasıyla meydana gelir (Erzen ve Yalın, 2011: 51). Uzun bir zaman dilimi içerisinde siyaseten birbirine benzeyen siyasal partilerin ve düşüncelerin toplumun tamamına olmasa da çoğulcu bir felsefeyle toplumun büyük bir kısmına sirayet etmesiyle siyasal kültür oluşmaktadır, ancak bu şekilde siyasal kültürün tamamlandığını söylemek güçtür. Değişen doktrinlere, inançlara, değerlere ve alışkanlıklara göre siyasal kültür de değişim ya da yenilenme içerisine girmektedir. Vatandaşlar içinde bulundukları toplumun siyasal kurumları hakkında az da olsa bilgiye sahip olmakla birlikte, bu kurumlarda siyasal rolleri üstlenenlerin kimler olduklarını, siyasal partilerin içerikleri ve tutumları hakkında fikir sahibidirler (Göksu, 2014: 19).

Kentleşmenin ve sanayileşmenin arttığı bölgelerde sol partilerin oyları artarken, ataerkil toplum yapısının çok az değiştiği ya da hiç değişmediği yerlerde durum tersine gelişmektedir. Geleneksel yapı içinde egemen olan şeyhler, toprak ağaları ve benzeri güçler, kendilerine bağımlı grupların oylarını istedikleri gibi yönlendirebilirler (Kışlalı, 2005: 188). Siyasal katılım bağımsız bir olgu olarak görülmemelidir. Bireylerin siyasal katılıma yönelik ilgi ve katılım düzeyleri bazı nedenlerden dolayı farklılık gösterebilmektedir. Psikolojik, sosyolojik, ekonomik, kültürel ve siyasi şartlardan etkilenen bireyin içinde bulunduğu durum katılma sürecine dâhil olmakta ya da olmamaktadır. Katılma ile amaçlanan, bireyin demokratik süreçleri ve değerleri benimsemesi, bu değer ve süreçlere bağlılığının devam ettirilmesidir. Yani siyasal katılma uygulamaları, bireyin yalnız davranışlarını değil, aynı zamanda demokratik değer ve süreçlere karşı yönelimlerini etkilemeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla katılma davranışı, siyasal sistem

değerlerine ve süreçlerine ilişkin yönüyle siyasaldır. Bireyin bu değerlere yönelimi ve onlara uygun davranışına ilişkin yönü ile de toplumsal bir nitelik taşımaktadır (Çetinkuş, 2010: 37).

1.5.3.1. İdeoloji

Kişinin siyasal açıdan kendini tanımlamasına göre şekillenen ideoloji oy verme davranışına yön veren bir faktördür. Siyasi parti ve adaylara bağlılık şeklinde yönlenen ideoloji ilk ortaya çıktığı zamanlardaki gibi güçlü bir etkiye sahip olmasa da oy vermede etkili faktörler arasında önemini devam ettirmektedir. Siyasal tutum ve ideolojik yönelimler küçük yaşlardan itibaren aile ve çevrenin etkisiyle belli bir partiye yakınlaştırır ve psikolojik bağını artırarak yaşam boyu devam eder (Gökçe vd. 2002:8).

Ait olma duygusunun da getirisi olarak birey sahip olduğu ideolojik görüşü yönünde düşüncelerini yansıtan siyasi partiye oy verme eğilimindedir. Oy vermeyi görüşlerini ifade etmenin bir yolu olarak düşünmektedir. Seçmen ile siyasi parti arasındaki bu bağlılık ailede edindiği değerler ve sosyal çevresindeki davranış etkilenmeleri sonucu ortaya çıkar (Heywood,2007:312).

Türkiye tarihinde yaşanan darbeler sebebiyle siyasi partiler kapatılmış seçmenler kendi ideolojilerini ve değerlerini yansıtacak yeni bir parti arayışına girmiştir. Bu durum sonucu olarak da nesillerin siyasi parti destekleme geleneği bir sonraki nesle aktarılmıştır. Oy dalgalanmalarına neden olan parti arayışları bir partiyle kurulan bağın süreklilikten yoksun olmasına neden olmuştur (Kalaycıoğlu,2008:). İdeolojisinin oluşumunda temel faktör olan ailenin etkisiyle kurulan bağ bireyin siyasi tercihlerinde uzun süreli etkilidir. Fakat sosyal statüde yaşanan iş değiştirme evlilik eğitim gibi önemli bir gelişme sonrası siyasi tercihlerde bir değişim ortaya çıktığı da söylenebilmektedir. Her ne kadar seçmenlerin parti bağımlılıklarında bir azalma olduğu söylense de ilk imaj oluşumu açısından parti ile ilgili seçmen algısının önemli bir etkisi vardır. Özellikle siyasi özgürlüğün veya siyasi değerlerin merkezden yerele doğru ilerlediği toplumlarda bu daha net görülmektedir.(Güllüpınar, 2010:75).

1.5.3.2. Din

Din ve etnik kimlik, insanoğlunun kendini bağlı hissettiği toplumsal dayanışmayı sağlayan en önemli iki olgudur. Tarihin bilinen en eski zamanlarından beri insanlar yüce bir güce tapınma ihtiyacı hissetmiştir. Bu bazen bir hayvan olabilmiş, bazen bir gök cismi ve

günümüzde de soyut görünmeyen yüce bir kudret olmuştur. Soy bakımından bir gruba aidiyetin tarihi de en azından dini aidiyetin tarihi kadar eskidir. Soy aidiyeti, bir zamanlar kabile veya klan iken, bugün daha kitlesel kapsayıcılığı olan ortak dil ve kültürü referans alan millete dönüşmüştür. Dini ve etnik kimlik sadece toplulukların hayatında kültürel manada bir anlam ifade etmemekte, bunu da aşan siyasal hayatın da temel belirleyici unsurları olabilmektedirler (Uluç, 2007: 93).

Erder tarafından yapılan bir çalışmada (1996: 119) sorduğu soruya "*şeriat düzenini istiyorum*" şeklinde cevap veren parti yandaşlarını, dini duyarlılığı yüksek kesim olarak kabul edersek bu kişilerin % 61,3'ünün dini kimliği ön planda tutan ve hatta İslami bir parti biçiminde değerlendirilen Refah Partisi'ni tercih ettiklerini görülmüştür. Buna karşın böyle bir talebi olan vatandaşların ancak % 6.45'inin laik ve seküler bir sosyal yaşamı benimsemiş DSP ve CHP gibi partilere yöneldikleri görülmüştür. Bu da göstermektedir ki dini duyarlılık arttıkça kişiler dini söyleme daha çok vurgu yapan partiye ya da partilere yönelmektedirler. Dini duyarlılıktan kaynaklı dini söylemi kullanan partiye yönelmede kişileri oy vermeye sevk eden temel dürtü, dini bir vazifeyi yerine getirmeye yönelik uyarılmış bir siyasal davranıştır.

1.5.4. Siyasal Faktörler

Siyasal ortamın ve siyasal sistemin yapısı, siyasal katılımı etkileyen önemli faktörler arasındadır. Vatandaşların aktif katılımını destekleyen, kuralları ve işleyişi iyi tanımlanan bir siyasal ortamda, siyasal katılım olumlu yönde etkilenmektedir. Çünkü bireyin siyasal sisteme nasıl katılacağının, hak ve sorumluluklarının neler olabileceğinin belirlenmesi, katılımın gerçekleşmesi için önemlidir (Arslan, 2012: 27). Siyasi katılımın kendisi siyasi yapıyı etkilediği gibi siyasi yapı da katılıma etki etmektedir. Çünkü bireyler siyasi yapının çizdiği sınırlar içerisinde faaliyet göstermektedir. Tarih boyunca seçim sisteminde oy vermeyi sınırlandıran birtakım düzenlemeler getirmişlerdir. Bu sınırlandırmalar siyasi katılımın yoğunluğunu ve miktarını engellemektedir. Siyasi partilerin yoğunluğu ve birbirleriyle olan mücadelesi siyasi katılımı artırmada oldukça etkilidir (Tatar, 1997: 115-117). Her siyasal sistem yasalarla siyasal yaşamı düzenler. Seçmenlik hakkı ve seçilme hakkı da belli kurallarla düzenlenmiştir. Seçmenlik hakkı için belli bir yaşa gelmek aranırken seçilme hakkı için de yaş, eğitim gibi kriterler aranmıştır. Bu kısıtlamaların yanı sıra partilerin eylemleri rekabeti artırırken, iktidardaki partinin ya da partilerin değişme olasılığı siyasal katılımın yoğunluğunu artırmada önemli bir etkendir (Turan, 1997: 89-90).

Seçim sistemlerinin de siyasal katılım üzerinde olumlu ya da olumsuz etkileri vardır. Siyasal sistemin yapısı, bireye hak ve özgürlüklerini yeterince tanımışsa; hukukun üstünlüğü ve demokratik kurallar benimsenmişse siyasal katılım sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilecektir (Hasırcı 2008'den aktaran Çadır, 2011: 21) Örneğin, totaliter sistemlerdeki siyasal katılım faaliyetleri, belli şartlara ve belli sınıflara özgü olduğu için; siyasal katılımı olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü totaliter tek partili sistemlerde seçimler, birbiriyle rekabet halindeki partiler arasında bir tercih yapma olanağından çok, daha ziyade tek-parti adaylarının ezici çoğunluklarla tasdiklendiği '*bir rejime bağlılık gösterisi'* olarak algılanır. (Teke, 2016: 16).

Siyasi faktörler yani kısıtlamalar veya miting gibi partiler arası rekabeti artıran değişkenlerin siyasi katılımda yoğunluğunu azaltma veya artırmada etkisi vardır. Çoğulcu ve katılımcı demokraside ise, siyasal katılım kısıtlanmamakta, hatta teşvik edilmektedir. Düşüncelerin ifade edilmesi ve örgütlenme suç olarak görülmemektedir (İzgi, 2005: 28). Partilerin çokluğu rekabet ortamı yarattığı için; siyasal katılım düzeyi bu sistemlerde yüksek olmaktadır. Siyasi partilerin katılımla olan ilişkisi üç katılım çemberi içerisinde incelenir. En geniş çember seçmenlerindir. İkinci çember ise partiye karşı sempatisini gizlemeyen taraftarlardır. En içteki çember partinin genel faaliyetlerini yürüten partinin üyeleri yani militanlar oluşturur. Bu çemberde merkezden dışarıya baskı, dışarıdan merkeze ise destek vardır (Tatar, 1997: 117).

Pasif katılımda bulunan bireyler, mevcut partileri çeşitli yönleriyle gözden geçirip, tercihlerini değiştirecek nitelikte bir faktörle karşılaşmadıkları takdirde benimsemiş oldukları partiyi kolay kolay değiştirme eğiliminde değillerdir. Balay'a (1996: 38) göre Türkiye'de seçmenin siyasal parti tercihini belirleyen en önemli unsur "parti bağlılığı" dır. 1980 askeri müdahalesiyle kapatılan köklü siyasi partilerin, lider ve üst düzey kadrolarının farklı partilerde yer almalarına yol açmıştır. Özünde birbirine benzer birçok siyasal partinin doğması yeni kurulan partilerdeki çıkar çekişmelerinin seçmenlerin parti tutma geleneklerini kesintiye uğrattığını söylenebilir. Balay bu durumu 'yüzergezer', 'kararsız' oyların oranında artışın sebebi olarak görülmektedir. Ilımlı çok partili sistemlerin geçerli olduğu parlamenter demokrasinin gereklerine uygun olarak kökleştiği, demokrasinin bütün bireylerce özümsendiği toplumlarda, liderden ziyade partinin program ve görüşleri siyasal katılımı ve oyun verileceği partiyi belirlerler. Kişi başına düşen milli gelirin paylaşımındaki adaletsizliğin olduğu, milli gelirin artmadığı hatta azaldığı, çözüm bekleyen köklü sorunların çözülmediği ve hatta bunlara yenilerinin eklendiği toplumlarda

iktidara karşı olumsuz tutumların doğması sonucu aşırı siyasallaşma ortaya çıkacaktır. Siyasetin sert ve keskin çizgilerle ayrıldığı aşırı siyasallaşmış toplumlarda siyasal katılımı etkileyen en önemli faktör parti liderinin kişiliğine ve verdiği mesajlarına duyulan güvendir. Partinin program ve görüşleri, kuruluşundan bu güne kadar gerçekleştirdiği eylemler vb. ikinci plandadır. Birey üzerindeki bu güven duygusunun siyasal katılımı anlamlı biçimde artırıcı etkisi vardır. Lidere duyulan bu güven ve sevginin aşırı olması bazen ona taşımadığı üstün özellikler atfeder ve bu durum partiyle özleştirilerek liderin partinin sahibi olarak görülmesine neden olabilir (Altındal, 2007: 38).

İKİNCİ BÖLÜM

AKSARAY'IN COĞRAFİ, SOSYAL VE SİYASAL YAPISI

2.1. Aksaray İline İlişkin Genel Bilgiler

Aksaray'ın coğrafik olarak Anadolu'nun merkezinde yer alması ve ulaşım ağı bir konumda olması, yüzyıllardır bu toprakların çeşitli uygarlıklara yerleşim yeri olarak ev sahipliği yapmasına yol açmıştır. Günümüzde ise ulaşım fırsatlarının merkezi, topraklarının verimli olması, tarihi ve kültürel değerlerinin çok olması Aksaray'ın kalkınmakta öncelikli iller arasında yer almasına sebep olmuştur. Ülke ekonomisine tarım ve hayvancılık faaliyetleriyle katkı yapan Aksaray ili, son yıllarda giderek artan üniversite öğrencileri ile bir üniversite kenti olma yolunda hızla yol almaktadır.

Araştırma kapsamında ele alınan Aksaray ili, iktisadi faaliyetleri olarak tarım sektörü ön plandadır. Tarım alanında, şekerpancarı üretimi ile hayvansal üretim ön plandadır. Şekerpancarı üretim faaliyetleri, il kapsamına alınmasından itibaren ciddi anlamda gelir sağlayarak, köyden kente göçü azaltmış, yerleşim yeri, bina kalitesini yükseltmiş ve teknolojik fırsatlardan faydalanılma, oranını yükseltmiştir. Şekerpancarı üretimi kalifiye işgücü ile yapılan bir üretim biçimi olduğu için, küçükbaş hayvancılıkla uğraşma oranını azaltmıştır. Buna bağlı olarak, şekerpancarı üretimi il dışından mevsimlik göç hareketine ortam sağlayarak, ekonomik etki sahasını genişletmiştir. Ayrıca şekerpancarı üretimi ilave etki alanıyla büyükbaş hayvan süt besiciliği ile süt verimini arttırmış, hayvansal gıda işleyen üretim tesislerinin oranını çoğaltmıştır (Gül, 2013).

Aksaray ilinde, sanayi kuruluşlarının oranı artmış ve lojistik imkânlar nedeniyle Ankara yolu çevresine toplanmıştır. Buna ek olarak, aktif hale gelen organize sanayi bölgesi, Aksaray ilinin kalkınmada öncelikli iller destek kapsamında yatırım için öncelikli bölge konumu nedeniyle, meydana gelen fırsatlardan yararlanmak isteyen girişimciler hızla artış göstermektedir. Küçük sanayi atölyeleri, inşaat malzemeleri üreten şirketler ve halı dokuma, tamir atölyeleri kapsamında üretimlerini yapmaktadır. Aksaray ilinin konumu

itibariyle doğu ve batı ve kuzey-güney yönlü şehirlerine uzaklık açısından, karayollarının merkezinde olması, konaklama ve akaryakıt tesislerinin oranlarını artırarak, işçi istihdamı açısından önemli bir sektör ortaya çıkmıştır.

2.2. Aksaray İli'nin Tarihi

Anadolu medeniyetinin ilk izlerinin görüldüğü Çatalhöyük'te Hasan Dağı'na ait tarihi kalıntılar M.Ö.7000-6000 yıllarında rastlanmaktadır. İlk olarak Aksaray ve çevresinde Neolitik dönemde yerleşim kalıntıları görmüştür. Aksaray ilinin İlk ve Orta Tunç Devirleri 'ne ait kalıntılara, Acem höyük kazı alanında ve Aksaray müzesindeki eski eserlerde rastlanmaktadır. (Aksaray Belediyesi) M.Ö.3000'den itibaren Aksaray Yeşilova sınırlarında bulunan Acem höyük te yerleşim izleri görmüştür. (Şehrin Lokomotifi, 2018) Hititlere ait eserlere ise milattan önce 1700 yıllarında Aksaray ilinde rastlanmaktadır. 7.yy. sonlarından itibaren Müslüman Arapların Anadolu üzerinden İstanbul'a yaptıkları seferler nedeni ile Aksaray ilinde Hristiyanların sayısı artmış, Ihlara, Gelveri ve Göreme gibi yerleşim birimleri oluşmuştur. Aksaray, 1142 yılında Selçuklu himayesine girmiş ve 1470'li yıllardaki Osmanlı hâkimiyetine girene kadar bazı Anadolu beyliklerinin egemenliğinde kalmıştır. Geçmişten günümüze Hitit, Pers, Helenistik Dönem, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı egemenliklerinde kalan Aksaray Cumhuriyet dönemine kadar Konya'ya bağlı bir sancak olarak kalmış 1920 yılında ise il olmuştur, 1933 yılında vilayet olma özelliğini kaybetmiş Niğde'ye ilçe olarak bağlanmıştır. 15 Haziran 1989 yılında yeniden vilayet olmuştur. . (Aksaray İli Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013)

2.3. Coğrafik Özellikleri

İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak bölümünde yer alan Aksaray, kuzey yarımkürede 38-39 kuzey paralelleri ile 33-35 doğu meridyenleri arasında yer almaktadır. Kuzeyde Ankara ve kuzeydoğuda Kırşehir, doğuda Nevşehir, güneydoğuda Niğde, batısında ise Konya ile komşudur. Aksaray'ın önemli değerlerinden Tuz Gölü kuzeybatısında yer almaktadır. Aksaray'ın yüzölçümü 7997 kilometrekare(km²) olup Türkiye'nin yüzde 10'unu kaplamaktadır. Türkiye geneli iller sıralamasında 39. Sırada olan Aksaray 980 metre rakıma sahiptir. İç Anadolu bölgesinde Erciyes'in ardından en yüksek dağ olan Hasan dağı (3268 m.) Aksaray ili sınırları içinde bulunmaktadır. Ayrıca ilde Küçük Hasan dağı (3040 m.) ve Ekecik dağı (2033 m.) gibi volkanik dağlar ile lavların meydana getirdiği platolar bulunmaktadır (Ahiler Kalkınma Ajansı, 2013: 23). Aksaray ili, Ağaçören, Gülağaç, Eskil, Ortaköy, Sultan hanı, Güzelyurt, , Sarıyahşi ve olmak üzere

merkez ilçe hariç 7 ilçeye, 177 köy ve kasabaya sahiptir. Aksaray ikliminin yansıması doğrultusunda tarım arazisi mera ve çayırlıklar Aksaray yüzölçümünün 5713 km² 'sini oluşturmaktadır. Doğal bitki örtüsü çok az sayıda ormanlık alan ve çoğunlukla karasal iklim bitki örtüsü olan stepler yer almaktadır. Yazları sıcak ve kurak olarak geçen bir iklime sahip olan Aksaray'da ilkbaharda yeşeren otlar, sonbaharda kuruyarak bozkır haline dönüşür.(Aksaray Belediyesi, 2014)

2.3.1. Nüfus Yapısı

Tablo 2.1. Aksaray İlinin Yıllık Nüfus Artış Hızı

Yıllar	Aksaray İlinin Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)
2007-2008	12.2
2008-2009	16.9
2009-2010	1.6
2010-2011	3.5
2011-2012	2.9
2012-2013	7.6
2013-2014	3.8
2014-2015	5.9
2015-2016	25.9
2016-2017	14.3
2017-2018	24

KAYNAK: TÜİK, http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist

Aksaray ilinin, 2008 deki nüfus sayımı verilerine göre senelik nüfusu ortalaması ‰12,2 artış göstermektedir. 366.109 olan 2007 deki nüfus sayısı, 2008'de 370.598' e çıkmıştır. 2009'da 376.907 olan nüfus 2010 da 377.505 olmuştur. (Aksaray Belediyesi, 2017). 2015 yılı nüfusu ise 386.514'tür. 2017 yılında toplam nüfus 402.404 olup bir önceki yıla göre artış oranı ‰14.3 olmaktadır. 2018 yılı verilerine göre ise nüfus artış oranı ‰24 olup Aksaray iline ait toplam nüfus 412.172 olmuştur.

Tablo 2.2. Yıllara Göre Aksaray Nüfusu

Yıl	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Toplam Nüfus
2018	204.792	207.380	412.172
2017	200.233	202.171	402.404
2016	197.362	199.311	396.514
2015	192.688	193.826	386.514
2014	191.091	193.161	384.252
2013	190.540	192.266	382.806
2012	188.945	190.970	379.915
2011	187.892	190.931	378.823
2010	186.956	190.549	377.505
2009	187.633	189.274	376.907
2008	183.953	186.645	370.598
2007	180.007	186.102	366.109

Kaynak: TÜİK, https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr

Tablo 2.3. Aksaray İlinin Nüfus Yoğunluğu

Yıllar	Aksaray İlinin Nüfus Yoğunluğu
2007	48
2008	49
2009	50
2010	50
2011	50
2012	50
2013	51
2014	51
2015	51
2016	52
2017	53
2018	54

KAYNAK: TÜİK, http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist

Tablo 2.4. Aksaray Merkez ve Merkez İlçe Nüfusları

Aksaray Merkez Ve Merkez İlçeleri	Aksaray Merkez Ve Merkez İlçe Nüfusları
Aksaray Ağaçören	**8320**
Aksaray Eskil	**26648**
Aksaray Gülağaç	**19903**
Aksaray Güzelyurt	**11761**
Aksaray Merkez	**295351**
Aksaray Ortaköy	**32504**
Aksaray Sarıyahşi	**6801**
Aksaray Sultanhanı	**10884**

Kaynak: Tüik https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr

2.3.2. Nüfus Artışı ve Nüfus Hareketleri

Bir toplumun nüfusuyla ilgili gelişmeler, göç hareketleri, nüfus dağılımı yerleşim yeri hakkında tarihsel olarak içinde birçok bilgi barındırır. Ancak, nüfusun tarihsel gelişiminde bahsedilen, bir takım belge ve bilgilere dayanılarak, Aksaray ve çevresinde yaşayan nüfus hakkındaki açıklamalar, değişik amaçla yapılan ve sistematik olmayan sayımlar olması sebebiyle genel bir fikir vermesi bakımından yararlı olsa da araştırma alanı Aksaray'ın, çeşitli dönemlerdeki gerçek nüfus miktarları ile nüfusun sosyal ve ekonomik özelliklerini bu verilerle ortaya koymak mümkün görünmemektedir.

Bu nedenle nüfus miktarlarındaki artış ve azalışlar ile bunun nedenlerini ortaya koyabilmek için, periyodik olarak yapılmış nüfus sayımlarına ihtiyaç vardır. Bilindiği gibi ülkemizde bu anlamdaki sayımlara Cumhuriyet döneminde başlanmış ve ilki 1927 yılında yapılmıştır (Yazıcı, 1995: 58).

Sistemli olarak ülkemizde 2000 yılına kadar 15 kez nüfus sayımı yapılmıştır. Bu sayımlardan 1997 yılındaki sayım tespit açısından anlamlı ve önemlidir. Aksaray'ın 1927 sayımı esnasında il statüsünde olduğunu belirtmek gerekir. Bu dönemde, Arapsun (Gülşehir) ve Koçhisar (Şereflikoçhisar) olmak üzere iki ilçesi mevcuttu. Bu sayıma göre, il geneli nüfusu 127.031 kişidir. Aksaray'a bağlı köylerle beraber nüfusu ise 71.577 kişi olup, Arapsun'un 16.240 ve Koçhisar'ında 38.034 nüfusu vardı. Ancak, 1927 nüfus

sayımında, nüfusun sosyal ve ekonomik nitelikleri ile ilgili bilgilerin yetersizliği, bu konuyla ilgili yorumları yetersiz kılmaktadır (Kiziroğlu, 2017).

Aksaray ilçe merkezinin sosyo-ekonomik cazibesinin nispeten göç yollarını, kente çevirmesi yakın çevresindeki nüfus hareketliliğini etkilemiştir. Bunun en önemli göstergesi de 1970-1975 devresinde nüfus % 82,7 oranında artarak 1940 yılından itibaren en yüksek orana ulaşılmıştır. Aksaray kentinde meydana gelen yüksek artış oranı, kırsal kesimde ise düşük gerçekleşmiştir. 1975 nüfus sayımında % 20,9'luk artış oranı kırsal kesimde meydana gelmiştir. Şüphesiz; 1970-1975 devresinde araştırma sahasında yurt dışına göçlerin devam etmesiyle kırsal yerleşmelerde önemli oranda nüfus kaybına yol açmıştır. Ayrıca, Aksaray genelinde nüfus 179.947'ye ulaşmış ve 1970 yılına göre % 75.1 oranındaki artış, doğal nüfus artışının da etkisini gösterir. (Arıbaş, 1994: 95).

Aksaray ilçe merkezindeki nüfus artış hızı nispeten etkisi 1970-1975 sayımı dönemine nazaran azalsa da, nüfus % 64,6'lık oranında artmıştır. 1980 nüfus sayım devresi 1940 yılından itibaren, kırsal nüfusun en az arttığı döneme tekabül eder. Nüfus % 14,4 oranında artmıştır. Aksaray genelinde ise % 37,1'lik artış gerçekleşir. Aksaray genelinde gerçekleşen göç yönü, doğu ve güneydoğudaki yerleşmelerden, batı ve güneybatı yönü olarak Aksaray ve diğer köy ve kasabalara yönelmiştir. Aksaray ilinde 1985 yılında ise nüfus artış hızı ise % 69,7 olmuştur (Arıbaş, 1994: 96).

1990 nüfus sayımı devresinde Aksaray il merkezi nüfusu 90.638 olup % 22,3'lük artış oranı gerçekleşirken, kırsal kesimde artış oranı % 21,9'a yükselmiştir. Bu devredeki kır-kent nüfus artış oranı nispeten dengelenmiştir. Aksaray il merkezindeki nüfus artış hızının durağan bir dönem sergilenmesinde, diğer yerleşim birimlerinde tarımsal gelişme ve şekerpancarı üretiminin özellikle araştırma sahasında ekonomik gelişime olan katkısı sonucu, Aksaray kentine yönelik olarak gerçekleşen göçün yavaşlamasıdır. (Arıbaş, 2002:97).

1997 nüfus tespitinde Aksaray genel nüfusu 351.777 olmuş ve 1990'a göre % 10.7'lik bir artış meydana gelmiştir. Bu oran 1945 yılında 2. Dünya Savaşı sonrası oluşan % 15.7'lik artış hızından daha düşük bir rakamdır. Artış hızındaki yavaşlama Aksaray il merkezi içinde söz konusudur. Kırsal nüfus doğal gelişimine rağmen, nüfus kaybetmiştir. (Arıbaş, 2008: 98)

Aksaray İlinde, 2018 senesinde Adrese Dayalı Kayıt Sistemi verilerine göre hazırlanan yukarıdaki tablolar incelendiğinde 412.177 kişi yaşamakta olup 2018 yılında Aksaray'da

ikamet eden insan sayısı 2017 yılına göre göre 9.768 kişi arttığı görülmektedir. Erkek nüfusun oranı % 49,68 (204.792 kişi), kadın nüfusun oranı ise % 50,32 (207.380 kişi)'dir. 2017 yılında ‰ 14.3 olan yıllık nüfus artış hızı 2018 yılında ‰ 24'e yükselmiştir. Nüfus yoğunluğu diye tabir edilen kilometrekareye düşen kişi sayısı 54'dür. Türkiye'nin toplam nüfusunun binde 5'lik bir bölümünün bulunduğu Aksaray'da nüfusun yüzde 71.65'i (295.351 kişi) il merkezlerinde, yüzde 28.35'i (116.821 kişi) ilçe ve kırsal kesimde yaşamaktadır. Aksaray'ın ilçeleri içinde şehir nüfusu en fazla olan ilçe 32.504 kişi ile Ortaköy ilçesidir ve bunu 26.648 kişi ile Eskil ilçesi takip etmektedir. Şehir nüfusu en az olan ilçe 6801 kişinin yaşadığı Sarıyahşi ilçesidir.

2.3.3. Göçler

Aksaray ili demografik bilgileri içinde göç verme ve alma durum araştırıldığında elde edilen bulguları tablo şeklinde aşağıdaki şekilde ortaya koyabiliriz.

Tablo 2.5. Aksaray İli Göç Durumu

Toplam Nüfus	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
412 172	**16 680**	**14 441**	**2 239**	**5,4**

Kaynak: TÜİK, https://biruni.tuik.gov.tr

TÜİK'in 2017 yılında yayınladığı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2017-2018 yılları arası göç verilerine göre, Aksaray ilinin almış olduğu göç sayısı 16,680, vermiş olduğu göç sayısı 14.441'dur. Aksaray il genel nüfusu bu dönemler arasında 2.239 kişi artmıştır. Genel bu veriler ışığında, net göç hızı 5,4 olarak hesaplanmıştır.

Nüfus hareketlerinde önemli yer tutan göç olayları, taşınabilirliğin en önemli göstergesidir. İç göçler ve dış göçler şeklinde ortaya çıkan mobilite insan faaliyetlerinin en belirgin görünümüdür. Göç olarak karşımıza çıkan sosyal hareketin temel güdülenme aracı, genel olarak ekonomik ve siyasal nedenlere dayanır. Bunlardan biri veya her ikisinin zorlaması sonucu, nüfusun bireysel, gruplar ve bazı hallerde de büyük topluluklar biçiminde, bir yerleşim yerinden başka yerleşim yerlerine, milli sınırlar dışına, milli sınırlar dışından milli sınırlar içine doğru yer değiştirmesi olayına göç denir (Doğanay, 1991: 133). Göçler, yerleşmelerin nüfus miktarını etkilediği gibi, nüfusun demografik yapısında da bazı değişikliklere neden olmaktadır. Ayrıca, nüfusun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısını da

etkilemektedir. Öte yandan, göçler sonucu yerleşim birimlerinin nüfusunda meydana gelen hızlı değişimler; zamanla alt yapının yetersizliğine, gecekondu sorunu, işsizlik, çevre sorunları, ekonomik kaynaklarının verimli bir şekilde değerlendirilmemesi ve bazı hizmet yatırımlarının yetersiz kalması gibi sorunlara da yol açmaktadır (Koca, 2000: 87).

Araştırma kapsamında yer alan Aksaray ilinde göç olgusu; tarihsel dönemlerde gerçekleşen nüfus hareketlerinin izlerini taşıdığı gibi, Cumhuriyet'in ilanından sonra oluşan sosyo-ekonomik değişimin yönlendirdiği, ülke içi ve uluslararası göçün özelliklerini de yansıtan bir hareketlilik söz konusudur. Bununla beraber; Aksaray da şekerpancarı üretimine yönelik, ortaya çıkan işgücü açığı nedeniyle meydana gelen mevsimlik göç ise 1986'dan beri oldukça yoğun olarak yaşanır. Ayrıca hayvancılık faaliyetlerinin şekillendirdiği düzenli olarak yapılan yaylacılık da mevsimlik göç olayı içerisindedir (Arıbaş, 2002: 102).

Aksaray'ın topografik özelliklerinin ulaşımı kolaylaştırması ile birlikte günümüz nüfus yapısını temelde belirleyen dönem Selçuklu Devleti'nin 1071 yılı sonrası Anadolu'yu egemenliğine alması sonucu oluşmuştur. Aksaray'ın 1470 yılında Karamanoğullarından, Fatih Sultan Mehmet tarafından alınıp, Osmanlı Devleti topraklarına katılmasıyla, nüfusun bir kısmı İstanbul'a yerleştirilmişti. Böylece Anadolu Selçuklu Devletinin kurulmasından itibaren, hep Türk nüfusun yerleşimine açılan sahadan, ciddi bir nüfus potansiyeli Aksaray dışına, bir başka yerleşim bölgesine sevk edilmiş oldu. Aksaray'ın Osmanlı Devleti yönetimine girmesinden itibaren, Osmanlı Devletinin iskân politikalarının tesiri ile nüfus hareketlerine, yön verilmiş oldu. Bunlardan en önemlisi, XIV. yüzyıl başlarında Moğolların baskısı neticesinde Anadolu'ya göç eden Atçeken aşiretinin XVI. yüzyıl başlarından itibaren konar - göçer hareketini bozarak, zorunlu iskân çalışmalarını yapması idi. Böylece 3 kola ayrılan aşiretin Eskil, Eşmekaya civarındaki kolu, yerleşik hayata geçirilmeye çalışılarak önemli bir nüfus Eskil-Eşmekaya çevresine konuşlandırılmıştır (Lindner, 2000: 129-136). Bu şekilde, hali hazırda devam eden ziraat-hayvancılık (yaylacılık) faaliyetinin yapısal özelliği de kurulmuş oldu.

Yavuz Sultan Selim'in 1514 Çaldıran seferi esnasında, Osmanlı ordularına yardım eden Azerbaycan'ın Hey kentindeki Türkleri, Aksaray'a getirerek Acem'in (Yeşilova) kurulmasını sağlamıştır. Osmanlı Devletinin zayıflaması ile göç olayının karakterinde değişmeler meydana gelmiştir. Osmanlı Devletinin toprak kayıpları neticesinde, ülke dışındaki Türkler kadim topraklarını bırakarak Anadolu'ya yönelmiştir. Böylece dışardan Anadolu'ya göçlerin esas nedeni, çeşitli sebeplerle meydana gelen zorunlu göçe

dayanmıştır.(Doğanay, 1997: 200) Kırım'ın, Bahçesaray şehrinden XIX. yüzyıl sonunda, Anadolu'ya gelen göçmenlerin bir kısmı, Aksaray'ın güneybatısına yerleştirilerek Hamidiye köyü kurulmuştur (Erkan, 1993: 203).

Cumhuriyetin ilanından sonra, göç olgusu, Türkiye için Büyük Mübadele çerçevesinde şekillenmiştir. Böylece göçlerin nedenleri arasında, diğer nedenlere kıyasla daha az da olsa değiştirme yoluyla göç olayı da vardır (Doğanay, 1997: 200). Bu suretle Aksaray ve çevresinde yaşayan Rumlar Yunanistan'a göç etmişlerdir. Yurt dışından gelen göçler kesintilerle devam etmişse de Aksaray'ı ilgilendiren kısmı ise 1936 yılında Romanya'nın Köstence şehrinden gelen vatandaşlarımız, Aksaray'ın 9 km güneyine yerleştirilerek Sağlık köyünün kurulmasıdır. Sağlık köyüne 1951 yılında Bulgaristan'ın Gümülcine şehrinden gelen soydaşlarımız yerleştirilmiştir. Türkiye genelinde olduğu gibi Aksaray ilinde 1950'lerde belirginleşmeye başlayan köyden kente göç, başka gelir kaynaklarının artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak kalması nedeniyle, kırsal kesimde alt yapı yetersizliği, gelir ve toprak dağılımındaki dengesizlik, tarımda makineleşme ile ortaya çıkan iş gücü fazlalığı gibi itici faktörlerin yanında, kentlerin nispi imkânları gibi çekici etmenlerin etkisi sonucu; güncel hareketliliği sürdürmektedir (Köse, 1997: 70). Bu sebeple, Aksaray'ın yakın çevresindeki göçler; ulaşa bilirlik ve anne baba toprağından uzaklaşmama eğilimi neticesinde Aksaray'a yönelmiştir. Aksaray'ın 1940-2000 yılları arasında, doğal nüfus artışının sebep olamayacağı ölçüde % 430 oranında nüfusun artması, yakın çevresindeki göç hareketlerinin ilk merkezinin, Aksaray olduğunu göstermektedir (Arıbaş, 2008: 105). Fakat Aksaray'ın sosyo-ekonomik göstergeleri her ne kadar belirli oranda nüfus için çekim merkezi oluşturmasına rağmen, diğer gelişmiş illere doğru bir nüfus akışı da söz konusudur (Köse, 1997: 77) Genel bir fikir vermesi bakımından Aksaray'ın en çok göç aldığı illeri belirlersek, Ankara, İstanbul, Konya ve Niğde'dir. Yapılan incelemelere göre, araştırma kapsamındaki yerleşimde yurt dışına iş gücü özelliğindeki 1961 - 1973 yılları arasında yoğunlaşan ve genellikle Batı Avrupa ülkelerine yönelik göç hareketleri de olmuştur.

2.3.4. Ekonomik Durum

Aksaray'ın şehrinin oluşturulmasında, coğrafi konum faktörünün yanı sıra, devletlerinin politik eğilimleri ve güvenlik kaygılarını da dikkate almak gerekir. Bir geçit yeri özelliği taşıyan Aksaray ili üzerinde pek çok uygarlığın kurulmasına tanıklık etmiş, farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Anadolu'da uygulanan siyasete göre, ticaret

merkezleri hareketlilik açısından oldukça yoğundur. Selçuklularla göç hareketinin örgütlendiği merkezlerin değil, Orta Asya-Anadolu bağlantısını sağlayan yol kavşaklarının kervansaraylar ve medreselerle kaplandığı görülmektedir. Aksaray, Anadolu Selçuklu Devleti yönetimi esnasında, geçit şehir özelliği taşımaktadır. Başkent Konya'ya yakınlığının verdiği avantaj ile de hızla gelişmiş, kültür ve ilim merkezi olarak nüfusu bakımından artış göstermiştir. Aksaray'ın Osmanlı Devleti yönetimi altına girmesi sonucunda, Anadolu farklı beyliklerin egemenliğinden uzaklaşarak Anadolu Birliği tesis edilmiş ve Anadolu Selçuklu Devletinin sosyo-ekonomik yönü olan Orta Asya'ya yönelik, doğu yolları önemini kaybetmiştir. Osmanlı Devletinin Balkanlar ve Avrupa'yla ilgilenmesi, uç şehirlerinin kuruluş gelişmesini sağlarken, geçit şehri konumundaki Aksaray'ın bu strateji değişiminden olumsuz etkilenerek, Anadolu Selçuklu Devleti yönetimindeki sosyo-ekonomik başarısına hiçbir zaman erişememiştir. Bu sebeple, Aksaray'daki tarihi eserler Anadolu Selçuklu Devleti ve Karamanoğulları Beyliğinden miras kalmış olup, Osmanlı eserlerinden bahsetmek neredeyse imkânsız durumdadır.(Görür,1991)

Aksaray'da ticaret faaliyetleri, esnaf hacmi ve çeşitliliği bakımından diğer faaliyetlerden ayrılır. Faal nüfusun % 24,1'i ticaret faaliyetlerinde istihdam edilerek, hizmet sektörü ve sanayi alanından sonra 3. sırada yer alır. Cumhuriyet öncesinde Aksaray da sanayi yok iken daha sonraları kamunun öncülüğünde 1924 de kurulan ilk sanayi kuruluşu Azmi Milli Türk Anonim Şirketi tarafından kurulan un fabrikası olmuştur. Bu fabrika ihtiyacı olan elektriği kendi imkânları ile sağlayıp ve şehrin elektrik ihtiyacına da cevap verebilmiştir (Aksaray OSB). Organize Sanayi Bölgesinin 1987 yılında Devlet Planlama Teşkilatı tarafından kuruluşu kabul edildi, 1991 yılında Bölge Müdürlüğü oluşturulan Aksaray OSB 12.04.2000 tarihinde yayınlanan Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu hükümlerine göre tüzel kişilik kazanmıştır. (Aksaray İli Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013) Aksaray'ın faaliyetler bakımından sınıflandırma, çalışan nüfusun (aktif nüfus) tarım dışı alanlarda faaliyet gösteren miktar ve yüzdeleri esas alınabilir.%50'den fazla nüfus tarım dışı sektörlerde çalışıyorlarsa da, grup yerleşmeleri kent saymak gerekir (Doğanay, 1997: 94).1989 yılından sonra Aksaray'ın il yapısına kavuşmasına bağlı olarak kurumsallaşması neticesinde artan personel sayısı sonucu hizmetler sektöründe nüfus fazlalaşmıştır.

Aksaray'da çalışan nüfusun %35.6'sı hizmetler sektöründe çalışmaktadır. Bu durum 1989 yılından sonra Aksaray'ın il yapısına kavuşmasına bağlı olarak, kurumsallaşması neticesinde, artan personel sayısı sonucu hizmetler sektöründe nüfus fazlalaşmıştır. Sanayi

sektörü ise çalışan nüfusun % 35.2'sini oluşturur. Aksaray nüfusun bu fonksiyonel özelliği ile tipik bir kent yapısını göstermektedir. Keza, ticaret alanında, nüfusun %24.1'i de göz önüne alınırsa tarım sektörü içerisinde ise %5.1 nüfus yer alır. Araştırma sahasının kritik merkez olarak, karayollarının kesiştiği yerde bulunması, ulaşımın gelişmesine neden olmuştur. Özellikle, otobüs, otomobil ve ağır yük vasıtalarına yönelik kurulan petrol ve dinlenme tesisleri önemli oranda iş gücü istihdam etmektedir (Aksaray İli Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013).

2.4. Aksaray'ın Siyasal Yapısı

Aksaray'ın kentleşme yapısını, siyasal durumunu, kent kimliği özelinde ele alan çalışmalar ülkemizde yok denecek kadar azdır. Öte yandan Aksaray ili ile ilgili çalışmaların daha çok tarihi-turistik mekânlarına ve kentin tarihsel sürecine yönelik olduğu görülmektedir. Günümüzde Aksaray ile ilgili siyasal yaşamı ve kentin toplumsal yapısına yönelik çalışmalarda yeterli değildir. Ülkemiz, demokrasi tarihi sürecinde tek parti döneminden sonra, yani 1950 yılından itibaren, 19 kez milletvekili genel seçimi, iki kez cumhurbaşkanlığı seçimi, 14 kez de yerel seçim yapmıştır. Aksaray'ın politik eğilimlerini çözümlemek ve bu yerel eğilimlerin ülke genelinde politik yapı üzerindeki önemini gözlemlemek için yasama için oluşturulan genel seçimlerle, mahalli seçimleri farklı incelemek gerekir. Aksaray da yaşayan insanların oy verme davranışını etkileyen ve yönlendiren pek çok etken mevcuttur. Bunlar; siyasal malzeme olarak, siyasi partinin lideri, adayları, ideolojisi vb. özelliklerdir. Ayrıca psiko-sosyal faktörler için ise ait olma, yakınlık duyma vb. nitelikler önemlidir. Buna ek olarak referans gruplarının, fikirlerini, kişinin tutum, değer ve yargılarını etkileyerek onların davranışlarını dolaylı veya doğrudan olarak etkileyen bir insan topluluğu gibi unsurların etkileri sayılabilir. (Aydın ve Özbek, 2004: 140-155). Yapılan araştırmaların birçoğunda genel seçimlerde insanların oy verme davranışı üzerinde belirleyici olan özellikler çoğunlukla üç değerler dizisi ile açıklanmaktadır. Bunlar rasyonel karar, sosyolojik ve psikolojik yaklaşımdır.

Birtakım kültürel ve sosyal olayların gerçekleştiği mekânlar olan şehirler, insan ve çevresi arasındaki etkileşime yön veren mekânlardır (Oğurlu, 2014: 288). Kent kimliğini belirlemede kentlileşme değerleri ve yerleşim yerinin kültürü önemli ölçütlerdir (Kaypak, 2010: 377). Belirli bir kimliğe sahip olan kenttin tanınması daha kolay olduğu gibi toplumsal duyarlılığı da daha fazladır (Turan, 1997: 44). Kent kimliğini oluşturan unsurlar bir yerin kültürel, dinsel ve tarihi yapısıdır. Kent kültürü denildiğinde, kentin getirdiği ve

ona özgü olan siyasal, evrensel, ekonomik ve sosyal değerleri kapsayan, toplumu bir bütün halinde tutan tüm etkenler anlaşılmaktadır. (Kaypak, 2010: 376-377). Kentli birey bu kültürel değerleri özümsediği oranda kentli kimliğine sahip olabilmektedir.

Aksaray'ın kentsel dokusunun korunması açısından ve gelişmiş ve yaşanabilir bir kent olması açısından kent kimliği oldukça önemlidir. Bu konuda yerel yönetim kadar kent halkının da iktisadi ve idari kalkınmalarda etkin rol oynaması gerekmektedir. Aksaray, son zamanlarda turizmi, tarihi, kültürel ve ekonomik özellikleri itibariyle yürütülen çalışmalarla kısmen marka şehir olma yolunda emin adımlarla yol almaktadır. Fakat mevcut olan bu zenginliklerini ve avantajlarını tam anlamıyla globalleştirememiştir (Çakmak ve Aktan, 2016: 759). Cumhuriyet döneminde (1920) yapılan ilk siyasi teşkilatlanmada, daha önce sancaklara bağlı olan mutasarrıflıklar vilayete dönüştürülmüştür. O gün Aksaray Mutasarrıfı olan Abdullah Sabri Karter ilk Aksaray Valisi olmuştur (aksaraykulturturizm.gov.tr).

Tablo 2.6. Niğde İli Tek Parti Dönemi Milletvekili Sayıları

Yıl	Milletvekili Sayısı	Siyasi Parti
1923	3	Halk Fırkası
1927	3	Cumhuriyet Halk Fırkası
1931	4	Cumhuriyet Halk Fırkası
1946	7	Cumhuriyet halk partisi
1950	8	Demokrat parti

Kaynak: TÜİK, 2012: 7

Aksaray ili Cumhuriyet ilanı sonrasında seçimlere 1931 yılında kendi başına il statüsünde katılmıştır. İlk seçim yılı olan 1923 yılında Halk Fırkası 3 milletvekili çıkarmıştır. Bir sonraki seçimler olan 1927 yılında ise Aksaray kenti yine Cumhuriyet Halk Fırkasından 3 milletvekili çıkarmıştır. Aksaray kendi başına girdiği son seçim olan 1931 yılı seçimlerinde ise Cumhuriyet Halk Fırkasından 4 milletvekili çıkarmıştır. Aksaray 1931 seçimleri sonrasında tekrar il olana kadar Niğde iline bağlı olarak seçimlere girmiştir. Bu kapsamda Aksaray 1935, 1939 ve 1943 yıllarındaki seçimlerde Niğde iline bağlı ilçe olarak seçimlere katılmış ve Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Niğde ilinden 7 milletvekili çıkarmıştır. Niğde iline bağlı ilçe olarak 1946 yılı seçimlerine gelindiğinde yine Niğde ili CHP adına 7 milletvekili çıkarmıştır. Bu seçimlerle birlikte Türkiye'de çok partili sisteme geçilmiştir. 1950 seçimlerinde ilk kez uygulanan gizli oy, açık tasnif yönteminin, Türkiye tarihinin demokratik ilk seçimi olarak kabul edilmektedir. Niğde ili bu seçimlerde 8 milletvekili çıkarmış ve bu milletvekillerinin hepsini Demokrat Parti (DP) kazanmıştır.1954

seçimlerinde de Demokrat Parti üstünlüğü devam ederken 1957 erken seçimindeki elde edilen sonuçlara göre kazanan parti CHP olmuştur. Fakat 1960 askeri darbesi sonrası DP'nin kapatılması ile birlikte 1961 seçimleri yapılmıştır.

Tablo 2.7. Niğde İli Aksaray İlçesi Genel Seçim Katılım Verileri 1961-1987

Seçim yılı	**1961**	**1965**	**1969**	**1973**	**1977**	**1983**	**1987**
Kayıtlı Seçmen Sayısı	54171	58342	63009	73286	89133	68963	100750
Oy Kullanan Seçmen Sayısı	43357	41084	40065	43900	54940	62746	94959
Geçerli Oy Sayısı	40690	38715	38117	41613	52514	59299	92867
Katılım yüzdesi	81,2	84,3	87,3	74,6	81,9	88,5	89,2

Kaynak: TÜİK, https://biruni.tuik.gov.tr

Aksaray 1961 ve 1987 yılları arasında yapılan seçimlere yine Niğde ili ilçesi olarak girmiştir. Tabloya baktığımızda kayıtlı seçmen sayısının sürekli yükseldiği görülmektedir. 1961 yılında 54.171 olan kayıtlı seçmenin 1987 yılında 100.750 kişi olduğu görülmektedir. Oy kullanan seçmen sayılarına bakıldığında ise en fazla katılım %89.2 katılım ile 1987 ve %88.5 katılım oranı ile 1983 yıllarındaki seçimler olduğu görülmektedir. Katılım yüzdesinin en az olduğu yıl ise 1973 seçimleridir.

Tablo 2.8. Niğde İli Aksaray İlçesi Genel Seçim Sonuçları 1961-1987

Seçim yılı	1961	1965	1969	1973	1977	1983	1987
AP	3108	12958	15316	7636	16312	-	-
CHP	9762	8386	9434	6941	15754	-	-
CKMP	25346	8165	-	-	-	-	-
Millet Partisi	-	4966	1296	0	-	-	-
YTP	2474	3110	1120	-	-	-	-
TİP	-	909	1220	-	0	-	-
GP	-	-	2147	-	-	-	-
MHP	-	-	7429	6149	10681	-	-
Birlik Partisi	-	-	0	-	-	-	-
CGP	-	-	-	2075	773	-	-
Demokratik P.	-	-	-	13971	2114	-	-
MSP	-	-	-	4865	6880	-	-
TBP	-	-	-	0	0	-	-
ANAP	-	-	-	-	-	30408	37607
HP	-	-	-	-	-	15376	-
MDP	-	-	-	-	-	13515	-
RP	-	-	-	-	-	-	8795
DYP	-	-	-	-	-	-	19264
DSP	-	-	-	-	-	-	8523
SHP	-	-	-	-	-	-	13440
IDP	-	-	-	-	-	-	787
MÇP	-	-	-	-	-	-	4451
Bağımsız	0	221	0	0	0	0	0

Kaynak: TÜİK, https://biruni.tuik.gov.tr

Tabloya göre 1961 seçimlerine CHP, Adalet Partisi (AP), Yeni Türkiye Partisi (YTP) , Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) olmak üzere 4 siyasi parti katılmış ve bunlardan CKMP 25.346 ile en fazla oy alan parti olmuştur. 1965 seçimlerine ise CHP, AP, CKMP, YTP, Millet Partisi, Türkiye İşçi Partisi (TİP) olmak üzere 6 parti katılmış ve Adalet Partisi (AP) en fazla oy alan siyasi parti olmuştur. 1969 seçimlerine ise AP, CHP, Millet Partisi, YTP, TİP, Güven Partisi (GP) ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) olmak üzere 8 siyasi parti katılmış bunlardan yine AP en fazla oyu almıştır. 1969 seçimlerinin bir başka ilginç tarafı CKMP'nin MHP olarak seçime girmesi ve Birlik Partisi'nin hiç oy almamış olmasıdır. 1973 yılında gerçekleşen seçimlere AP, CHP, MHP, Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP), Demokratik Parti ve Milli Selamet Partisi (MSP) olmak üzere 6 parti katılmıştır. 1973 seçimlerinde Aksaray'da en fazla oyu alan siyasi parti ise Demokratik Parti olmuştur. 1977 yılında yapılan seçimlere ise AP, CHP, MHP, TİP, CGP, Demokratik Parti, MSP ve Türkiye Birlik Partisi (TBP) olmak üzere 8 parti katılmış bunlardan 2'si

(TİP ve TBP) hiç oy almamıştır. 1977 seçimlerinde Aksaray'da en fazla oy alan siyasi parti ise AP olmuştur. 1983 yılı seçimlerine Anavatan Partisi (ANAP), Halkçı Parti (HP) ve Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) olmak üzere sadece 3 parti katılmıştır. Bunun sebebi ise 1980 yılı askeri darbesi sonucu siyasi partilerin kapatılmasıdır. Aksaray'da 1983 yılında yapılan seçimlerin galibi ise ANAP olmuştur. 1987 yılına gelindiğinde ise seçimlere ANAP, Refah Partisi (RP), Doğru Yol Partisi (DYP), Demokratik Sol Parti (DSP), Sosyal demokrat Halkçı Parti (SHP), Islahatçı Demokrasi Partisi (IDP) ve Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP) olmak üzere 7 parti katılmış ve bunlardan Aksaray'da en fazla oyu yine ANAP almıştır. Bu seçimler sonrasında Aksaray 1989'da çıkarılan 3578 sayılı kanunla tekrar il statüsü kazanmıştır. Aksaray 1991 yılında yapılan genel seçimlere il statüsü ile girmiştir.

Tablo 2.9. Aksaray İli Genel Seçim Katılım Verileri 1991-2011

Seçim Yılı	**1991**	**1995**	**1999**	**2002**	**2007**	**2011**
Sandık Sayısı	580	725	1082	954	862	1035
Kayıtlı Seçmen Sayısı	141682	175797	202248	214655	220742	247089
Oy Kullanan Seçmen Sayısı	126313	148122	176641	160086	180693	203870
Geçerli Oy Sayısı	122409	144094	167966	155505	179020	200404
Katılım yüzdesi	% 89,2	% 84,3	87,3	74,6	81,9	82,5

Kaynak: TÜİK, https://biruni.tuik.gov.tr

Tabloya bakıldığında 1991 ve 2011 yılları arasında sandık sayısı sürekli yükselmekle birlikte 2007 yılında sandık sayısının azaldığı görülmüştür. Bununla birlikte Aksaray ilindeki kayıtlı seçmen sayısının da aynı yıllar arasında sürekli arttığı ve özellikle 1999 yılı sonrasında 200 bin kişinin üzerine çıktığı görülmektedir. 1991 ve 2011 yılları arasındaki seçimlerde Aksaray ilinde oy kullanan seçmen sayısının ise sürekli arttığı görülmekle birlikte istisna olarak 2002 yılı seçimlerinde düşüş olduğu görülmektedir. Geçerli oy sayısına bakıldığında yine 2002 yılı haricinde sürekli artış olduğu görülmektedir. Geçerli oyların en fazla 2011 seçimlerinde olduğu geçersiz oyların ise en fazla 1999 yılında olduğu görülmektedir. Katılım yüzdesinin en fazla olduğu yıl %89.2 oranı ile 1991 seçimleri ve % 87.3 katılım oranı ile 1999 seçimleridir. Katılım yüzdesinin en az olduğu yıl ise 2002 seçimleridir.

Tablo 2.10. Aksaray İli Genel Seçim Sonuçları 1991-2011

Seçim Yılı	1991	%	1995	%	1999	%	2002	%	2007	%	2011	%
Ak Parti	-		-		-		74784	48.09	113555	63.43	132455	66.09
DYP–DP*	33990	27.76	26679	18.51	24487	14.57	15195	9.77	7600	4.24	1072	0.53
ANAP	27827	22.73	26010	18.05	17699	10.53	9357	6.01	-		-	
RP-FP-SP**	32954	26.92	42686	29.62	28267	16.82	2989	1.92	2832	1.58	1823	0.90
DSP	7933	6.48	11764	8.16	16659	9.91	1527	0.98	-		303	0.15
SHP-CHP***	19128	15.62	10951	7.59	13639	8.12	17527	11.27	18613	10.39	23494	11.72
MHP	-		21528	14.94	55357	32.95	17784	11.43	28736	16.05	36030	17.97
BBP	-		-		5137	3.05	1751	1.12	-		2085	1.04
HADEP** DEHAP**	-		1851	1.28	1807	1.07	2582	1.66	-		-	

*DYP 2007 Yılında Anavatan Partisi İle Birleşerek DP ismi altında seçime girmiştir.

** RP 1999'da kapatılmış yerine FP kurulmuştur. FP ise 2002 de SP olarak seçimlere girmiştir

*** SHP 1995 sonrası CHP ile birleşmiştir.

**** HADEP 2002 sonrası DEHAP olarak seçimlere girmiştir.

Kaynak: TÜİK, https://biruni.tuik.gov.tr

Tabloya göre 1991 ve 2011 yılları arasında Aksaray ili seçim sonuçları verilmektedir. Buna göre 1991 seçimlerine bakıldığında Aksaray ilinde en yüksek oyu DYP'nin aldığı görülmektedir. İkinci parti olarak RP ve üçüncü parti olarak ANAP gelmektedir. Aksaray ilinde 1995 yılı seçimlerinde ise en yüksek oyun RP tarafından alındığı görülmektedir. Birinci olan RP ardından DYP ikinci, ANAP ise üçüncü parti olmuştur. 2002 yılındaki seçimlerde ise ilk kez seçimlere giren Ak Parti'nin birinci parti olduğu, MHP'nin ikinci ve CHP'nin de üçüncü parti olduğu görülmektedir. 1999 yılında kapatılan RP ve ardından kurulan FP'nin ise Saadet Partisi (SP) olarak 2002 yılı seçimlerine girdiği görülmektedir. Aksaray ilinde 2007 yılında yapılan genel seçimlerin galibi ise yüksek oy oranıyla yine Ak Parti olmuştur. Ak Partiyi ikinci sırada MHP ve üçüncü sırada CHP takip etmiştir. 2011 yılına gelindiğinde ise genel seçimlerin yine yüksek oy oranı ile Ak Parti olduğu görülmektedir. MHP yine ikinci parti olurken CHP ise yine üçüncü konumda kalmıştır. 2002-2007 ve 2011 seçimlerinde üç yıl art arda birinci parti olan Ak Parti ise sürekli oylarını yükseltmiştir. 2002 yılında 100 binin altında olan Ak Parti oyları 2007 sonrasında 100 binin üzerine çıkmıştır.

Tablo 2.11. Aksaray İli Genel Seçim Katılım Verileri 2015-2018

Seçim Yılı	2015 Haziran	2015 Kasım	2018 Haziran
Sandık Sayısı	855	860	891
Kayıtlı Seçmen Sayısı	254762	254360	267068
Oy Kullanan Seçmen Sayısı	209965	214971	232175
Geçerli Oy Sayısı	204945	211424	226978
Katılım Yüzdesi	82.4	84.5	86.93

Kaynak: TÜİK, https://biruni.tuik.gov.tr

Yukarıdaki tabloya bakıldığında Aksaray ilinde 2015 ve 2018 genel seçimlerinde sandık sayısının sürekli arttığı görülmektedir. En son seçim olan 2018 yılı genel seçimlerinde toplam 891 seçim sandığı olduğu görülmektedir. Diğer yandan kayıtlı seçmen sayısının 2015 Haziran seçimlerinde 254.762 kişi iken 2015 Kasım seçimlerinde bu sayının 254.360 kişiye düştüğü görülmektedir. 2018 yılında ise kayıtlı seçmen sayısının yine arttığı gözlemlenmiştir. Oy kullanan seçmen sayıları ise her üç seçimde de artış göstermiştir. Geçerli oylara bakıldığında ise yine sürekli artış olduğu görülmekle birlikte en fazla katılımın 2018 Haziran seçimlerinde gerçekleştiği görülmektedir. Ayrıca en az katılımın ise 2015 Haziran seçimlerinde gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 2.12. Aksaray İli Genel Seçim Sonuçları 2015-2018

Seçim Yılı	2015 Haziran	Oy Yüzdeleri	2015 Kasım	Oy Yüzdeleri	2018 Haziran	Oy Yüzdeleri
Ak Parti	119896	58.54	151423	71.62	125326	55.21
CHP	13705	6.68	15590	7.37	21756	9.59
MHP	62609	30.54	38256	18.09	46588	20.52
İYİ Parti	-	-	-	-	24193	10.66
HDP	3487	1.70	1650	0.78	2461	1.08
SP	2691	1.31	859	0.40	1886	0.83
BBP	-	-	1264	0.59	-	0.43
Diğerleri	2995	1.46	2382	1.15	1080	1.67

Kaynak: TÜİK, https://biruni.tuik.gov.tr

Tabloda Aksaray ili 2015 yılı ve 2018 yılı genel seçimlerine ait sonuçlar yer almaktadır. Bu sonuçlara göre 2015 Haziran seçimlerinde Ak Parti birinci parti olurken MHP ikinci ve CHP üçüncü parti olmuştur. 2015 Kasım seçimlerinde ise yine Ak Parti oylarını arttırarak birinci parti olurken, MHP ikinci CHP ise üçüncü parti olmuştur. 2018 yılı genel seçimlerinde ise Ak Parti oyları düşmüş olsa da yine birinci parti olmuştur. MHP ikinci parti olurken, İYİ Parti üçüncü, CHP ise dördüncü parti olmuştur.

27. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri ve Cumhurbaşkanı seçimi için yurt içinde 56 milyon 342 bin 263, yurt dışında 3 milyon 49 bin 65 kişi olmak üzere, toplam 59 milyon 391 bin 328 kişinin seçimlere katılması öngörülmüştür (Evrensel Gazetesi). Beklenen bu rakamın aksine 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanı ve Milletvekili Seçimleri için Türkiye genelinde toplam 49.663.683 kişi oy kullanılmıştır. AK Parti ve MHP Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı "Cumhur İttifakı" adı altında desteklemiş. CHP, İYİ Parti, Saadet Partisi ve Demokrat Parti ise "Millet İttifakı" adını verikleri ittifak olarak kendi adaylarını desteklemiştir. Cumhurbaşkanlığı adayları; Recep Tayyip Erdoğan, Muharrem İnce, Meral Akşener, Selahaddin Demirtaş, Doğu Perinçek, Temel Karamollaoğlu şeklinde sıralanmıştır. 27. Dönem Milletvekili Genel Seçimi'ne ise AK Parti, CHP, HDP, İYİ Parti, MHP, Saadet Partisi, Hüda Par ile Vatan Partisi katılmıştır. BBP seçime AK Parti listelerinden, DP ise İYİ Parti listelerinden katılmıştır. Seçim sonuçlarına göre Aksaray'da Cumhur İttifakı % 75,73 ile birinci olmuştur. Millet ittifakı ise % 21,23'lük oran ile ikinci olmuştur. Cumhurbaşkanı seçimi oylarında ise Recep Tayyip Erdoğan %76,19 ile birinci olmuştur.

Aksaray'ın il olduğu 1991 seçimleri ve sonrası belediye seçimleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 2.13. Aksaray İli Yerel Seçim Katılım Verileri 1994-2014

Seçim Yılı	**1994**	**1999**	**2004**	**2009**	**2014**
Sandık Sayısı	457	830	774	730	692
Kayıtlı Seçmen Sayısı	116918	161773	195470	200153	190175
Oy Kullanan Seçmen	107861	139190	152818	164793	166086
Geçerli Oy Sayısı	103280	133624	146765	158440	159594
Oy Kullanan Seçmen Yüzdesi	90.5	85.2	73.3	84.2	89.2

Kaynak: TÜİK, https://biruni.tuik.gov.tr

Tabloya göre Aksaray ili 1994-2014 yılları arasında yapılan yerel seçimlerde kayıtlı seçmen sayısının sürekli arttığı görülmektedir. Bununla birlikte oy kullanan seçmen sayısının da arttığı görülmektedir. Diğer yandan geçerli oy sayıları da sürekli artış göstermiştir.

Tablo 2.14. Aksaray İli Yerel Seçim Sonuçları 1994-2014

Seçim Yılı	1994	Yüzde	1999	Yüzde	2004	Yüzde	2009	Yüzde	2014	Yüzde
ANAP	25131	24.33	16766	12.54	152	0.10	34	0.02	-	
DYP	24369	23.59	23374	17.49	21451	14.61	5763	3.63	-	
RP-FP-SP*	15648	15.15	17317	12.95	2447	1.66	6353	4	2920	1.82
MHP	13606	13.17	47974	35.90	41492	28.27	48698	30.73	53831	33.72
CHP	10011	9.69	14135	10.57	17294	11.78	12208	7.70	10634	6.66
Ak Parti	-		-		60617	41.30	83162	52.48	85515	53.58
BBP	-		-		-		-		5587	3.50

Kaynak: TÜİK, https://biruni.tuik.gov.tr

Tabloda Aksaray ilinde 1994-2014 yılları arasında yapılan yerel seçim sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre 1994 yılı yapılan yerel seçimlerde ANAP'ın belediye başkanlığını kazandığı görülmektedir. 1999 seçimlerinde ise Aksaray ili belediye başkanlığını MHP kazanmıştır. 2004, 2009 ve 2014 yıllarındaki yerel seçimlerde ise Aksaray ilinde belediye başkanlığını Ak Parti kazanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan itibaren 1924 yılında Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, 1930 yılında da Serbest Cumhuriyet Fırkası'yla çok partili siyasi yaşama yönelme girişimleri yapılmışsa da başarılı olunamamıştır. 1946 yılında ise çok partili demokratik hayata yönelme olmuştur. Çoğulcu demokratik rejime geçiş, Türkiye siyaset tarihinde, elbette en kritik adımlardan birisidir. Demokrat Parti, çok partili rejime geçişle birlikte CHP yönetimi zamanındaki bütün mağdur grupların tepkilerinin toplandığı tek adres durumuna gelmiştir (YILDIZ, 2018: 370) 1950 seçimleriyle birlikte, Türkiye'nin birçok yerinde olduğu gibi Aksaray'da da tek parti yönetimine karsı tepkiler oluşmuş, bunun sonucunda Demokrat Parti iktidar olmuştur. Çok partili siyasal yaşamımızda, ülke genelinde, 4 milletvekili genel seçiminde, sol partiler birinci olurken, 14 seçimde ise sağ partiler birinci olmuştur. 1961, 1973 ve 1977'de CHP, 1999'da da DSP genel seçimlerde Türkiye genelinde birinci parti olmuştur. Diğer 14 seçimde ise sağ partiler birinci olmuştur.

Aksaray'da çok partili yaşam sürecinde genel seçim sonuçları ve 1989 il olduktan sonraki süreçte gerçekleşen yerel seçim sonuçları incelendiğinde merkez sağ ideolojinin tartışmasız bir üstünlüğü vardır. Fakat zaman zaman milliyetçi ve dini yanı ağırlıklı partilerin de birinci olduğunu görünmektedir. Aksaray da seçimlere katılım oranı tüm yurt genelindeki katılım oranına çok yakındır. Bu durumlar bize gösteriyor ki ülke genelindeki

siyasi hava Aksaray'ı büyük oranda etkilemektedir. Bir diğer ifadeyle Aksaray seçmeni genel seçimlerde ülkeyi yönetecek siyasi iradeden uzaklaşmak istememektedir. Kışlalı (1987:52), kırsal kesim insanının davranışlarını şöyle açıklamaktadır: Köyünü bırakarak şehire gelen ilk gecekondu kuşağı ne tam bir köylüdür, ne de bilinen toplumsal özellikleriyle tam bir kentlidir. Kente gelip yerleşmiş insanların gecekondularını yitirme endişesi, seneler boyu bu kişileri, kuvvetle muhtemel iktidar adayı siyasi partiyi desteklemeye zorlamıştır. Gecekondusunun tapusunu alıncaya dek bu korku devam etmiştir. Aşağıda Niğde ili seçim çevresinde 1950 ile 1977 yılları arasında seçim sonuçları ve Aksaray ili seçim çevresinde 1991-2007 yılları arasında partilerin oy dağılımı tablosu verilmiştir.

Tablo 2.15. 1950-1977 Yılları Arası Seçim Çevresine Göre Milletvekili Genel Seçim Sonuçları

Seçim Çevresi: Niğde

		1977	1973	1969	1965	1961	1957	1954	1950
Kayıtlı seçmen sayısı		227.191	183.728	167.381	155.668	146.781	131.692	152.089	140.062
Oy kullanan seçmen sayısı		152.909	114.859	104.640	110.700	119.289	101.664	135.862	125.700
Katılım oranı (%)		67,3	62,5	62,5	71,1	81,3	77,2	89,3	89,8
Geçerli oy sayısı		145.139	108.400	99.072	103.228	111.497			
Milletvekili sayısı		5	5	5	5	5	7	8	8
Siyasi Partiler (Kısa Adları)									
Adalet Partisi (AP)	Alınan oy sayısı	54.801	27.411	45.520	47.080	32.912			
	Oy oranı	37,8	25,3	46	45,6	29,5			
	Kazandığı MV sayısı	2	2	3	2	1			
Birlik Partisi (BİRLİK PARTİSİ)	Alınan oy sayısı								
	Oy oranı								
	Kazandığı MV sayısı								
Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)	Alınan oy sayısı	50.932	24.259	24.853	26.228	34.305	40.817	42.347	55.175
	Oy oranı	35,1	22,4	25,1	25,4	30,8	40,7	31,8	41,6
	Kazandığı MV sayısı	2	1	2	1	2	6		
Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP)	Alınan oy sayısı	2.412	8.526						
	Oy oranı	1,7	7,9						
	Kazandığı MV sayısı								
Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP)	Alınan oy sayısı				10.657	39.611			
	Oy oranı				10,3	35,5			
	Kazandığı MV sayısı				1	2			
Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP)	Alınan oy sayısı						18.606	8.673	
	Oy oranı						18,6	6,5	
	Kazandığı MV sayısı								
Demokrat Parti (DP)	Alınan oy sayısı						40.373	76.613	70.796
	Oy oranı						40,3	57,5	56,9
	Kazandığı MV sayısı						1	8	8
Demokratik Parti (DEMOKRATİK PARTİ)	Alınan oy sayısı	4.520	26.164						
	Oy oranı	3,1	24,1						
	Kazandığı MV sayısı		2						
Güven Partisi (GP)	Alınan oy sayısı			8.959					
	Oy oranı			9					
	Kazandığı MV sayısı								
İşçi Partisi (İP)	Alınan oy sayısı								
	Oy oranı								
	Kazandığı MV sayısı								
Köylü Partisi (KP)	Alınan oy sayısı							3.518	
	Oy oranı							2	
	Kazandığı MV sayısı								
Hürriyet Partisi (HÜRRİYET PARTİSİ)	Alınan oy sayısı						483		
	Oy oranı						0,5		
	Kazandığı MV sayısı								
Millet Partisi (MİLLET PARTİSİ)	Alınan oy sayısı			5.416	11.135				1.849
	Oy oranı			5,5	10,8				1,5
	Kazandığı MV sayısı				1				
Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)	Alınan oy sayısı	18.928	9.688	10.061					
	Oy oranı	13	8,9	10,2					
	Kazandığı MV sayısı	1							
Milli Selamet Partisi (MSP)	Alınan oy sayısı	13.546	12.337						
	Oy oranı	9,3	11,4						
	Kazandığı MV sayısı								
Türkiye Birlik Partisi (TBP)	Alınan oy sayısı								
	Oy oranı								
	Kazandığı MV sayısı								
Türkiye İşçi Partisi (TİP)	Alınan oy sayısı			2.525	2.539				
	Oy oranı			2,6	2,5				
	Kazandığı MV sayısı								
Vatan Partisi (VP)	Alınan oy sayısı								
	Oy oranı								
	Kazandığı MV sayısı								
Yeni Türkiye Partisi (YTP)	Alınan oy sayısı			1.583	4.362	4.619			
	Oy oranı			1,6	4,2	4,2			
	Kazandığı MV sayısı								
Bağımsızlar (BĞMZ)	Alınan oy sayısı		15		1.227			8.115	
	Oy oranı		0		1,2			2,3	
	Kazandığı MV sayısı								

Kaynak: ysk.gov.tr(1950-1977-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3007)

Tablo 2.16. 1983-2007 Yılları Arası Seçim Çevresine Göre Milletvekili Genel Seçim Sonuçları

Seçim Çevresi: Aksaray

		2007	2002	1999	1995	1991	1987	1983
	Kayıtlı seçmen sayısı	220.742	214.655	202.248	175.797	141.682		
	Oy kullanan seçmen sayısı	180.693	160.086	176.641	148.122	126.313		
	Katılım oranı (%)	81,9	74,6	87,3	84,3	89,2		
	Geçerli oy sayısı	177.728	154.939	167.620	143.651	122.182		
	Gümrük kapıları geçerli oy sayısı	1.292	566	346	443	227		
	Toplam geçerli oy sayısı	179.020	155.505	167.966	144.094	122.409		
	Milletvekili sayısı	4	4	4	4	3		
Siyasi Partiler (Kısa Adları)								
Adalet ve Kalkınma Partisi (AK PARTİ)	Alınan oy sayısı	113.555	74.784					
	Oy oranı	63,4	48,1					
	Kazandığı MV sayısı	3	4					
Anavatan Partisi (ANAP)	Alınan oy sayısı		9.357	17.699	26.010	27.827		
	Oy oranı		6	10,5	18,1	22,7		
	Kazandığı MV sayısı				1			
Aydınlık Türkiye Partisi (ATP)	Alınan oy sayısı	1.682						
	Oy oranı	0,9						
	Kazandığı MV sayısı							
Büyük Birlik Partisi (BBP)	Alınan oy sayısı		1.751	5.137				
	Oy oranı		1,1	3,1				
	Kazandığı MV sayısı							
Barış Partisi (BP)	Alınan oy sayısı							
	Oy oranı							
	Kazandığı MV sayısı							
Bağımsız Türkiye Partisi (BTP)	Alınan oy sayısı	1.224	1.372					
	Oy oranı	0,7	0,9					
	Kazandığı MV sayısı							
Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)	Alınan oy sayısı	18.613	17.527	13.639	10.951			
	Oy oranı	10,4	11,3	8,1	7,6			
	Kazandığı MV sayısı							
Demokrasi ve Barış Partisi (DBP)	Alınan oy sayısı			245				
	Oy oranı			0,1				
	Kazandığı MV sayısı							
Demokratik Halk Partisi (DEHAP)	Alınan oy sayısı		2.582					
	Oy oranı		1,7					
	Kazandığı MV sayısı							
Değişen Türkiye Partisi (DEPAR)	Alınan oy sayısı			227				
	Oy oranı			0				
	Kazandığı MV sayısı							
Demokrat Parti (DP)	Alınan oy sayısı	7.600		669				
	Oy oranı	4,3		0,4				
	Kazandığı MV sayısı							
Demokratik Sol Parti (DSP)	Alınan oy sayısı		1.527	16.659	11.764	7.933		
	Oy oranı		1	9,9	8,2	6,5		
	Kazandığı MV sayısı							
Demokrat Türkiye Partisi (DTP)	Alınan oy sayısı			657				
	Oy oranı			0,4				
	Kazandığı MV sayısı							
Doğru Yol Partisi (DYP)	Alınan oy sayısı		15.195	24.487	26.679	33.990		
	Oy oranı		9,8	14,6	18,5	27,8		
	Kazandığı MV sayısı			1	1	2		
Emek Partisi (EMEP)	Alınan oy sayısı	339		285				
	Oy oranı	0,2		0,2				
	Kazandığı MV sayısı							
Fazilet Partisi (FP)	Alınan oy sayısı			28.267				
	Oy oranı			16,8				
	Kazandığı MV sayısı			1				
Genç Parti (GENÇ PARTİ)	Alınan oy sayısı	989	6.364					
	Oy oranı	0,6	4,1					
	Kazandığı MV sayısı							
Halkın Demokrasi Partisi (HADEP)	Alınan oy sayısı			1.807	1.851			
	Oy oranı			1,1	1,3			
	Kazandığı MV sayısı							
Hak ve Eşitlik Partisi (HEPAR)	Alınan oy sayısı							
	Oy oranı							
	Kazandığı MV sayısı							
Halkın Sesi Partisi (HAS PARTİ)	Alınan oy sayısı							
	Oy oranı							
	Kazandığı MV sayısı							

Kaynak: ysk.gov.tr(http://www.ysk.gov.tr/tr/1983-2007-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3008)

Tablo 2.17. Aksaray İli Seçim Çevresi

27. Dönem Milletvekili Genel Seçimi
24 Haziran 2018

AKSARAY İLİ SEÇİM ÇEVRESİ

KAYITLI SEÇMEN SAYISI		267.068
OY KULLANAN SEÇMEN SAYISI		232.175
SEÇİME KATILMA ORANI (%)		%86,93
GEÇERLI OY SAYISI		226.978
YURT DIŞI GEÇERLİ OYLARDAKİ PAYI		7.030
TOPLAM GEÇERLI OY SAYISI (YANSIMIŞ HALI)		234.008
ÇEVRENİN MİLLETVEKİLİ SAYISI		4

TOPLAM GEÇERLİ OYLARIN SİYASİ PARTİLERE VE BAĞIMSIZ ADAYLARA DAĞILIMI

SİYASİ PARTİ ADI	ÇEVRE OYU	YURT DIŞI OYU	TOPLAM
ADALET VE KALKINMA PARTİSİ	127.750	3.636	131.386
MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ	47.501	563	48.064
HÜR DAVA PARTİSİ	639	9	648
VATAN PARTİSİ	441	19	460
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ	2.461	1.217	3.678
CUMHURİYET HALK PARTİSİ	21.912	1.248	23.160
SAADET PARTİSİ	1.899	53	1.952
İYİ PARTİ	24.375	285	24.660
BAĞIMSIZLAR	0	0	0

SİYASİ PARTİ / BAĞIMSIZ ADAYLARIN KAZANDIKLARI MİLLETVEKİLİ SAYILARI

SİYASİ PARTİ ADI	KAZANDIĞI MİLLETVEKİLİ SAYISI
ADALET VE KALKINMA PARTİSİ	2
MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ	1
İYİ PARTİ	1

Kaynak:ysk.gov.tr(http://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/KesinSecimSonuclari/Aksaray.pdf)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örneklemi, araştırmadaki veri toplama aracı ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler ve ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Genel Tarama çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup üzerinde yapılacak taramadır. (Karasar,2016,111)

Araştırma genel tarama modeline göre modellersek, katılımcıların sahip olduğu özelliklerinde herhangi bir değişiklik yapmadan veriler toplanarak katılımcıların mevcut durum hakkındaki görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışma kapsamında kişilerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler belirlendiğinden araştırma genel tarama modeline dayandırılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

2018 yılında Aksaray ilinde yaşayan bireyler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Evreni temsil edecek örnekleme yolu için seçkisiz örnekleme tekniği tercih edilmiştir. Seçkisiz örneklemede evreni oluşturan her elemanın örneğe girme şansı eşittir.(Arıkan,2004: 140) Dolayısıyla tüm elemanların seçilme olasılığı aynı olup birbirini etkilememektedir. Bu yöntemin kullanılabilmesi için ele alınan problemlerle ilgili bilgilerin evrene göre benzeşik (homojen) olması gerekir. (İslamoğlu, 2016: 163).

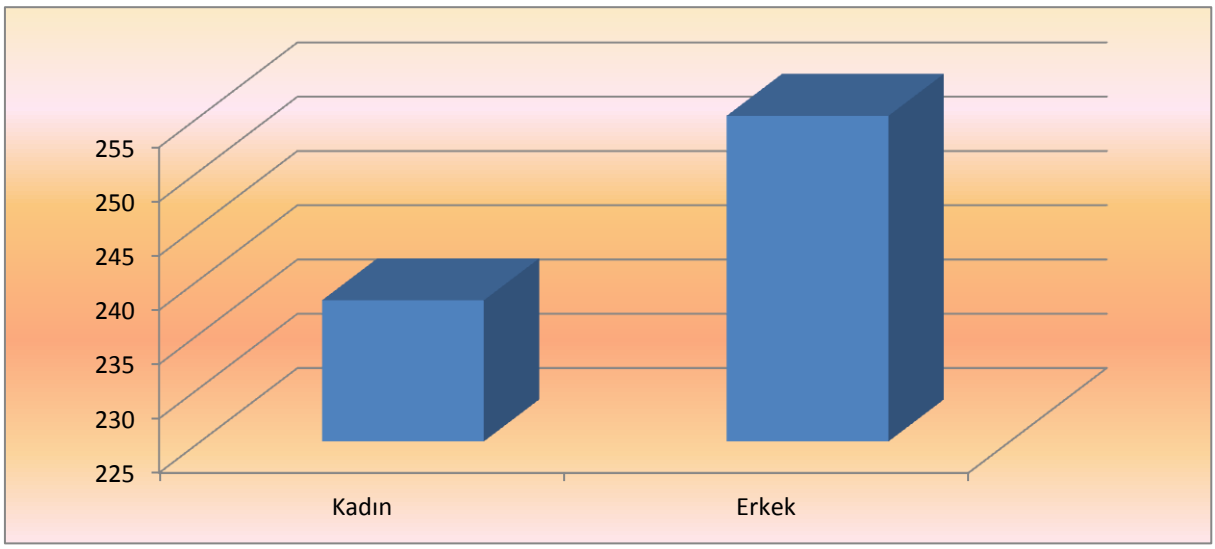
Araştırmanın örneklemi 503 kişiden oluşmakta olup anket formu verilen her bir bireyden eksiksiz olarak formlar geri toplanmıştır. Bilgisayar ortamına aktarılan verilerde geçersiz

sayılan anket formuyla karşılaşılmamıştır. Araştırmada elde edilen betimsel istatistikler ve tablolar aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Cinsiyet Dağılımlarına İlişkin Frekans Tablosu

Cinsiyet				
	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
Kadın	238	47,3	48,3	48,3
Erkek	255	50,7	51,7	100,0
Toplam	**493**	**98,0**	**100,0**	
Kayıp	10	2,0		
Toplam	**503**	**100,0**		

Tablo 1'de katılımcıların cinsiyet dağılımlarını gösteren frekans analizi değerleri verilmiştir. Bu verilere göre araştırmaya katılan bireylerin %47,3'ünün kadın, %50,7'sinin erkek olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların %2'si ise bu soruya yanıt vermemiştir. Bu tabloya göre erkek katılımcıların daha fazla olduğu görülmüştür. Şekil 1'de cinsiyet dağılımlarına ilişkin grafik verilmiştir.

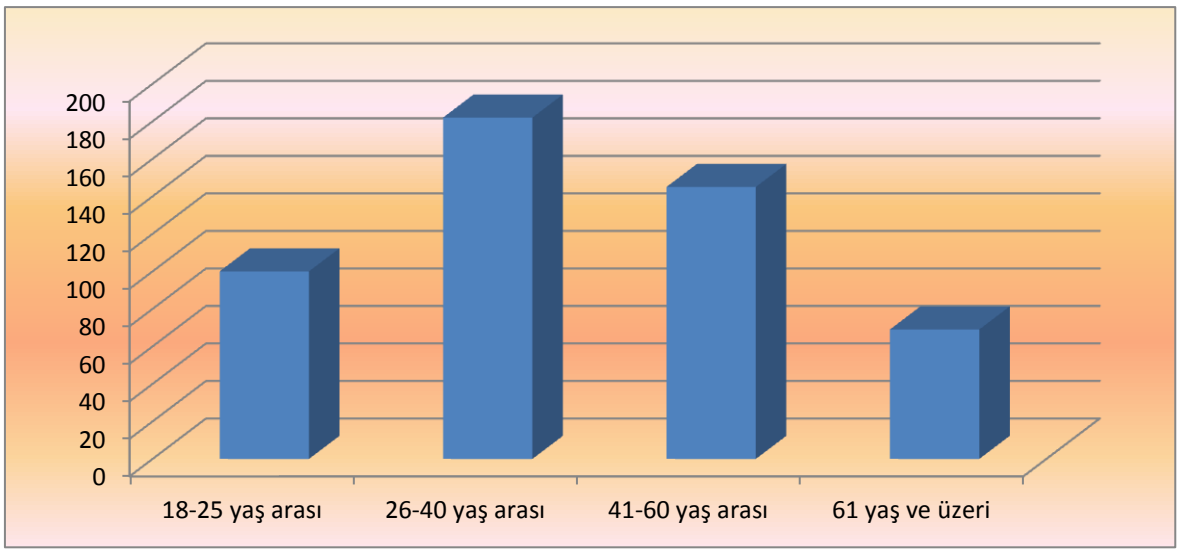

Şekil 3.1. Cinsiyet Dağılımları

Tablo 3.2. Yaş Dağılımlarına İlişkin Frekans Tablosu

Yaş				
	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
18-25 yaş arası	100	19,9	20,2	20,2
26-40 yaş arası	182	36,2	36,7	56,9
41-60 yaş arası	145	28,8	29,2	86,1
61 yaş ve üzeri	69	13,7	13,9	100,0
Toplam	**496**	**98,6**	**100,0**	
Kayıp	7	1,4		
Toplam	**503**	**100,0**		

Tablo 2'de katılımcıların yaş dağılımlarını gösteren frekans analizi sonuçları verilmiştir. Bu verilere göre çalışmaya katılan bireylerin %36,2'sinin 26-40 yaş arasında, %28,8'inin 41-60 yaş arasında, %19,9'unun 18-25 yaş arasında, %13,7'sinin 61 yaş ve üzerinde olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların %1,4'ü ise bu soruya yanıt vermemiştir. Genel olarak yaş dağılımlarına ilişkin frekans analizi sonuçları incelendiğinde katılımcıların %65 gibi büyük kısmı 26-60 yaş arasındadır. Şekil 2'de yaş dağılımlarına ilişkin grafik verilmiştir.

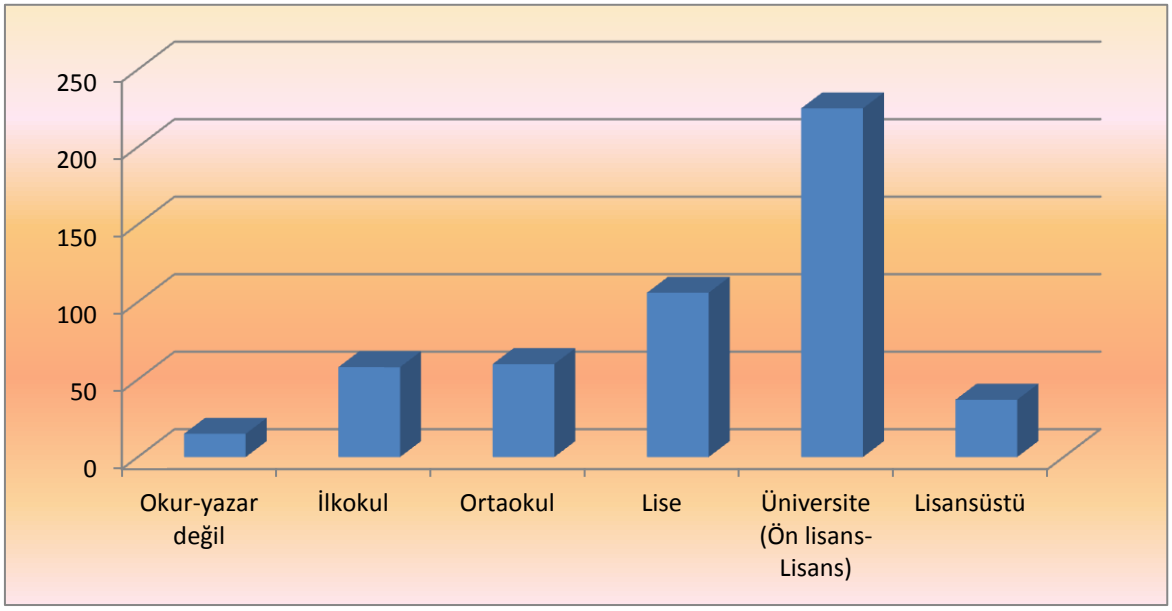

Şekil 3.2. Yaş Dağılımları

Tablo 3.3. Eğitim Durumu Dağılımlarına İlişkin Frekans Tablosu

Eğitim				
	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
Okur-yazar değil	15	3,0	3,0	3,0
İlkokul	58	11,5	11,6	14,6
Ortaokul	60	11,9	12,0	26,5
Lise	106	21,1	21,2	47,7
Üniversite (Ön lisans-Lisans)	225	44,7	44,9	92,6
Lisansüstü	37	7,4	7,4	100,0
Toplam	**501**	**99,6**	**100,0**	
Kayıp	2	0,4		
Toplam	**503**	**100,0**		

Tablo 3'de verilen katılımcıların eğitim durumlarını gösteren frekans analizi sonucuna göre araştırmaya katılan bireylerin %44,7'sinin üniversite, %21,1'inin lise, %11,9'unun ortaokul, %11,5'inin ilkokul, %7,4'ünün lisansüstü eğitime sahip olduğu ve %3,0'ının da okur-yazar olmadığı gözlenmiştir. Katılımcıların %0,4'ü ise bu soruyu yanıtlamamıştır. Genel olarak eğitim durumu dağılımlarına ilişkin frekans analizi sonuçları incelendiğinde katılımcıların çoğunluğu lise ve üzerinde eğitim durumuna sahip oldukları görülmüştür. Şekil 3'de eğitim durumu dağılımlarına ilişkin grafik verilmiştir.

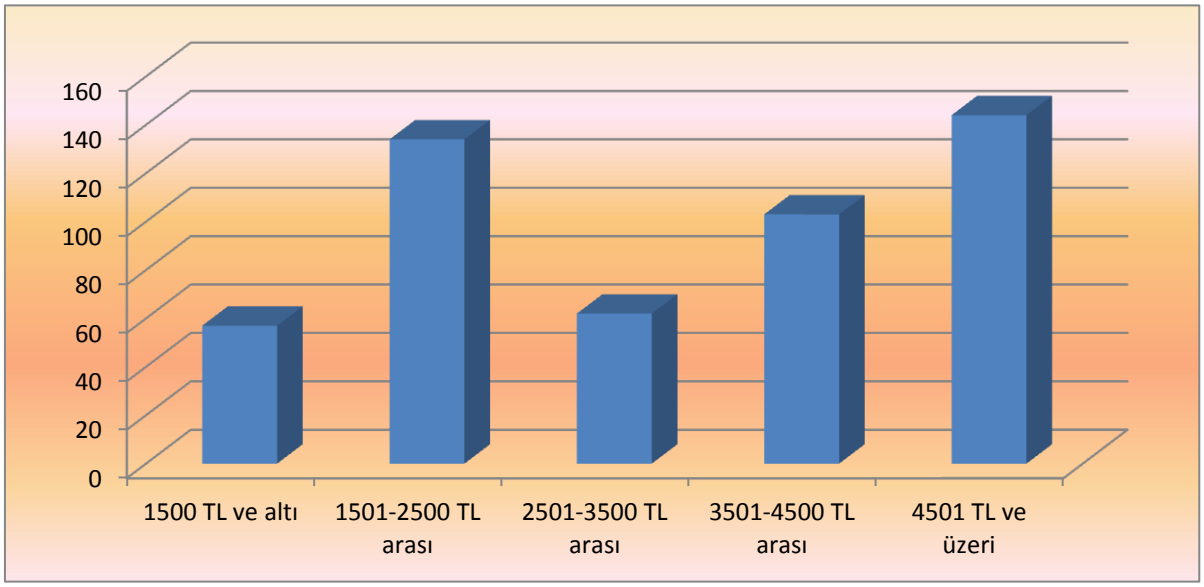

Şekil 3.3. Eğitim Durumu Dağılımları

Tablo 3.4. Gelir Düzeyi Dağılımlarına İlişkin Frekans Tablosu

Gelir				
	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
1500 TL ve altı	57	11,3	11,4	11,4
1501-2500 TL arası	134	26,6	26,8	38,2
2501-3500 TL arası	62	12,3	12,4	50,6
3501-4500 TL arası	103	20,5	20,6	71,2
4501 TL ve üzeri	144	28,6	28,8	100,0
Toplam	**500**	**99,4**	**100,0**	
Kayıp	3	0,6		
Toplam	**503**	**100,0**		

Katılımcıların gelir düzeyi dağılımlarını gösteren frekans analizi sonuçlarını incelediğimizde bireylerin %28,6'sının 4501 TL ve üzerinde, %26,6'sının 1501-2500 TL arasında, %20,5'inin 3501-4500 TL arasında, %11,3'ünün 1500 TL ve altında gelire sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların %0,6'sı ise bu soruyu yanıtlamamıştır. Aylık gelir düzeyi dağılımları tablosunu incelendiğinde 1500 TL üzerinde aylık gelire sahip katılımcı yoğunluğu olduğu görülmüştür. Tabloya göre %61.4'sının gelir düzeyi 2500 TL ve üzeri olduğu görülmekte dolayısıyla Aksaray'daki bireylerin yarısından fazlasının gelir düzeyi asgari ücretin üzerindedir. Şekil 4'de aylık gelir düzeyi dağılımlarına ilişkin grafik verilmiştir.

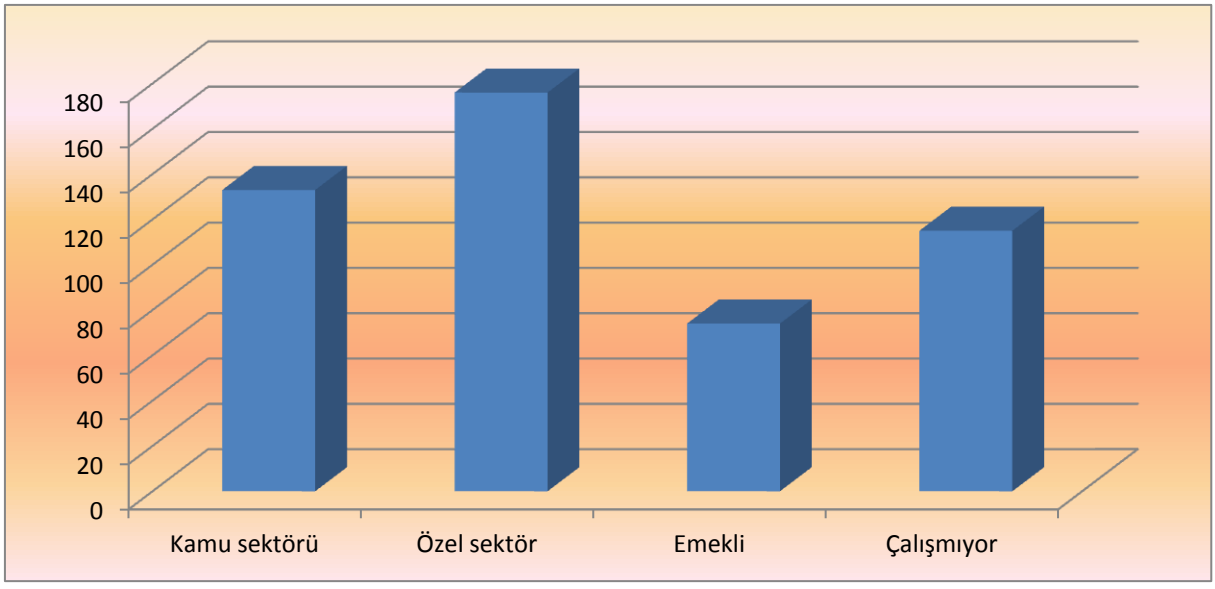

Şekil 3.4. Aylık Gelir Dağılımları

Tablo 3.5. Meslek Dağılımlarına İlişkin Frekans Tablosu

Meslek				
	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
Kamu sektörü	133	26,4	26,7	26,7
Özel sektör	176	35,0	35,3	62,0
Emekli	74	14,7	14,9	76,9
Çalışmıyor	115	22,9	23,1	100,0
Toplam	**498**	**99,0**	**100,0**	
Kayıp	5	1,0		
Toplam	**503**	**100,0**		

Tablo 5'de katılımcıların meslek dağılımlarını gösteren frekans analizi sonuçları verilmiştir. Bu verilere göre araştırmaya katılan bireylerin %35,0'ının özel sektörde, %26,4'ünün kamu sektöründe çalıştığı, %14,7'sinin emekli, %22,9'unun da çalışmadığı gözlenmiştir. Katılımcıların %1,0'ı bu soruyu yanıtlamamıştır. Genel olarak meslek dağılımlarına ilişkin frekans analizi sonuçları incelendiğinde özel sektör çalışanlarının çoğunlukta olduğu görülmüştür. Şekil 5'de meslek dağılımlarına ilişkin grafik verilmiştir.

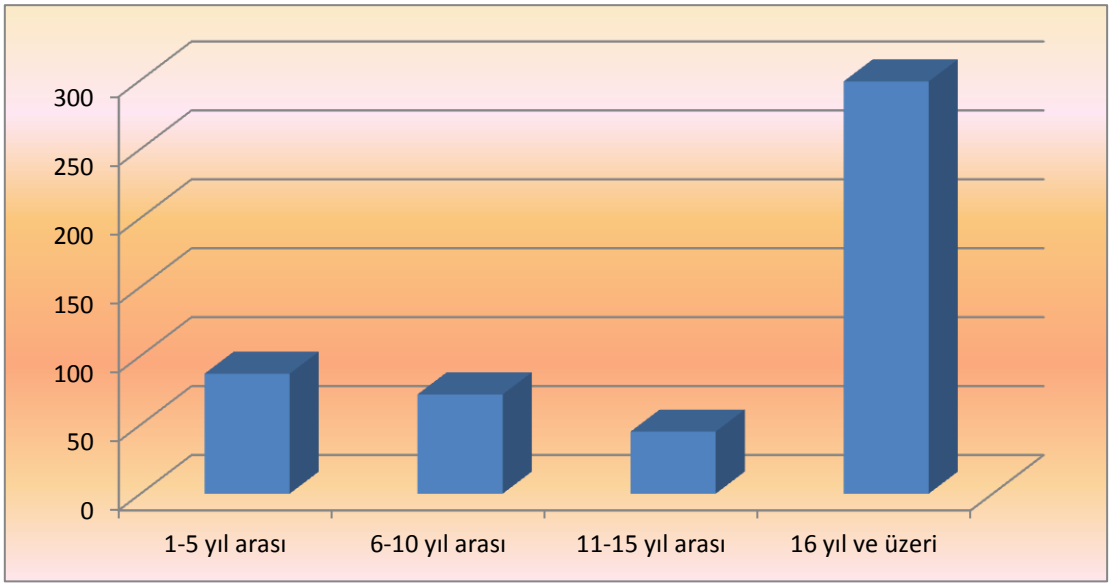

Şekil 3.5. Meslek Dağılımları

Tablo 3.6. Aksaray'da Yaşama Yılına İlişkin Frekans Tablosu

Aksaray'da Yaşama Yılı			
	Frekans	**Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
1-5 yıl arası	87	17,3	17,3
6-10 yıl arası	72	14,3	31,6
11-15 yıl arası	45	8,9	40,6
15 yıl ve üzeri	299	59,4	100,0
Toplam	**503**	**100,0**	

Tablo 6'da katılımcıların Aksaray'da yaşama yıllarını gösteren frekans analizi sonuçları verilmiştir. Bu verilere göre araştırmaya katılan bireylerin %59,4'ünün 16 yıl ve üzerinde, %17,3'ünün 1-5 yıl arasında, %14,3'ünün 6-10 yıl arasında, %8,9'unun 11-15 yıl arasında Aksaray'da yaşadığı gözlenmiştir. Aksaray'da yaşama yılına ilişkin frekans analizi sonuçları genel olarak incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun 15 yıl ve üzerinde Aksaray'da yaşadığı görülmüştür. Şekil 6'da Aksaray'da yasama yılına ilişkin grafik verilmiştir.

Şekil 3.6. Aksaray'da Yaşama Yılı Dağılımları

3.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama yöntemi olarak üç bölümden oluşan anket formlarından yararlanılmıştır. Birinci bölümde araştırmaya katılan bireylerin kişisel bilgilerine yer verilmiştir. Kişisel bilgiler ile hem katılımcıların genel özellikleri belirlenmeye çalışılmış hem de araştırma kapsamında test edilecek hipotezlere göre sınıflandırılmaları amaçlanmıştır. İkinci bölümde katılımcıların siyasi tercihlerine ilişkin sorular yer almaktadır. Araştırmanın

uygulama aşaması öncesinde madde havuzu alan uzmanlarına gösterilmiş ve ikinci bölümde 20 sorudan oluşan taslak alan uzmanlarının incelemeleri sonucunda 8 madde çıkarılarak 12 maddelik bir form oluşturulmuştur. Oluşturulan sorular ile katılımcıların siyasetle ilgi düzeyleri, hangi partiye oy verdikleri, hangi siyasi eğilime yakın oldukları, seçimlerde oy kullanma durumları, oy verdikleri partiye oy verme sebepleri gibi siyasi eğilimlerinin saptanması amaçlanmıştır.

Üçüncü bölümde katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin yer aldığı ölçek bulunmaktadır. 5'li likert tipli soruların yer aldığı ölçek "***Çok Etkili***" ile "***Çok Etkisiz***" arasında yer alan seçeneklerden oluşmaktadır. Araştırmanın uygulama aşaması öncesinde madde havuzu alan uzmanlarına gösterilmiş 25 sorudan oluşan taslak form 6 madde çıkarılarak 19 maddelik bir form oluşturulmuştur. Bu ölçek ile araştırmaya katılan bireylerin siyasi tercihlerinin hangi faktörlerden etkilendiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçek Hayri Çetinkuş'un 2010 yılında yapmış olduğu "*Niğde'nin Sosyolojik Yapısının Seçmenlerin Siyasal Tercihleri Üzerine Etkisi"* (Çetinkuş, 2010: 251-255) ve Bekir Gündoğmuş'un "*Siyasal Tercihler Şırnak ili örneği"* adlı çalışmalarından yararlanılmıştır (Gündoğmuş, 2014: 249-253). Siyasi tercihleri etkileyen faktörler ölçeğinin madde toplam korelasyonları 0,333-615 arasında değişmektedir (Ek-2). Silindiği zaman ölçek güvenilirliğini önemli ölçüde artıran madde tespit edilmemiştir. 19 maddeden oluşan ölçeğin güvenilirliği 0,883 olarak hesaplanmış olup ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu saptanmıştır.

3.4. Verilerin Çözümlenmesi

Anket yoluyla toplanıp bilgisayar ortamına atılan veriler aktarılırken ve istatistiksel hesaplamalar yapılırken SPSS 20.0 (Statistical Package for The Social Science) programı kullanılmıştır. Her bir anket formuna anket numarası verilerek veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. SPSS ortamında anket formunda yer alan her bir maddeye ilişkin gerekli kodlamalar yapılmış, frekans dağılımları incelenmiştir. Excel'de grafiksel gösterimler çizdirilmiştir.

Cronbach's Alpha katsayısı ile araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlikleri belirlenmiştir. Güvenilir olduğu belirlenen ölçek ortalamalarının hipotezler bölümünde belirlenen parametreler göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesinde Bağımsız Örneklem T Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizlerinden (ANOVA) faydalanılmıştır. ANOVA testinde ortalamalar arası farkın anlamlı bulunması durumunda farklılığa neden

olan değişken grubunu belirlemek için Post-Hoc testlerinden TUKEY uygulanmıştır. Araştırma boyunca önem düzeyleri 0,05 olarak alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörler ölçeğindeki her bir maddenin betimsel istatistikleri ve frekans dağılımları incelenerek çalışanların ilgili ifadeye ait verdikleri önem düzeyleri belirlenmiştir. Üçüncü aşamada ise kişisel özelliklere göre siyasi tercihlerin farklılaşmasına ilişkin hipotez testleri uygulanmıştır.

Tablo 4.1. Siyasetle İlgilenme Düzeyine İlişkin Frekans Tablosu

Siyasetle İlgilenme Düzeyi				
	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
Sadece takip ederim	190	37,8	37,9	37,9
Hiç ilgilenmem	78	15,5	15,6	53,5
Sadece oy kullanırım	148	29,4	29,5	83,0
Aktif olarak ilgilenirim	85	16,9	17,0	100,0
Toplam	**501**	**99,6**	**100,0**	
Kayıp	2	0,4		
Toplam	**503**	**100,0**		

Tablo 1'de katılımcıların siyasetle ilgilenme durumlarını gösteren frekans analizi sonuçları verilmiştir. Bu verilere göre araştırmaya katılan bireylerin %37,8'inin sadece takip ettiği, %29,4'ünün sadece oy kullandığı, %16,9'unun aktif olarak ilgilendiği, %15,5'inin hiç ilgilenmediği gözlenmiştir. Katılımcıların %0,4'ü ise bu soruyu yanıtlamamıştır. Siyasetle ilgilenme düzeylerine ilişkin frekans analizi sonuçları genel olarak incelendiğinde siyaseti sadece takip edenlerin sayısının daha yüksek (%37.8) olduğu görülmüştür. En az tercih edilen seçenek ise yüzde %15.5 ile hiç ilgilenmem seçeneği olmuştur.

Tablo 4.2. Siyasal Tercihinde En Etkili Faktöre İlişkin Frekans Tablosu

Siyaset Tercihinde En Etkili Faktör				
	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
Kendi deneyimlerim	199	39,6	40,0	40,0
Ailem (Anne, baba, eş, vb.)	84	16,7	16,9	56,8
Akrabalarım	21	4,2	4,2	61,0
Sosyal çevre (iş, okul vs.)	80	15,9	16,1	77,1
TV, gazete, radyo, sosyal Medya	95	18,9	19,1	96,2
Diğer	19	3,8	3,8	100,0
Toplam	**498**	**99,0**	**100,0**	
Kayıp	5	1,0		
Toplam	**503**	**100,0**		

Tablo 2'de katılımcıların siyaset tercihlerinde en önemli faktörü gösteren frekans analizi sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan bireylerin %39,6'sının kendi deneyimlerinden, %18,9'unun TV, gazete ve sosyal medyadan, %16,7'sinin ailesinden, %15,9'unun sosyal çevresinden etkilenerek siyasi tercih yaptığı gözlenmiştir. Katılımcıların %1,0'ı bu soruyu yanıtlamamıştır. Siyaset tercihlerinde en önemli faktöre ilişkin frekans analizi sonuçları genel olarak incelendiğinde kendi deneyimleriyle tercih yapanların sayısının (% 39.6) fazla olduğu görülmüştür. %3.8 yüzdeye sahip diğer seçeneği ise katılımcıların en az işaretlediği seçenek olmuştur.

Tablo 4.3. Oy Vermede En Büyük Etkene İlişkin Frekans Tablosu

Oy Vermede En Büyük Etken				
	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
Ülkenin ve bulunduğumuz bölgenin daha iyi yönetilmesine katkı sağlamak için	288	57,3	57,4	57,4
Benim için bir önemi yok, çevremdeki kişilerin isteğini geri çevirmemek için	27	5,4	5,4	62,7
İdeolojime hizmet etmek için	42	8,3	8,4	71,1
Vatandaşlık görevimi yerine getirmek için	123	24,5	24,5	95,6
Oy kullanmamaktan kaynaklı yasal sorumluluktan kurtulmak için	10	2,0	2,0	97,6
Diğer	12	2,4	2,4	100,0
Toplam	**502**	**99,8**	**100,0**	
Kayıp	1	0,2		
Toplam	**503**	**100,0**		

Tablo 3'de katılımcıların oy vermelerindeki en büyük etkeni gösteren frekans analizi sonuçları verilmiştir. Bu verilere göre araştırmaya katılan bireylerin %57,4'ünün ülkenin

ve bölgesinin daha iyi yönetilmesine katkı sağlamak için, %24,5'inin vatandaşlık görevini yerine getirmek için, %8,3'ünün ideolojisine hizmet vermek için, %2,0'ının oy kullanmaktan kaynaklı yasal sorumluluktan kurtulmak için, %2,4'ünün diğer sebeplerden dolayı oy kullandığı gözlenmiştir. Katılımcıların %0,2'si ise bu soruyu yanıtlamamıştır. Oy vermede en büyük etkene ilişkin frekans analizi sonuçları genel olarak incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun (%57.3) ülkesinin ve bölgesinin daha iyi yönetilmesi için oy kullandığı görülmüştür. %2 kadar az bir kesimin ise oy kullanmamaktan kaynaklı yasal sorumluluktan kurtulmak için seçeneğini işaretlemiştir.

Tablo 4.4. Siyasal Açıdan Kişinin Kendini Tanımlamasına İlişkin Frekans Tablosu

Siyasal Açıdan Kişinin Kendini Tanımlaması				
	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
Demokrat	71	14,1	14,2	14,2
Milliyetçi	157	31,2	31,5	45,7
Laik	71	14,1	14,2	59,9
Muhafazakâr	95	18,9	19,0	79,0
Dindar	66	13,1	13,2	92,2
Diğer	39	7,8	7,8	100,0
Toplam	**499**	**99,2**	**100,0**	
Kayıp	4	0,8		
Toplam	**503**	**100,0**		

Tablo 4'de katılımcıların siyasal açıdan kendilerinin tanımlamalarını gösteren frekans analizi sonuçları verilmiştir. Bu verilere göre araştırmaya katılan bireylerin %31,2'sinin kendisini milliyetçi, %18,9'unun muhafazakâr, %14,1'inin laik, %13,1'inin dindar, %14,1'inin demokrat olarak tanımladığı gözlenmiştir. Katılımcıların %0,8'i ise bu soruyu yanıtlamamıştır. Genel olarak siyasal açıdan kişinin kendini tanımlamasına ilişkin frekans analizi sonuçları incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun milliyetçi ve muhafazakâr olduğu görülmüştür.

Tablo 4.5. Tercihi Etkileyen Yerel Medyaya İlişkin Frekans Tablosu

Tercihi Etkileyen Yerel Medya				
	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
Yerel televizyonlar	155	30,8	31,2	31,2
Duvar afis ve resimleri	35	7,0	7,0	38,2
Yerel gazeteleri	24	4,8	4,8	43,1
Yerel radyolar	4	,8	,8	43,9
Yerel içerikli sosyal medya	99	19,7	19,9	63,8
Basılı İlanlar	15	3,0	3,0	66,8
Yerel medyayı takip etmem	165	32,8	33,2	100,0
Toplam	**497**	**98,8**	**100,0**	
Kayıp	6	1,2		
Toplam	**503**	**100,0**		

Tablo 5'de katılımcıların siyasi tercihini etkileyen yerel medyaya ilişkin frekans analizi sonuçları verilmiştir. Bu verilere göre araştırmaya katılan bireylerin %32,8'inin yerel medyayı takip etmediği, %30,8'inin yerel televizyonlardan, %19,7'sinin yerel içerikli sosyal medyadan, %7,0'ının duvar afiş ve resimlerinden, %4,8'inin yerel gazetelerden, %3,0'ının basılı ilanlardan etkilendiği gözlenmiştir. Katılımcıların %1,2'si ise bu soruyu yanıtlamamıştır. Araştırmaya katılan bireylerin siyasi tercihlerini etkileyen yerel medyaya ilişkin frekans analizi sonuçları genel olarak incelendiğinde yerel medya takip eden bireylerin büyük çoğunluğunun yerel televizyondan takip ettikleri görülmüştür.

Tablo 4.6. 2018 Genel Seçimlerinde Oy Kullanma Durumuna İlişkin Frekans Tablosu

2018 Genel Seçimlerinde Oy Kullanma			
	Frekans	**Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
Evet, kullandım	474	94,2	94,2
Hayır, kullanmadım	29	5,8	100,0
Toplam	**503**	**100,0**	

Tablo 6'da katılımcıların 2018 genel seçimlerinde oy kullanma durumlarına ilişkin frekans analizi sonuçları verilmiştir. Bu verilere göre araştırmaya katılan bireylerin %94,2'sinin oy kullandığı gözlenmiştir. Genel olarak araştırmaya katılan bireylerin 2018 genel seçimlerinde oy kullanma durumlarına ilişkin dağılımlar incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun oy kullandığı görülmüştür.

Tablo 4.7. 2018 Genel Seçimlerinde Oy Kullanmama Nedenlerine İlişkin Frekans Tablosu

2018 Genel Seçimlerinde Oy Kullanmama Nedenleri			
	Frekans	**Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
Seçmen kâğıdı ve kayıtla ilgili resmi sorun olduğu için	1	3,4	3,4
Hiçbir partiye güvenemediğim için	3	10,3	13,8
Parti adaylarını beğenmediğim için	1	3,4	17,2
Türkiye'den uzak olduğum için	2	6,9	24,1
Mazeret (Diğer: askerlik, sağlık vb.)	22	75,9	100,0
Toplam	**29**	**100,0**	

Tablo 7'de 2018 genel seçimlerinde oy kullanmayan katılımcıların oy kullanmama nedenlerini gösteren frekans analizi sonuçları verilmiştir. Bu verilere göre oy kullanmayan katılımcıların %10,3'ünün hiçbir partiye güvenmediği için, %75,9'unun mazeretleri nedeniyle, %3,4'ünün resimler sorunu olduğu için, %3,4'ünün parti adaylarını beğenmediği için oy kullanmadığı gözlenmiştir. Genel olarak 2018 genel seçimlerinde oy kullanmayan katılımcıların oy kullanmama nedenlerine ilişkin dağılımlar incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun mazeretleri nedeniyle oy kullanmadığı görülmüştür.

Tablo 4.8. 2018 Genel Seçimlerinde Oy Kullanan Katılımcıların Hangi Partiye Oy Verdiklerine İlişkin Frekans Tablosu

2018 Genel Seçimlerinde Oy Kullanılan Parti			
	Frekans	**Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
AK Parti	221	46,6	46,6
CHP	95	20,0	66,7
HDP	5	1,1	67,7
İYİ Parti	65	13,7	81,4
MHP	61	12,9	94,3
Saadet Partisi	10	2,1	96,4
Vatan Partisi	2	,4	96,8
Cevapsız	15	3,2	100,0
Toplam	**474**	**100,0**	

Tablo 8'de 2018 genel seçimlerinde oy kullanan katılımcıların oy verdikleri partilere ilişkin frekans analizi sonuçları verilmiştir. Bu verilere göre oy kullanan katılımcıların %46,6'sının AK Parti, %20,0'ının CHP, %13,7'sinin İYİ Parti, %12,9'unun MHP, %2,1'inin Saadet Partisine oy verdiği gözlenmiştir. Oy kullanan katılımcıların %3,2'si bu soruya yanıt vermemiştir. Oy kullanan katılımcıların oy verdikleri partilere ilişkin frekans

analizi sonuçları genel olarak incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun AK Parti'ye oy verdikleri görülmüştür.

Tablo 4.9. 2018 Genel Seçimlerinde Oy Kullanan Katılımcıların Partiye Oy Verme Nedenlerine İlişkin Frekans Tablosu

Neden oyunuzu bu partiden yana kullandınız			
	Frekans	**Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
	193	40,7	40,7
Başarılarından dolayı	60	12,7	53,4
Denenmemiş olduğu için	31	6,5	59,9
Alternatif olmadığı için	29	6,1	66,0
Güvendiğim için	43	9,1	75,1
İstikrarın devamı için	27	5,7	80,8
Cumhurbaşkanlığı sürecinden dolayı	18	3,8	84,6
Kendime yakın bulduğum için/ dünya görüşüme uygun olduğu için	12	2,5	87,1
Liderinden dolayı	24	5,1	92,2
Diğer	35	7,4	99,6
Cevapsız	2	0,4	100,0
Toplam	**474**	**100,0**	

Tablo 9'da 2018 genel seçimlerinde oy kullanan katılımcıların partilerine oy verme nedenlerini gösteren frekans analizi sonuçları verilmiştir. Buna göre 2018 genel seçimlerinde oy kullanan katılımcıların %40,7'sinin başarılarından dolayı, %12,7'sinin denenmemiş olduğu için, %9,1'inin güvendiği için, %6,1'inin alternatif olmadığı için, %5,7'sinin istikrarın devamı için, %5,1'inin liderlerinden dolayı, %7,4'ünün diğer sebeplerden dolayı partilerine oy verdiği gözlenmiştir. Katılımcıların %0,4'ü ise bu soruyu yanıtlamamıştır. Araştırmaya katılan bireylerin 2018 genel seçimlerinde partilerine oy verme nedenlerine ilişkin frekans analizi sonuçları genel olarak incelendiğinde büyük çoğunluğun başarılarından dolayı oy verdikleri görülmüştür.

Tablo 4.10. 2018 Genel Seçimlerinde Oy Kullanan Katılımcıların Bugün seçim olsa yine aynı partiye oy vermelerine İlişkin Frekans Tablosu

Bugün seçim olsa yine aynı partiye oy verir misiniz?			
	Frekans	**Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
Evet	339	71,5	71,5
Kararsızım	96	20,3	91,8
Hayır	37	7,8	99,6
Cevapsız	2	,4	100,0
Toplam	**474**	**100,0**	

Tablo 10'da 2018 genel seçimlerinde oy kullanan katılımcıların yine aynı partiye oy verme durumlarını gösteren frekans analizi sonuçları verilmiştir. Buna göre 2018 genel

seçimlerinde oy kullanan katılımcıların %71,5'inin yine aynı partiye oy vereceği, %20,3'ünün kararsız olduğu, %7,8'inin aynı partiye oy vermeyeceği gözlenmiştir. Katılımcıların %0,4'ü ise bu soruyu yanıtlamamıştır. 2018 genel seçimlerinde oy kullanan katılımcıların yine aynı partiye oy verme durumlarına ilişkin dağılımlar genel olarak incelendiğinde büyük çoğunluğun tekrar aynı partiye oy verme düşüncesinde olduğu görülmüştür.

Tablo 4.11. 2018 Genel Seçimlerinde Oy Kullanan Katılımcıların Oy Verdikleri Partinin Değerlerine Uygunluk Durumlarına İlişkin Frekans Tablosu

Oy verdiğiniz parti değerlerinize tam olarak uyuyor mu?			
	Frekans	**Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
Evet	250	52,7	52,7
Kararsızım	45	9,5	62,2
Hayır	47	9,9	72,2
Kısmen	126	26,6	98,7
Cevapsız	6	1,3	100,0
Toplam	**474**	**100,0**	

Tablo 11'de 2018 genel seçimlerinde oy kullanan katılımcıların oy verdikleri partinin değerlerine oyma durumlarını gösteren frekans analizi sonuçları verilmiştir. Buna göre 2018 genel seçimlerinde oy kullanan katılımcıların %52,7'sinin değerlerine uyduğu, %26,6'sının değerlerine kısmen uyduğu, %9,5'inin kararsız olduğu, %9,9'unun değerlerine uymadığı gözlenmiştir. Katılımcıların %1,3'ü ise bu soruyu yanıtlamamıştır. 2018 genel seçimlerinde oy kullanan katılımcıların oy verdikleri partinin değerlerine oyma durumlarına ilişkin dağılımlar genel olarak incelendiğinde büyük çoğunluğun oy verdiği partinin değerlerine uyduğu görülmüştür.

Tablo 4.12. Seçim Dönemlerinde En Çok Etkilenen Araca İlişkin Frekans Tablosu

Seçim dönemlerinde en çok hangisinden etkilenirsiniz?

	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Kümülatif Yüzde**
Gazete reklamları	27	5,4	5,4	5,4
Televizyon reklamları	77	15,3	15,5	21,0
Parti ya da liderle ilgili haberler	220	43,7	44,4	65,3
Adayların şahsi ziyaretleri	15	3,0	3,0	68,3
Mitingler ve geziler	20	4,0	4,0	72,4
El ilanları	2	,4	,4	72,8
Yakınlarımın görüşleri	15	3,0	3,0	75,8
Sosyal Medya	61	12,1	12,3	88,1
Diğer (söylemler)	59	11,7	11,9	100,0
Toplam	**496**	**98,6**	**100,0**	
Kayıp	7	1,4		
Toplam	**503**	**100,0**		

Tablo 12'de katılımcıların seçim dönemlerinde en çok etkilendikleri araçları gösteren frekans analizi sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan bireylerin %43,7'sinin pati ya da liderle ilgili haberlerden, %15,3'ünün televizyon reklamlarından, %12,1'inin sosyal medyadan, %11,7'sinin diğer söylemlerden, %5,4'ünün gazete reklamlarından, %4,0'ünün mitingler ve gezilerden, %3,0'ünün yakınlarının görüşlerinden etkilendiği gözlenmiştir. Katılımcıların %1,4'ü ise bu soruyu yanıtlamamıştır. Araştırmaya katılan bireylerin seçim dönemlerinde en çok etkilendikleri araçlara ilişkin dağılımlar genel olarak incelendiğinde parti ya da liderle ilgili haberlerden etkilenen katılımcıların çoğunlukta olduğu görülmüştür.

Tablo 4.13. Siyasal Tercihi Etkileyen Faktörler Ölçeğine İlişkin Frekans Dağılımları ve Betimsel İstatistikler

	Olumsuz			Olumlu					
	Çok Etkisiz	Etkisiz	Bir Önemi Yok	Etkili	Çok Etkili	**Toplam**	**Ortalama**	**Standart Sapma**	**Önem Sırası**
Adayın mensubu olduğu partinin genel başkanı	19 (%3,9)	26 (%5,4)	33 (6,8)	184 (%38,2)	**220 (%45,6)**	482 (%100)	4,161	1,035	6
İcraatlar ve projeler	9 (%1,9)	23 (%4,8)	22 (%4,6)	211 (%43,7)	**218 (%45,1)**	483 (%100)	4,254	0,889	5
Adayın dürüstlüğü	17 (%3,5)	12 (%2,5)	17 (%3,5)	166 (%34,7)	**267 (%55,7)**	479 (100)	4,365	0,938	1
Şahsi ya da ailevi menfaatler (İs bulma, atama, tayin vb.)	91 (%19,1)	66 (%13,8)	**134 (%28,1)**	115 (%24,1)	71 (%14,9)	477 (100)	3,018	1,319	17
Adayların ilin/yörenin problemlerini bilmesi	11 (%2,3)	26 (%5,4)	42 (%8,8)	**237 (%49,5)**	163 (%34,0	79 (%100)	4,075	0,920	10
Adayların devlet ve ülke meselelerini bilmesi	15 (%3,1)	10 (%2,1)	22 (%4,6)	194 (%40,7)	**236 (%49,5)**	477 (%100)	4,312	0,901	3
Adayların çalışkan, becerikli ve is bitirici nitelikte olması	15 (%3,1)	18 (%3,7)	22 (%4,6)	171 (%35,5)	**256 (%53,1)**	482 (%100)	4,317	0,952	2
Adayların eğitimli ve kültürlü olması	11 (%2,3)	17 (%3,6)	27 (%5,7)	186 (%39,0)	**236 (%49,5)**	477 (%100)	4,297	0,902	4
Partinin dünya görüşünün benimle aynı olması	11 (%2,3)	14 (%2,9)	61 (%12,7)	**230 (%48,0)**	163 (%64,0)	479 (%100,0)	4,085	0,886	9
Partinin ekonomik görüsü	15 (%3,2)	18 (%3,8)	52 (%10,9)	**237 (%49,9)**	153 (%32,2)	475 (%100,0)	4,042	0,931	11
Partinin sosyal görüşleri	10 (%2,1)	20 (%4,2)	42 (%8,8)	**234 (%49,3)**	169 (%35,6)	475 (%100,0)	4,120	0,888	8
Partinin dış politika tutumları	16 (%3,4)	20 (%4,2)	35 (%7,4)	**212 (%44,6)**	192 (%40,4)	475 (%100,0)	4,145	0,964	7
Partinin etnik gruplara bakış açısı	28 (%6,0)	23 (%4,9)	85 (%18,1)	**203 (%43,2)**	131 (%27,9)	470 (%100,0)	3,821	1,077	12
Aile fertlerimin görüşleri	48 (%10,1)	64 (%13,5)	139 (%29,3)	**155 (%32,6)**	69 (%14,5)	475 (%100,0)	3,280	1,170	14
Gelenek, görenek, örf ve adetler	57 (%12,1)	46 (%9,8)	128 (%27,2)	**160 (%34,0)**	79 (%16,8)	470 (%100,0)	3,336	1,218	13
Belediye başkan adayının, hükümetle aynı partiden olması	69 (%14,5)	64 (%13,5)	137 (%28,8)	**138 (%29,1)**	67 (%14,1)	475 (%100,0)	3,147	1,245	16
Dağıtılan hediye ve promosyon ürünleri	**172 (%36,2)**	57 (%12,0)	146 (%30,7)	62 (%13,1)	38 (%8,0)	475 (%100,0)	2,446	1,309	19
Adayın özel yaşantısı	80 (%16,8)	46 (%9,6)	101 (%21,2)	**166 (%34,8)**	84 (%17,6)	477 (%100)	3,268	1,323	15
Bulunduğum bölgenin genel siyasi görüşü	109 (%22,9)	58 (%12,2)	**140 (%29,4)**	107 (%22,4)	63 (%13,2)	477 (%100)	2,909	1,335	18

Katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörler ölçeğindeki her bir maddenin frekans analizi sonuçları ve betimsel istatistikleri Tablo 4.19'da verilmiştir. Ölçekte yer alan her madde için frekans, ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış olup, "***Çok etkisiz***" ile "***çok etkili***" arasında yer alan 5'li likert tipli seçenekler 1 ile 5 puan arasında kodlanmıştır. Örneğin ölçekte yer alan herhangi bir madde için hesaplanan 3,000 ortalama değeri, katılımcıların o ölçek maddesi için ortalama olarak "***Bir önemi yok***" görüşünü belirttiğini ifade etmektedir. Her bir ölçek maddesi için hesaplanan frekans yüzdeleri ise o maddeye görüş bildiren toplam katılımcı sayısına göre hesaplanmıştır. Buna göre araştırmaya katılan bireylerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler arasında daha olumlu bulduğu ilk 3 madde adayın dürüstlüğü (4,365), adayların çalışkan, becerikli ve iş bitirici nitelikte olması (4,317) ve adayların devlet ve ülke meselelerini bilmesi (4,312) olarak saptanmıştır. Bununla birlikte katılımcıların ölçekte yer alan diğer maddelere oranla daha olumsuz buldukları maddelerin ise dağıtılan hediye ve promosyon ürünleri (2,446), bulunduğum bölgenin genel siyasi görüşü (2,909) ve şahsi ya da ailevi menfaatler (3,018) olduğu belirlenmiştir.

4.1. Hipotez Testleri

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların belirli özelliklerine göre siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin farklılaşmasına ilişkin hipotez testlerine yer verilmiştir. Toplam 503 katılımcıdan 427'si ölçek sorularını eksiksiz yanıtlamıştır. Çalışma boyunca %95 güvenle çalışıldığından katılımcıların ölçek sorularının en az %95'ine yanıt vermesi beklenmektedir. Bunu sağlamayan 76 kişi ölçek değerlendirilmesinin yapıldığı istatistiksel hipotez testlerinde değerlendirilmeye alınmamıştır. Hipotez testlerine başlamadan önce ölçek birçok istatistiksel testin ön şartı olan normal dağılım sınaması yapılmıştır. İstatistiksel hipotez testlerinde parametrik testlerin kullanılabilmesi için verilerin normal dağılması veya normal dağılıma yakın olması gerekmektedir. Bu çalışmada ölçek verilerinin normal dağılıma uygunluk gösterip göstermediği Kolmogrov-Smirnov testi ile sınanmış olup Verilerin normal dağılıp dağılmadığını kontrol etmek için normallik testlerindeki basıklık ve çarpıklık verilerine bakılmış çarpıklık ve basıklık değerleri -2.0 ile +2.0 arasında olduğu için veriler normal dağılıyor kabul edilmiştir. Ayrıca Merkezi limit teoremi, örneklem genişliği (n) arttıkça değişkenlerin ortalamalarının normal dağılıma yakınsadığını varsaymaktadır. Çalışmada örneklem genişliğinin de etkisiyle yaklaşık olarak normal dağılım kabul edilmiştir. Bu nedenle araştırmanın hipotezlerin test edilmesi

aşamasında ***Bağımsız Örneklem T Testi*** ve ***ANOVA*** gibi parametrik testlerden yararlanılmıştır.

Tablo 4.14. Cinsiyete Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin T Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	T Değeri	Sig. Değeri
Kadın	202	3,785	0,605	0, 313	0, 755
Erkek	216	3,766	0,602		

Tablo 14'de katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin cinsiyetlerine göre farklılaşmasını gösteren Bağımsız Örneklem T Testi sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan erkeklere ait ortalama değeri 3,76 olarak hesaplanırken, kadınlara ait ortalama 3,78 olarak elde edilmiştir. Hesaplanan 0,313 t istatistik değeri 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Buradan araştırmaya katılan kadın ve erkek katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörler benzerlik gösterdiğini çıkarabiliriz.

Tablo 4.15. Yaşa Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

Yaş	N	Ortalama	Std. Sapma	F Değeri	Sig. Değeri
18-25 yaş arası	88	3,7303	,67116	1,066	0,364
26-40 yaş arası	149	3,8022	,66705		
41-60 yaş arası	123	3,7249	,52670		
61 yaş ve üzeri	60	3,8719	,45009		

Tablo 15'de Katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin yaşa göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan 18-25 yaş arasındaki katılımcılara ait ortalama 3,73, 26-40 yaş arasındakilere ait ortalama 3,80, 41-60 yaş arasındakilere ait ortalama 3,72, 61 yaş ve üzerindekilere ait ortalama 3,87 olarak elde edilmiştir. Hesaplanan 1,066 F istatistik değeri 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (0,364>0,05). Buradan araştırmaya katılan farklı yaş gruplarındaki katılımcıların siyasi görüşlerini etkileyen faktörler arasında fark olmadığını çıkarabiliriz.

Tablo 4.16. Eğitim Durumuna Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

Eğitim Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F Değeri	Sig. Değeri
Okur-yazar değil	13	3,8381	,72530	1,941	,086
İlkokul	46	3,7986	,52729		
Ortaokul	50	3,9558	,45180		
Lise	92	3,8032	,66441		
Üniversite	193	3,7478	,58677		
Lisansüstü	32	3,5559	,68700		

Tablo 16'da katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin eğitim durumuna göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan okuryazar olmayanlara ait ortalama 3,83, ilkokul mezunlarına ait ortalama 3,79, ortaokul mezunlarına ait ortalama 3,95, lise mezunlarına ait ortalama 3,80, üniversite mezunlarına ait ortalama 3,74, lisansüstü mezunlarına ait ortalama 3,55 olarak elde edilmiştir. Hesaplanan 1,941 F istatistik değeri 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (0,086>0,05). Buradan araştırmaya katılan farklı eğitim durumuna sahip katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin farklılık göstermediğini çıkarabiliriz.

Tablo 4.17. . Gelir Düzeyine Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

Aylık Gelir	N	Ortalama	Std. Sapma	F Değeri	Sig. Değeri
1500 TL ve altı	45	3,674	,60597	2,254	,063
1501-2500 TL arası	109	3,829	,54362		
2501-3500 TL arası	54	3,935	,66067		
3501-4500 TL arası	89	3,793	,65623		
4501 TL ve üzeri	127	3,685	,56653		

Tablo 17'da katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin aylık gelire göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan 1500 TL ve altında geliri olanlara ait ortalama 3,67, 1501-2500 TL arası geliri olanlara ait ortalama 3,82, 2501-3500 TL arasında geliri olanlara ait ortalama 3,93, 3501-4500 TL arasında geliri olanlara ait ortalama 3,79, 4501 TL ve üzerinde geliri olanlara ait ortalama 3,68 olarak elde edilmiştir. Hesaplanan 2,254 F istatistik değeri 0,05 önem düzeyinde

istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (0,063>0,05). Buradan araştırmaya katılan farklı gelire sahip katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin farklılık göstermediğini çıkarabiliriz.

Tablo 4.18. Meslek Grubuna Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

Meslek Grubu	N	Ortalama	SS	F	P
Kamu sektörü	115	3,7533	,55693	,613	,607
Özel sektör	147	3,7766	,67577		
Emekli	63	3,7385	,55611		
Çalışmıyor	99	3,8490	,55418		

Tablo 18'de katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin mesleklerine göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan kamu sektöründe çalışanlara ait ortalama 3,75, özel sektör çalışanlarına ait ortalama 3,77 emeklilere ait ortalama 3,73 çalışmayanlara ait ortalama 3,84 olarak elde edilmiştir. Hesaplanan 0,613 F istatistik değeri 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (0,607>0,05). Buradan araştırmaya katılan farklı mesleklere sahip katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin farklılık göstermediğini çıkarabiliriz.

Tablo 4.19. Aksaray'da Yaşama Yılına Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

Yaşama Yılı	N	Ortalama	SS	F	P
1-5 yıl arası	74	3,6977	,60851	1,388	,246
6-10 yıl arası	59	3,8100	,53763		
11-15 yıl arası	39	3,9339	,65811		
16 yıl ve üzeri	255	3,7715	,60049		

Tablo 19'da katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin Aksaray'da yaşama yılına göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan Aksaray'da 1-5 yıl arasında yaşayanlara ait ortalama 3,69, 6-10 yıl arasında yaşayanlara ait ortalama 3,81, 11-15 yıl arasında yaşayanlara ait ortalama 3,93, 16 yıl ve üzerinde yaşayanlara ait ortalama 3,77 olarak elde edilmiştir. Hesaplanan 1,388 F istatistik değeri 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (0,246>0,05).

Buradan araştırmaya katılan Aksaray'da farklı yaşama sürelerine sahip katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin farklılık göstermediğini çıkarabiliriz.

Tablo 4.20. Siyasetle İlgilenme Düzeyine Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

İlgi Düzeyi	N	Ortalama	SS	F	P
Sadece takip ederim	157	3,7673	,59025	1,117	,342
Hiç ilgilenmem	61	3,6661	,70977		
Sadece oy kullanırım	130	3,7895	,53127		
Aktif olarak ilgilenirim	77	3,8503	,62099		

Tablo 20'de katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin siyasetle ilgi düzeyine göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan siyaseti sadece takip edenlere ait ortalama 3,76, hiç ilgilenmeyenlere ait ortalama 3,66, sadece oy kullananlara ait ortalama 3,78, aktif olarak ilgilenenlere ait ortalama 3,85 olarak elde edilmiştir. Hesaplanan 1,117 F istatistik değeri 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (0,342>0,05). Buradan araştırmaya katılan Aksaray'da farklı siyasi ilgi düzeylerine sahip katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin farklılık göstermediğini çıkarabiliriz.

Tablo 4.21. Siyasi Görüşünü Etkileyen Etkenlere Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

İlgi Düzeyi	N	Ortalama	SS	F	P	
Kendi deneyimlerim	159	3,6792	,64549	2,976	,012	Ailem>kendi deneyim
Ailem	75	3,9116	,54478			
Akrabalarım	19	3,6427	,73571			Tv, gazete vb.>kendi deneyim
Sosyal çevre	73	3,7988	,56074			
TV, gazete, radyo, sosyal medya	82	3,8992	,45118			Ailem>diğer
Diğer	14	3,5489	,83057			Tv, gazete vb.>diğer

Tablo 21'de katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin siyasi görüşünü en çok etkileyen etkenlere göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan bireylerden kendi deneyimlerine göre siyasi tercihler yapanların ortalaması 3,67, ailesinden etkilenenlerin ortalaması 3,91, akrabalarından etkilenenlerin ortalaması 3,64, sosyal çevresinden etkilenenlerin ortalaması 3,79, Tv gazete ve sosyal

medyadan etkilenenlerin ortalaması 3,89, diğer etkenlerden etkilenenlerin ortalaması 3,54 olarak elde edilmiştir. Hesaplanan f istatistik değeri 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (0,012<0,05). Buradan araştırmaya katılan bireylerden farklı etkenlerden etkilenerek siyasi görüşünü şekillendirenlerin siyasi tercihlerinin farklı olduğunu çıkarabiliriz. Anlamlı farklılıkların tespit edildiği gruplar incelendiğinde ailesinden etkilenenlerin ortalamasının kendi deneyimleriyle hareket edenlerden ve diğer yanıtını verenlerden, TV gazete ve sosyal medyadan etkilenenlerin ortalamasının kendi deneyimleriyle hareket edenlerden ve diğer yanıtını verenlerden yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.22. Siyasal Açıdan Kişinin Kendini Tanımlamasına Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

Görüş	N	Ortalama	SS	F	P	
Demokrat	60	3,5877	,56836	5,380	,000	Muhafazakâr>Demokrat milliyetçi, laik, dindar Milliyetçi>demokrat Dindar>demokrat
Milliyetçi	133	3,7824	,60745			
Laik	61	3,6756	,49384			
Muhafazakâr	84	3,9887	,47118			
Dindar	56	3,8966	,73793			
Diğer	30	3,5246	,67252			

Tablo 22'de katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin siyasi kimliklerine göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan demokratların ortalaması 3,58, milliyetçilerin ortalaması 3,78, laiklerin ortalaması 3,67, muhafazakârların ortalaması 3,98, dindarların ortalaması 3,89, diğerlerinin ortalaması 3,52 olarak elde edilmiştir. Buna göre hesaplanan 5,380 f istatistik değeri 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (0,000<0,05). Buradan araştırmaya katılan farklı siyasi kimlikteki bireylerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin de farklılık gösterdiğini çıkarabiliriz. Anlamlı farklılıkların tespit edildiği gruplar incelendiğinde muhafazakârların ortalamasının dindarlardan, milliyetçilerden, dindarlardan ve laiklerden, milliyetçilerin ortalamasının demokratlardan ve dindarların ortalamasının demokratlardan yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.23. Tercihi Etkileyen Yerel Medyaya Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

	N	Ortalama	SS	ANOVA		
				F	Sig.	
Yerel televizyonlar	134	3,9364	,54811	4,007	,001	Yerel TV>gazete, sosyal medya, basılı ilan, takip etmem
Duvar afiş ve resimleri	26	3,9939	,47574			
Yerel gazeteler	22	3,5766	,70659			
Yerel radyolar	2	3,1842	,85597			
Yerel içerikli sosyal medya	85	3,6644	,63215			Afiş, resim>gazete, sosyal medya, basılı ilan, takip etmem
Basılı ilanlar	10	3,5211	,97126			
Yerel medyayı takip etmem	143	3,7236	,56432			

Tablo 23'de katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin yerel medya araçlarından etkilenmelerine göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan yerel televizyondan etkilenenlerin ortalaması 3,93, duvar afiş ve resimlerinden etkilenenlerin 3,99, yerel gazetelerden etkilenenlerin 3,57, yerel radyolardan etkilenenlerin 3,18, yerel içerikli sosyal medyadan etkilenenlerin 3,66, basılı ilanlardan etkilenenlerin 3,52, yerel medyayı takip etmeyenlerin 3,72 olarak elde edilmiştir. Buna göre hesaplanan 4,007 f istatistik değeri 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (0,001<0,05). Buradan farklı yerel medya araçlarından etkilenenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin farklılık gösterdiğini çıkarabiliriz. Anlamlı farklılıkların tespit edildiği gruplar incelendiğinde yerel televizyonlardan etkilenenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin ortalamasının gazete, sosyal medya, basılı ilanlardan etkilenenlerden ve yerel medya takip etmeyenlerden yüksek olduğu; afiş ve resimlerden etkilenenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin ortalamasının gazete, sosyal medya, basılı ilanlardan etkilenenlerden ve yerel medya takip etmeyenlerden yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.24. 2018 Genel Seçimlerde Oy Kullanma Durumuna Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin T Testi Sonuçları

	N	Ortalama	SS	Ortalamaların Eşitliği İçin T Testi	
				t	Sig.
Evet, kullandım	408	3,7976	,57292	3,017	0,003
Hayır, kullanmadım	19	3,3767	,95823		

Tablo 24'de katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin 20108 genel seçimlerinde oy kullanma durumlarına göre farklılaşmasını gösteren T Testi sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan bireylerden 2018 genel seçimlerinde oy kullananların ortalaması 3,79, kullanmayanların 3,37 olarak elde edilmiştir. Hesaplanan 3,017 t istatistik değeri 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Buradan 2018 genel seçimlerimde oy kullananların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin ortalamaları oy kullanmayanlara göre daha yüksek olduğunu çıkarabiliriz.

Tablo 4.25. Oy Verilen Partiye Göre Siyasal Tercihlerin Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

	N	Ortalama	SS	ANOVA		
				F	Sig.	
AK Parti	196	3,9229	,59780	4,834	,000	AK Parti>CHP, IYI, MHP, SAADET, VATAN
CHP	84	3,6704	,43479			
HDP	4	3,8947	,07443			
İYİ Parti	54	3,7456	,50779			CHP, IYI, MHP>VATAN
MHP	52	3,6660	,61430			
Saadet Partisi	9	3,4620	,84734			
Vatan Partisi	2	2,6579	,03722			

Tablo 25'de katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin oy verilen partilere göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan AK Partiye oy verenlerin ortalaması 3,92, CHP'ye oy verenlerin 3,67, HDP'ye oy verenlerin 3,89, İYİ Parti'ye oy verenlerin 3,74, MHP'ye oy verenlerin 3,66, Saadet Partisi'ne oy verenlerin 3,46, Vatan Partisi'ne oy verenlerin ortalaması 2,65 olarak elde edilmiştir. Hesaplanan 4,834 f istatistik değeri 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı

bulunmuştur. Buradan araştırmaya katılan farklı partilere oy vermiş bireylerin siyasi görüşlerini etkileyen faktörlerin farklılık gösterdiğini çıkarabiliriz. Anlamlı farklılıkların tespit edildiği gruplar incelendiğinde AK Parti'ye oy verenlerin siyasi görüşlerini etkileyen faktörlerin diğer katılımcılara oranla daha yüksek olduğu; CHP, İYİ Parti ve MHP'ye oy verenlerin de Vatan Partisi'ne oy verenlerden siyasi görüşlerini etkileyen faktörlerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Çağdaş demokratik sistemlerde çoğulcu katılım anlayışının gelişimiyle birlikte, siyasal katılım fırsatları, farklı şekilleriyle bireyin yönetim sistemi içinde yer almasına olanak tanımıştır. Böylece demokratik meşruiyeti esas alan rejimler, genel itibari ile vatandaşların yönetim faaliyetlerine daha fazla katılmalarını hedeflemektedir. Siyasal karar alma sürecinde katılım yelpazesinin geniş olması, demokrasi mevhumunu daha meşru kılmaktadır. Böylelikle rejimler, siyasal katılım oranını arttırarak kendi iktidarlarını da meşru kılmaktadır. Ancak demokratik sistemler her ne kadar siyasal katılım ile pratikte en meşru sistem olarak görünse de, uygulamada yaşayan tüm vatandaşların siyasal katılım düzeyi aynı oranda gerçekleşmemektedir. Bu durumun birçok nedeni olmakla birlikte sonuç olarak bireylerin siyasete olan ilgi ve katılım düzeyleri farklılaşarak siyasetin insan yaşamında edindiği yer çeşitli etmenlere göre insan hayatındaki önceliği değişebilmektedir. Bu farklılıklar, algı düzeyinde kalmayıp, demokrasinin en temel yapı taşı olan seçmenlerin davranışlarıyla kendini göstermektedir. Seçmenler, din, aile, sosyal çevre, eğitim gibi siyasal davranışları şekillendiren ana unsurların yanı sıra medya ve propaganda gibi siyasal pazarlama enstrümanları gibi etkenler ile oluşan ve yerleşen ideolojilerinin en somut neticesi olan oy kullanma hakkı ile siyasetin bir parçası haline gelirler. Birey, ne kadar apolitik olursa olsun, oy kullanarak bir şekilde siyasete katılmış olur.

Bu çalışma, Aksaray ilinde yaşayan bireylerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırma kapsamında gerekli literatür taraması ve bilimsel ön hazırlık yapıldıktan sonra anket formları oluşturulmuştur. Katılımcılara anket formlarını doldurmadan önce çalışma hakkında gerekli açıklamalar yapılarak araştırmanın amacı anlatılmış, elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak araştırmanın amacını ortaya çıkaracak istatistiksel testler uygulanmıştır.

Bireylerin cinsiyet, yaş, eğitim, gelir düzeyi ve meslek olarak demografik özelliklerinden cinsiyet faktörüne ait bulgular değerlendirildiğinde kadın ve erkek katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörler benzerlik taşıdığı görülmüştür. Kadınların siyasete katılım düzeylerinin genel itibari ile fazla zaman ve enerji gerektirmeyen oy kullanma seviyesinde

kaldığı görülmüştür. Ayrıca elde edilen verilere göre evli kadınların siyasi tercilerinin eşlerinin siyasal tercihleri ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Birçok araştırma sonucuna göre, gençlerin yaşlılara oranla, çoğunlukla daha fazla yenilikçilik ve değişim taraftarı, yaşlıların ise muhafazakâr yönelimlere sahip olduklarını göstermektedir. 18-25 yaş grubundaki gençler, çoğunlukla yenilikçi gruplara siyasal destek sağlamaktadır. 25-40 yaş grubundakiler, daha çok merkez partilere oy vermektedirler, 40-60 yaş grubundakiler, gittikçe sağ partilere eğilim göstermektedirler, 60 yaş ve üstü bireylerin ise daha çok muhafazakâr partilere destek görülmektedir. Saha çalışmalarının sonuçlarına bakıldığında yaş arttıkça siyasal ilgi ve bu sayede siyasal katılmanın da artmakta olduğu görülmüştür. Orta yaş grubunda katılımın en yüksek düzeyde olduğuna rastlanmış ve nüfusun yaşlandıkça siyasal ilginin ve bu doğrultuda da siyasal faaliyette yer alma sıkılıklarının azalma eğilimi içerisine girdiği görülmüştür. Dolayısıyla katılımcıların yaş grupları incelendiğinde farklı yaş gruplarındaki katılımcıların siyasi görüşlerini etkileyen faktörler arasında farklılaşmanın olmadığı ifade edilebilir.

Eğitim faktörü incelendiğinde farklı eğitim durumuna sahip katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörler farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Eğitim yoluyla sosyalleşen bireyler, müfredat yoluyla yaşadığı ülkenin politik sistemini, bu sistemin işleyişi ve belirgin özelliklerini genellikle aileden model alarak öğrenerek, siyasi katılım düzeylerini arttırırlar. Politik kültür, birçok süreçten geçerek oluşmakta ve bireyin yaşadığı aile içindeki öğrenmeler neticesinde siyasal sistem ile ilgili bilgilenmeler sağlayarak topluma uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır. Yapılan birçok araştırma sonuçlarına bakıldığında seçmenlerin eğitim düzeyleri yükseldikçe siyasal katılma şekillerinin üst seviyeye çıktığı gözlenmekte; öğrenim düzeyi daha düşük seviyede olan seçmenlerin ise politik tartışmalardan uzak oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca politik tartışmalarla hiç katılmayanların da çoğunlukla eğitim düzeyi yükseköğretim ve üstü seviyesinde olan seçmenlerden oluştuğuna da rastlanmıştır. Eğitim seviyesi yükseldikçe gerçekleşen tercihlerdeki değişken farklılaşması ise bu çalışma için geçerli değildir.

Bireylerin siyasal tercihlerinin oluşmasında bir etken olarak görülen gelir seviyesi faktörü, elde edilen verilere göre katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktör olarak karşımıza çıkmamaktadır. Gelir durumuna göre siyasal açıdan farklılaşma bazı çalışmalar için söz konusu olsa da bu çalışma için geçerli olmayıp, demografik faktörler arasında sayılan gelir

seviyesinin Aksaray seçmeninin siyasal tercihlerini belirleyen bir faktör olmadığı anlaşılmaktadır.

Meslek faktörüne yönelik araştırma sonucuna göre farklı mesleklere sahip katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörler farklılık göstermemektedir. Meslek, siyasal katılımı artırıcı faktör olarak görülmekle birlikte siyasal katılım eğiliminde farklılıklar oluşturan bir unsur olduğu söylenebilir. Fakat kesin olarak meslek faktörünün siyasal katılımı nasıl ve ne derece etkilediği araştırmalarla tespit edilememiştir Bu çalışmada da farklı meslek gurubundaki katılımcıların siyasal tercihlerini etkileyen faktörler benzerlik göstermiştir. Dolayısıyla Aksaray'daki seçmenlerin, demografik özelliklere göre katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin farklılık göstermediği ifade edilebilir.

Yapılan anket çalışmasından elde edilen verilere göre Aksaray'da yaşayan seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin başında; adayların memleket ve devlet meselelerine hâkim olmasının yanı sıra, dürüst, çalışkan, becerikli, tabiri caizse iş bitirici nitelikte olması gelmektedir. Seçmenlerin siyasal görüşleri ne olursa olsun, adaylarda aradıkları özellikler arasında en fazla önemsenen özelliğin, "dürüstlük" olduğu görülmüştür. Adayın dürüst olması özelliği, farklı siyasal görüşü benimseyen katılımcıların neredeyse yarısından fazlası tarafından tercih edilmiştir. Yine de söz konusu adayın dürüstlük özelliğinin liberaller, sosyal demokratlar, İslamcılar ve demokrat muhafazakârlar arasında yüzdelik diliminin daha yüksek olduğu ve "çalışkanlık" vasfının dürüstlük ilkesini takip eden ikinci faktör olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışmada seçmenleri etkileyen faktörler bu şekilde sıralanmış olsa da, bu faktörler birbiriyle bağlantılı olup seçmen davranışı analizinde bir bütün olarak ele alınmalıdır.

Yapılan anket çalışmasında elde edilen verilere göre seçmenlerin siyasal tercihlerinin şekillenmesinde en önemli etken olan ideolojinin oluşmasında öncelikli rolü aile üstlenmektedir. Bunun dışında bazı seçmenlerin ise çevresel faktörlerden etkilenerek siyasi tercihlerde bulunduğu gözlenmiştir. Siyasi tercihleri belirlenmesinde ise etkili olan faktörler önem sırasına göre "ideoloji, yerel medya ve çevresel unsurlardır". Farklı siyasi kimlikteki bireylerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler de farklılık göstermektedir. Kendisini muhafazakâr olarak tanımlayanların ortalamasının dindar, milliyetçi, demokrat ve laik olarak tanımlayanlardan fazla olduğu görülmektedir. Kendisini milliyetçi olarak tanımlayanların ise demokrat, dindar ve laik olarak tanımlayanlardan fazla olduğu görülmüştür. Böylelikle seçmenlerin ideolojik tanımlamaları sandığa doğrudan yansımaktadır. Aksaray seçim sonuçları incelendiğinde genel itibari ile muhafazakâr ve

milliyetçi partilerin önde olduğu açıkça görülmektedir. Bu durumda anket verilerinin seçim sonuçları ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Seçmenlerin, oy kullanırken hem partinin ideolojik altyapısını, hem de adayın profilini dikkate aldığı görülmüştür. Kendisini Kemalist olarak tanımlayan seçmenlerin siyasal yönelimleri, genel olarak merkez sol doğrultusunda iken; kendisini muhafazakâr, milliyetçi ve dindar olarak tanımlayanların siyasal yönelimleri, merkez sağ doğrultusunda olduğu birçok araştırmada vurgulanmıştır.

Medya organlarından etkilenen seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen enstrümanlar farklılık göstermektedir. Bu bağlamda seçmenleri etkileyen medya araçlarının öncelik sırasına göre; televizyonlar, gazeteler, sosyal medya, basılı ilan olduğu anlaşılmaktadır. Yerel televizyonlardan etkilenenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin ortalamasının gazete, sosyal medya, basılı ilanlardan etkilenenlerden ve yerel medya takip etmeyenlerden yüksek olduğu; afiş ve resimlerden etkilenenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin ortalamasının gazete, sosyal medya, basılı ilanlardan etkilenenlerden ve yerel medya takip etmeyenlerden yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca parti lideri ve parti ile ilgili haberlerin katılımcıları seçim dönemlerinde en çok etkileyen unsurların başında geldiği ifade edilebilir.

2018 genel seçimlerinde oy kullanan seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin ortalamaları oy kullanmayan seçmenlere göre daha yüksektir. Seçmenleri etkileyen faktörler oy verilen partiye göre farklılık göstermektedir. AK Parti'ye oy verenlerin siyasi görüşlerini etkileyen faktörlerin sayısı diğer katılımcılara oranla daha yüksektir.

Yapılan incelemeler sonucunda milletvekili seçimlerinde sadece 1957 yılında Türkiye Geneli Demokrat Parti yerine Cumhuriyet Halk Partisi seçilmiştir ve tek örnektir. Bununla birlikte 1961 yılında CHP yerine CKMP, 1973 yılında CHP yerine DP, 1977 yılında CHP yerine AP ve 1999 yılında DSP yerine MHP seçilmiştir. Buradan yola çıkarak farklı tercihlerin de yer aldığı Aksaray ili seçmen davranışları gözlendiğinde, Türkiye geneli seçim sonuçları ile benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Aksaray'da yerel seçimleri genel itibari ile merkez sağ partilerin kazandığı görülmüştür. Aksaray'daki seçmenlerin muhafazakâr, milliyetçi olduğu, dindar eğilimlerden etkilendiği, ideolojik yönde oy tercihinde bulunduğu söylenebilir. Aksaray'da yaşayan seçmen profilini keskin çizgilerle birbirinden ayırmak zordur. Sadece en çok önemsedikleri siyasal ve toplumsal tercihler açısından sınıflandırılmaktadır. Milliyetçiliği çok fazla önemseyenlerin büyük bir kısmının

dindarlığı da önemsemediği görülmüştür. Böylelikle Aksaray seçmeninin daha çok milliyetçi ve muhafazakâr bir yapı sergilediği söylenebilir.

KAYNAKÇA

Tetkik Eserler

Akdoğan, E. (2008*). Cumhuriyet Döneminde Türk Siyasi Yaşamında Siyasi Partilerin Oluşumu*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya: Yüksek Lisans Tezi.

Akgün, B. (2002). *Türkiye' de Seçmen Davranışı, Partiler Sistemi ve Siyasal Güven,* Nobel Yayınları. Ankara.

Akgün, B. (2007). *Türkiye'de Seçmen Davranışı Partiler Sistemi ve Siyasal Sistem.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Akın, M. (2013). *Selçuk ve Dicle Üniversitesi Öğrencilerinin Siyasal Katılma Davranışları Üzerine Uygulamalı Bir Çalışma*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya: Yüksek Lisans Tezi.

Aksaray İli Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023. Aksaray: Orman Ve Su İşleri Bakanlığı 8. Bölge Müdürlüğü Aksaray Şube Müdürlüğü.2013.

Altan, C. (2011). Eğitim-Siyasal Eğilim İlişkisi: Mersin Örneği, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 12(1).

Altındal, Y. (2007). Kadının Siyasal Katılımı Bağlamında Partilerin Kadın Kollarının Sosyolojik Açıdan Değerlendirilmesi, Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın: Yüksek Lisans Tezi.

Arıbaş, K. (1994). Gökçeköy ve Çevresinin Coğrafi Etüdü, Selçuk Üniversitesi, Bilimler Enstitüsü. Konya: Yüksek Lisans Tezi(Yayınlanmamış)

Arıbaş, K. (2002). Aksaray Ovasının Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Erzurum Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum: Doktora Tezi (Yayınlanmamış).

Arıbaş, K.(2008). Aksaray Kentinin Mekansal Değişim ve Dönüşüm Süreçleri.Tücaum V. Coğrafya Sempozyumu, Ankara.

Arıkan, R.(2004). *Araştırma Teknikleri Ve Rapor Hazırlama*. Ankara: Asil Yayın

Arslan F. J. (2012). Siyasal Katılım Sürecinde Kadınlar: İsveç Ve Türkiye Örneği, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Trabzon: Yüksek Lisans Tezi.

Arslanoğlu, K. (2003). *Politik Psikiyatri Yanılmanın Gerçekliği*. İstanbul: Adam Yayınları

Atabey, G. (2017). Siyasal Katılım İle Siyasal Yeterlilik Toplumsal Cinsiyet, Sistemi Meşrulaştırma Ve Dini Yönelim Değişkenlerinin İlişkisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara: Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış)

Aydın, A. (2017). Sosyal Medya Paradigmasındaki Dönüşümün Siyasal Katılıma Yansıması, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay: Doktora Tezi.

Aydın, K., & ÖZBEK, V. (2004). Ailenin Seçmen Davranışları Üzerinde Etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2*(8).

Aydın, M. (2002). *Siyasetin Sosyolojisi*, İstanbul: Pınar Yayınları.

Balay, B. (1996). Kadınların Siyasal Katılma Davranışları, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Ankara: Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış).

Baykal, D. (1970). *Siyasal Katılma:Bir Davranış İncelemesi.* No:305: A.Ü.S.B.F Yayınları.

Cihat, P., & KILINÇ, N. (2008). *Sayılarla Niğde, Niğde Ticaret ve Sanayi Odası, Niğde Sosyoekonomik Raporu.* Niğde: Form Basın Yayın Tic. ve San Ltd. Şti. .

Çadır, M. (2011). Kadının Siyasal Yaşama Katılımında Siyasi Parti Kadın Kollarının Rolü (TBMM De Grubu Bulunan Siyasi Partiler Bağlamında Ankara İli Örneği), Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Ankara: Uzmanlık Tezi.

Çaha, Ö. , TOPRAK, M. , ve DALMIŞ, İ. (2002). Siyasal Parti Üzerinde Siyasal Katılım Düzeyi: Kırıkkale Örneği*, Yeni Türkiye Dergisi,* 96(9).İstanbul

Çakmak, V. , ve Aktan, E. (2016). Marka Kent Olarak Aksaray: Aksaray Üniversitesi'nde Bir Uygulama. In Congress Book (s 759).

Çam, E. (1995). *Siyaset Bilimine Giriş.* İstanbul: Der Yayınları.

Çam, E. (2005). *Siyaset Bilimine Giriş*. İstanbul: Der Yayınları.

Çetinkuş, H.(2010), Niğde'nin Sosyolojik Yapısının Seçmenlerin Siyasal Tercihlerine Etkisi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde: Yüksek Lisans Tezi

Çevik, F. K. (2010). Türkiye'de 1980'den Günümüze Siyasal İktidar-Bürokrasi İlişkileri, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara: Yüksek Lisans Tezi.

Çona, B. (2009). Siyasal Reklamlarda Kullanılan İletişim Stratejileri ve Dini Unsurların Değerlendirilmesi: 2000-2007 Türkiye'deki Genel Seçimler, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.

Çukurçayır, M. (2000). *Siyasal Katılma ve Demokrasi.* Ankara: Yargı Yayınevi.

Demirtaş, E. (2010), AKP'nin 29 Mart 2009 Yerel Seçimlerinde Uyguladığı Siyasal İletişim Faaliyetleri: Diyarbakır Örneği, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: Yüksek Lisans Tezi.

Doğanay, H. (1991). Türkiye'de İçgöçler ve Başlıca Sonuçları, *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2.Erzurum.

Doğanay, H. (1997). *Türkiye Beşeri Coğrafyası*, İstanbul: MEB Yayınları

Dursun, D. (2004*). Siyaset Bilimi*, Ankara: Beta Yayınları.

Dursun, D.(2012). *Siyaset Bilimi*, İstanbul: Beta Yayınları.

Eğri, M. (2013). Aksaray Kent Coğrafyası. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aksaray: Yüksek Lisans Tezi.

Erder, S.(1996). *Kentsel Gerilim*. Ankara: Um: Ag Araştırmacı Gazetecilik Vakfı Yayınları.

Erkan, S. (1993). Kırım Kafkasya ve Doğu Anadolu Göçleri (1878-1908), On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı. Samsun: Doktora Tezi (Yayınlanmamış)

Erzen, M. Ü., ve YALIN B. E. (2011). Siyasal Kültürün Temel Paradigmaları Üzerine: Kültürden Siyasal Toplumsallaşma Örgütlenme Ve Katılma Süreçlerine Yansıyanlar*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 41, 49-61.

Gökçe, O. AKGÜN B. KARAÇOR S. (2002), "3 Kasım Seçimlerinin Anatomisi: Türk Siyasetinde Süreklilik ve Değişim", *S.Ü. İ.İ.B.F Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2(4),1-44

Göksu, V. (2014). *Kamusal Alan Ve Siyasal Katılma Mecrası Olarak Sosyal Medya,* Konya: Çizgi Kitabevi.

Görür, M. (1991). Anadolu Selçuklu ve Beylikler Döneminde Aksaray Şehri, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara: Yüksek Lisans Tezi

Gücük, D. (2006). Kadınların Siyasal Katılımları Ve Katılıma Etki Eden Faktörler: Ankara Mamak Çankaya Örneği, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara: Yüksek Lisans Tezi.

Gül, M. (2013). Aksaray Şehrinin İktisadi Tarihi Hakkında Bir Deneme. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı,* 131-158.

Güler, Ö. (2015). İnternet ve Sosyal Ağların Siyasal Katılım Üzerine Etkisi-SDÜ Örnek Olayı, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta: Yüksek Lisans Tezi.

Güllüpunar, H. (2010), Seçmen Tercihi Bakımından Aday İmajı: Konya 2009 Yerel Seçimleri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi

Gündoğmuş, B. (2014). *Siyasal Tercihler*. İstanbul: İlbey Matbaa

Güney, A. (2000). *Küreselleşme Kimlik Politikaları ve Kent İlişkisi Üzerine Alternatif Bir Okuma Antakya Örneği,* M. Güneş (Ed.), Küreselleşme Kıskacında Kent ve Politika. Ankara: Detay Yayıncılık

Gürer, Ö. F. (2005). *Bor Şehri Kasabadan Kente* . Niğde: Anadolu Ofset Matbacılık.

Heywood, A. (2007). *Siyaset,* Çev. B. B. Özipek, B. Şahin, M. Yıldız vd., Ankara: Adres Yayınları.

Heywood, A. (2014). *Siyaset,* Çev. B. B. Özipek, B. Şahin, M. Yıldız vd., Ankara: Adres Yayınları.

İslamoğlu, A. H., & Alnıaçık, Ü. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Beta Basın Yayın.

İzgi, T. (2005). Mersinde Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma (1980-2004), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kahraman, A. (2002). Siyasal Katılıma Etki Eden Sosyolojik Faktörler. Ankara: Yükseklisans Tezi (Yayınlanmamış).

Kahraman, H.B.(2000). *Sosyal Demokrasi Düşüncesi Ve Türkiye Pratiği,* İstanbul: Sodev Yayınları.

Kalaycıoğlu, E. (2008). Attitudinal orientation to party organizations in Turkey in the 2000s. *Turkish Studies*, *9*(2), 297–316.

Kalaycıoğlu, E.(1983). *Karşılaştırmalı Siyasal Katılma: Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme,* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Kalender, A. (2000). *Siyasal İletişim – Seçmenler ve İkna Stratejileri*, Çizgi Yayınları, Konya.

Kapani, M. (2006). *Politika Bilimine Giriş*, İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Kapani, M. (2002). *Politika Bilimine Giriş.* Ankara: Bilgi Yayınevi.

Karaçor, S. (2009). Yeni İletişim Teknolojileri, Siyasal Katılım, Demokrasi, *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 16(2).

Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Karasar, N. (2016). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama,* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Karımı, N. (2017). Afganistan'da Gençlerin Siyasal Katılımı, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya: Yüksek Lisans Tezi.

Kaypak, Ş. (2010). Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin Sürdürülebilir Bir Çevre. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *7*(14), 373-392.

Kaypak, Ş. (2011). Antakya'nın Kent Kimliği Açısından İrdelenmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14): 373-392

Kılıçaslan, E. Ç. (2008). *Siyasal İletişim: İdeoloji Ve Medya İlişkisi,* İstanbul: Kriter Yayınevi.

Kışlalı, A. T. (1987). *Siyaset Bilimi.* Ankara: Ankara Basın Yayın.

Kışlalı, A. T. (1991). *Siyasal Sistemler* . Ankara: İmge Kitabevi.

Kışlalı, A.T. (2005). *Siyasal Sistemler,* Ankara: İmge Kitabevi.

Kışlalı, A.T.(2003). *Siyasal Sistemler Siyasal Çatışma ve Uzlaşma,* Ankara: İmge Yayınevi.

Kiziroğlu, A. M. (2017). Türkiye'nin Nüfus Değişimine Göre İl BazındaKentleşmesine Bir Bakış 1965-2014. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 9*(16), 153-183.

Koca, H. (2000). *Düziçi İlçesinin Coğrafyası*, Erzurum : Atatürk Üniv. Yay. No: 899, Kazım Karabekir Eğt. Fak. Yay. No: 111, Araştırma Serisi No: 46.

Köklü, T. E. (2016). Seçmenler Üzerine Bir Profil Araştırması: Isparta İl Merkezi Örneği. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla. Yüksek Lisans Tezi

Köse, A.(1997), İvrindi ve Çevresinin Coğrafi Etüdü. Atatürk üniversitesi yay. No:837, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Yay. No:76, Araştırma Serisi No:17, Erzurum

Lindner, R.P.(2000). *Ortaçağ Anadolu'sunda Göçebeler ve Osmanlılar*, Ankara: İmge Kitabevi.

Nie N. H. ve Verba S. (1989). *Siyasal Katılma ve Oy Verme Davranışı,* Çev. İ. Turan ve T. Karamustafaoğlu, Ankara: Siyasi İlimler Türk Derneği Yayınları.

Oğurlu, İ.(2014). Çevre –Kent İmajı-Kent Kimliği-Kent Kültürü Etkileşimlerine Bir Bakış. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi,* 13(26), 275-293

Öktem, U. (2004). Gazete ve Televizyonun Bireylerin Siyasal Katılımına Etkisi: Burdur Örnek Olay Araştırması, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta: Yüksek Lisans Tezi.

Öz, Ü. (2010). Bir Siyasal Katılma Aracı Olarak Memur Sendikaları: Isparta Örnek Olayı, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta: Yüksek Lisans Tezi.

Özbudun, E. (1975). *Türkiye'de Sosyal Değişme ve Siyaset Katılma*, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.

Öztekin, A. (2007). *Siyaset Bilimine Giriş,* Ankara: Siyasal Kitabevi.

Polat, C. ve KILINÇ, N. (2008), Sayılarla Niğde, Niğde Ticaret ve Sanayi Odası, Niğde Sosyoekonomik Raporu 2008, Form Basın Yayın Tic. Ve San. Ltd. Şti. Niğde.

Sarı, M. (2011). Atatürk Dönemi İç Anadolu Bölgesi'nde İmar-İskân Faaliyetleri (1923-1938). Selçuk Üniversitesi. Konya: Yayımlanmış Doktora Tezi

Sarışahin, P. (2015). Cinsiyet- Siyasal Katılım İlişkisi: SDÜ Örnek Olayı, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Isparta: Yüksek Lisans Tezi.

Sarışahin, P. (2016). Cinsiyet- Siyasal Katılım İlişkisi: SDÜ Örnek Olayı, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(15).

Sistembölükbaşı, Ş. (2001). *Parti Seçmenlerinin Siyasal Yönelimlere Etki Eden Sosyoekonomik Faktörler* . Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Söğütlü, İ. (2010). Türk Modernleşmesi Sürecinde Mithat Paşa. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 11(1), 108.

Söğütlü, İ. (2010). Türk Modernleşmesi Sürecinde Mithat Paşa. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, 11(1), 108.

Şahin, E. B. (2015). Hemşeri Dernekleri ve Siyasal Katılım: Mersin Örneği, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin: Yüksek Lisans Tezi.

Şehrin Lokomotifi. Aksaray: Aksaray Ticaret Borsası.2018.

Tandoğan, A. (1998). *Demografik Temel Kavramlar ve Türkiye Nüfusu,* Trabzon: Eser Ofset.

Taşdelen, M. (1997). *Siyasal Sosyolojisi*, İstanbul: Kocav Yayınları.

Tatar, T. (*1997). Siyaset Sosyolojisi*, İstanbul: Turan Yayınları.

TDK (2018), Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük, http://tdkterim.gov.tr/bts/

Teke, H. K. (2016). Üniversite gençliği ve siyasal katılım: Selçuk Üniversitesi örneği, Konya: Yüksek Lisans Tezi.

Tekin, N. (2009). Ev Kadınları ve Çalışan Kadınlar Arasında Siyasal Davranış Farklılıkları: Isparta Örnek Olay Araştırması, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta: Yüksek Lisans Tezi.

Teyyare, E. & Mehmet, A. (2016). Yerel seçimlerde seçmen davranışları: 2014 yerel seçimleri ve Zonguldak ili örneği. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 4(1).

Tokgöz, O. (1994). *Siyasal İletişimi Anlamak,* Ankara: İmge Yayınları.

TR71 Düzey 2 Bölgesi Tarım ve Hayvancılık Sektöründe Mevcut Durum ve 2014-2023 Yılları Stratejileri ve Hedefleri Raporu. T.C Ahiler Kalkınma Ajansı: Progem Danışmanlık Ltd.Şti.20123

Turan, E. & Temizel, M. (2015). Din ve Siyaset İlişkisi Bağlamında Oy Verme Davranışı: Niğde Bölgesinde Bir Araştırma. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 7(1), 86-99.

Turan, İ. (1997). *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*, Der Yayınları: İstanbul.

Türeli N. Çağlar N (2010), Yerel Yönetimde Kadın Temsili - Isparta İli Örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi,* 2(1).

Türkkahraman, M. (2000), *Türkiye'de Siyasal Sosyalleşme Siyasal Sembolizm,* İstanbul: Birey Yayıncılık.

Uluç, A. V. (2007). Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Toplumsal ve Siyasal Yapısı: Mardin Örneğinde Siyasal Katılım, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul: Doktora Tezi.

Uluçay, M.C. (1975). İlk Müslüman Türk Devletleri, Ankara: MEB Yayınları.

Üçer, P. (2015). Seçmen Davranışı Üzerine Bir İnceleme: Muğla'da Genel Seçimler, Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Muğla: Yüksek Lisans Tezi.

Vergin, N. (2008). *Siyasetin Sosyolojisi*, İstanbul: Doğan Kitap.

Yayla, A. (2003). *Siyaset Teorisine Giriş*, Ankara: Siyasal Yayınevi.

Yazıcı, H. (1995). Şehir Coğrafyası Açısından Bir İnceleme: Bayburt, *Türk Coğrafya Dergisi*, 30.

Yıldırım, M. (2014). *Parti Aday Tercihlerinin Seçmen Davranışına Etkisi 2009 Yerel Seçimleri Uşak İli Örneği.* Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 17, Sayfa: 15-38, Denizli.

Yıldız, M. (2018) Türkiye'de Devlet Politikaları. Edt. I. Arpacı, O. Ağır. Nobel Yayınları, Ankara.

Yıldız, M. M. (2014). Gençlik ve Siyasal Katlım: Diyarbakır Örneği, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır: Yüksek Lisans Tezi.

Yurdakul, E. Ercoşkun, T. (1990). Orta Anadolu'da Çorak Alanların Vejetasyonu Üzerine Ekolojik Ve Sintaksomik Araştırma, *Ankara Tübitak Doğa Dergisi*, 14.

Yurt Ansiklopedisi(1982-183), Niğde, C.8, Anadolu Yayıncılık A.Ş.

Yuva, G. (2005). Kadınların Toplumsal ve Siyasal Katılımlarının Bir Göstergesi Olarak, Antalya'da Kadın Dernekleri ve Üye Yapılarının Sosyo-Ekonomik Analizi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya: Yüksek Lisans Tezi.

Elektronik Kaynaklar

Aksaray Belediyesi,2014, https://www.aksaray.bel.tr/ (14.08.2018)

Aksaray Organize Sanayi İş Adamları Derneği, http://www.osiad.org/tr/neden-aksaray-osb

Aksaray Valiliği, http://www.aksaray.gov.tr/is/organize.asp?id=59 (04.10.2018)

Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, http://www.aksaraykulturturizm.gov.tr/TR-63620/cumhuriyet-donemi-ve-aksarayin-vilayet-olusunun-tarihce-.html (04.10.2018)

TÜİK, https://biruni.tuik.gov.tr

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı, http://www.ysk.gov.tr/ http://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/1923-2011-MVSecimleri-Tuik.pdf. (14.10.2018)

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı, http://www.ysk.gov.tr/ http://www.ysk.gov.tr/tr/1-kasim-2015--26-donem-milletvekili-genel-secimi/3413 (14.10.2018)

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı, http://www.ysk.gov.tr/http://www.ysk.gov.tr/tr/secim-arsivi/2612 (16.10.2018)

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı, http://www.ysk.gov.tr/ http://www.ysk.gov.tr/tr/milletvekili-genel-secim-arsivi/2644 http://www.ysk.gov.tr/tr/1-kasim-2015--26-donem-milletvekili-genel-secimi/3413 (15.10.2018)

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı, http://www.ysk.gov.tr/ http://www.ysk.gov.tr/tr/milletvekili-genel-secim-arsivi/2644 (16.10.2018)

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı, ysk.gov.tr(http://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/KesinSecimSonuclari/Aksaray.pdf) (02.11.2018)

https://www.evrensel.net/haber/352439/24-haziran-secimlerinde-secmen-sayisi-59-milyon-391-bin-328.(08.10.2018)

Ek 1. Anket Formu

Sayın Katılımcı,

Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalında yürütülen Yüksek Lisans tez çalışması için anket araştırması yapmaktayız. Bu formun amacı; Aksaray'da yaşayan seçmenlerin siyasal tercihlerini etkileyen faktörleri tespit etmektir. Sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için soruları samimi ve doğru olarak yanıtlamanız gerekmektedir. Bu nedenle, soruları dikkatle okuyunuz ve sizin durumunuza en uygun olanı (**X**) şeklinde işaretleyiniz. Anket formu üzerine kimlik bilgilerinizi yazmamanızı rica ederiz.
Desteklerinizi için teşekkür ederiz.

Dr. Öğr. Üyesi Murat YILDIZ
Aksaray Üniversitesi İİBF
Kamu Yönetimi Öğretim Üyesi
Mail: myildiz2011@gmail.com

Özge GÜRLEVİK
Aksaray Üniversitesi SBE
Kamu Yönetimi ABD
Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi
Mail:

A. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz:
   ( ) Kadın ( ) Erkek
2. Yaşınız:
   ( ) 18-25 arası ( ) 26-40 ( ) 41-60 ( ) 61 ve üzeri
3. Eğitim durumunuz:
   ( ) Okur-Yazar değil ( ) İlkokul ( )Ortaokul
   ( ) Lise ( ) Üniversite (Lisans-Önlisans) ( ) Lisansüstü
4. Ailenizin toplam aylık geliri:
   ( ) 1500 TL ve altı ( )1501-2500 TL arası ( )2501-3500 TL arası
   ( ) 3501-4500 TL arası ( ) 4501 TL ve üzeri
5. Mesleğiniz:
   ( ) Kamu Sektörü ( ) Özel Sektör ( ) Emekli ( ) Çalışmıyor
6. Kaç senedir Aksaray'da yaşıyorsunuz:
   ( ) 1-5 yıl arası ( ) 6-10 yıl arası
   ( ) 11-15 yıl arası ( ) 15 yıl ve üzeri

B. SİYASİ BİLGİLER

7. Siyasetle ilgilenme aktiflik düzeyiniz nedir**?**
   ( ) Sadece takip ederim ( ) Hiç ilgilenmem
   ( ) Sadece oy kullanırım ( ) Aktif olarak ilgilenirim
8. Siyasal tercihinizi belirlemenizde **en çok** hangisi etkili oldu:
   ( ) Kendi deneyimlerim ( ) Ailem (Anne, baba, eş, vb.)
   ( ) Akrabalarım ( ) Sosyal çevre (iş, okul vs.) ( ) Kitaplar

( ) TV, gazete, radyo, sosyal medya
( ) Diğer ……..

9. Oy vermenin sizin için **en önemi** nedeni nedir?
( )Ülkenin ve bulunduğumuz bölgenin daha iyi yönetilmesine katkı sağlamak için
( ) Benim için bir önemi yok, çevremdeki kişilerin isteğini geri çevirmemek için
( ) İdeolojime hizmet etmek için
( ) Vatandaşlık görevimi yerine getirmek için
( ) Oy kullanmamaktan kaynaklı yasal sorumluluktan kurtulmak için
( ) Diğer……..

10. Siyasal açıdan kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz?
( ) Demokrat ( ) Milliyetçi ( ) Laik
( ) Muhafazakâr ( ) Dindar ( )Diğer ……

11. Aksaray'da seçim dönemlerinde siyasal tercihlerinizi **en çok** etkileyebilecek yerel medya hangisidir?
( ) Yerel televizyonlar ( ) Duvar afis ve resimleri
( ) Yerel gazeteleri ( ) Yerel radyolar
( ) Yerel içerikli sosyal medya ( ) Basılı İlanlar
( ) Yerel medyayı takip etmem

12. 2018 Genel seçimlerinde oy kullandınız mı?
( ) Evet, kullandım ( ) Hayır, kullanmadım

13. Oy **kullanmamanızdaki** temel neden nedir?(Oy kullandıysanız bu soruyu geçiniz.)
( ) Seçmen kâğıdı ve kayıtla ilgili resmi sorun olduğu için
( ) Hiçbir partiye güvenemediğim için
( ) Parti adaylarını beğenmediğim için
( ) Türkiye'den uzak olduğum için
( ) Gurbetçi olduğumdan gidip oy kullanmak masraflı ve zahmetli olduğu için
( ) Mazeret (Diğer)

14. 2018 Genel seçimlerinde hangi partiye oy verdiniz?
( ) AK Parti ( ) CHP ( ) HDP ( ) HÜDA PAR
( ) İYİ Parti ( ) MHP ( ) Saadet Partisi ( ) Vatan Partisi

15. Neden oyunuzu bu partiden yana kullandınız?
( ) Kendime yakın bulduğum için/ dünya görüşüme uygun olduğu için
( ) Başarılarından dolayı
( ) Denenmemiş olduğu için
( ) Alternatif olmadığı için
( ) Güvendiğim için
( ) İstikrarın devamı için
( ) Cumhurbaşkanlığı sürecinden dolayı
( ) Tek parti istikrarı olmasını istediğim için
( ) Liderinden dolayı
( ) Diğer ……..

16. Bugün seçim olsa yine aynı partiye oy verir misiniz?
( ) Evet
( ) Kararsızım
( ) Hayır

17. Oy verdiğiniz parti değerlerinize tam olarak uyuyor mu?
( ) Evet ( ) Kararsızım ( ) Hayır ( ) Kısmen

18. Seçim dönemlerinde **en çok** hangisinden etkilenirsiniz?
( ) Gazete reklamları

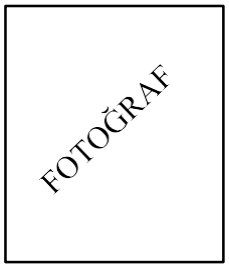
( ) Televizyon reklamları
( ) Parti ya da liderle ilgili haberler
( ) Adayların şahsi ziyaretleri
( ) Mitingler ve geziler
( ) El ilanları
( ) Yakınlarımın görüşleri
( ) Sosyal Medya
( ) Diğer …..

19. Aşağıda oy verirken tercihlerinizi etkileyen bazı unsurlar bulunmaktadır. Lütfen bu unsurların, oy verme aşamasında üzerinizdeki etkisini belirtiniz	**Çok Etkisiz**	**Etkisiz**	**Bir Önemi Yok**	**Etkili**	**Çok Etkili**
Adayın mensubu olduğu partinin genel başkanı					
İcraatlar ve projeler					
Adayın dürüstlüğü					
Şahsi ya da ailevi menfaatler (İs bulma, atama, tayin vb.)					
Adayların ilin/yörenin problemlerini bilmesi					
Adayların devlet ve ülke meselelerini bilmesi					
Adayların çalışkan, becerikli ve is bitirici nitelikte olması					
Adayların eğitimli ve kültürlü olması					
Partinin dünya görüşünün benimle aynı olması					
Partinin ekonomik görüsü					
Partinin sosyal görüşleri					
Partinin dış politika tutumları					
Partinin etnik gruplara bakış açısı					
Aile fertlerimin görüşleri					
Gelenek, görenek, örf ve adetler					
Belediye başkan adayının, hükümetle aynı partiden olması					
Dağıtılan hediye ve promosyon ürünleri					
Adayın özel yaşantısı					
Bulunduğum bölgenin genel siyasi görüşü					

EK 2. Madde-Toplam İstatistikleri

	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Madde-Toplam Korelasyonları	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha Katsayısı
S19_1	67,6276	115,760	0,615	0,873
S19_2	67,5199	118,846	0,562	0,876
S19_3	67,4262	118,086	0,548	0,876
S19_4	68,7354	117,711	0,367	0,883
S19_5	67,7260	118,228	0,543	0,876
S19_6	67,4871	117,603	0,590	0,875
S19_7	67,4450	118,299	0,558	0,876
S19_8	67,4731	118,635	0,567	0,876
S19_9	67,6979	119,850	0,493	0,878
S19_10	67,7494	118,639	0,516	0,877
S19_11	67,6604	118,769	0,549	0,876
S19_12	67,6206	117,490	0,586	0,875
S19_13	67,9813	116,389	0,532	0,876
S19_14	68,5105	115,584	0,511	0,877
S19_15	68,4520	114,037	0,565	0,875
S19_16	68,6066	115,023	0,507	0,877
S19_17	69,3396	118,920	0,333	0,884
S19_18	68,4918	115,645	0,453	0,879
S19_19	68,8244	116,746	0,404	0,882

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı	GÜRLEVİK Özge
Uyruğu	T.C
Doğum tarihi ve	24.06.1992
Medeni hali	Evli
Telefon	05073093583
Faks	
E-posta	ugurlevik@hotmail.com

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet yılı
Lise	Hazım Kulak Anadolu Lisesi AKSARAY	2010
Üniversite	Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Anadolu Üniversitesi A.Ö.F Fakültesi Hukuk Bölümü Adalet Programı Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Kamu Yönetimi	2014 2013 2015
Yüksek Lisans		
Doktora		

İş Deneyimi, Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
2014 2015 2016 2017	MEB Şırnak Cizre Ahmet El Cezeri Ortaokulu MEB Akaray Eskil Anadolu İmamhatip Ortaokulu MEB Aksaray Sarayhan Ortaokulu MEB Aksaray Aratol Ortaokulu	Matematik Öğretmeni

Yabancı Dil	İngilizce	